

UiT Norges arktiske universitet

Institutt for ingeniørvitenskap og sikkerhet

Styrking av sikkerheten i naturbasert opplevelsesturisme

En analyse av IML-sertifiseringens bidrag til sikkerhetspraksis i Norge

Tord Evald Alfredsen

Masteroppgave i Samfunnssikkerhet, SVF-3920, juni 2024

Antall ord: 23519

Innholdsfortegnelse

1	Innledning.....	1
1.1	Bakgrunn	2
1.2	Profesjonalisering av naturguideyrket.....	3
1.3	Tidligere forskning	5
1.4	Formål og Spørsmål	7
1.5	Oppbygging av oppgaven.....	10
2	Teori	10
2.1	Regulering	10
2.2	Sertifisering og kvalifisering	12
2.3	Naturguiden: Kompetanse og ferdigheter	13
2.3.1	Sikkerhetsrollen til en naturguide.	16
2.4	Kontinuerlig læring og organisasjonslæring	17
2.5	Sammenfatning av teori og analytiske implikasjoner	19
3	Metode.....	20
3.1	Valg av metode.....	20
3.2	Forskningsdesign.....	21
3.3	Datainnsamling.....	22
3.3.1	Dokumentanalyse	22
3.3.2	Intervjuer	23
3.4	Analysemetode	27
3.5	Egen rolle	28
3.6	Etiske overveielser	29
3.7	Forskingskvalitet: Reliabilitet og validitet	29
4	Empiri.....	31
4.1	De relevante standarder	32
4.1.1	Sammenligning av kompetansekrav og sikkerhetsprotokoller.....	33

4.2	Standardenes forhold til ferdigheter	39
4.2.1	Tekniske ferdigheter:.....	39
4.2.2	Mellommenneskelige ferdigheter:.....	40
4.2.3	Forbedring av operasjonelle ferdigheter for risikostyring:	41
4.2.4	Læring, lokalkunnskap og erfaring:	42
4.2.5	Standardene - Oppsummert	43
4.3	Erfaringer og oppfatninger fra det naturbaserte reiseliv	44
4.3.1	Aktivitetsspesifikke krav til ferdigheter	44
4.3.2	Sosiale ferdigheter og relasjonsbygging	47
4.3.3	Praktiske ferdigheter for risikostyring.....	49
4.3.4	Lokalkunnskap og internasjonal ekspertise.....	50
4.3.5	Kontinuerlig læring og utvikling.....	52
4.3.6	Bransjeutfordringer: Sertifisering og kompetansekrav	53
4.3.7	Oppsummering	57
5	Diskusjon.....	58
5.1	IML sertifisering og tekniske ferdigheter.....	58
5.2	Mellommenneskelige ferdigheter	59
5.3	Operasjonelle ferdigheter	61
5.4	Lokalkunnskap og sikkerhet.....	63
5.5	Kontinuerlig læring	64
6	Konklusjon	67
6.1	Denne undersøkelsens bidrag	68
6.2	Forslag til videre forskning	70
6.3	Avslutning	70
	Referanseliste	72

Tabelliste

Table 4 Informantenes roller, kompetanse og erfaring	24
Table 1 Standardenes krav og omfang	34
Table 2 Ferdighetskrav i standardene	35
Table 3 Sikkerhethet og risikoaspekter i standardene	37

Forord

Denne masteroppgaven markerer slutten på en spennende og lærerik reise i mitt akademiske liv ved Institutt for ingeniørvitenskap og sikkerhet. Det har vært en utfordrende, men også utrolig givende prosess å utforske de mange fasettene ved fagområdet samfunnssikkerhet. Jeg er takknemlig for alle spennende fagområder og opplevelser mine studier ved UIT campus Tromsø og ved UNIS I Longyearbyen har inneholdt.

Gjennom arbeidet med denne oppgaven har jeg fått muligheten til å dykke dypt inn i et tema som ligger mitt hjerte nært, og som jeg håper vil bidra til økt forståelse og forbedring av sikkerhetsstandarder i den viktige næringen naturbasert reiseliv.

Jeg ønsker å rette en stor takk til min veileder, professor Are Sydnes, for uvurderlig støtte, veiledning og inspirasjon gjennom skriveprosessen. Din faglige kompetanse og veiledning har vært avgjørende for at denne oppgaven kunne ferdigstilles.

Videre vil jeg takke alle de naturguidene, bedriftslederne og andre nøkkelpersoner som stilte opp til intervjuer og delte av sin tid og erfaringer. Deres innsikt har gitt oppgaven en dybde og relevans som ellers ville vært vanskelig å oppnå.

En spesiell takk går også til mine medstudenter og venner for støttende ord, faglige diskusjoner og samarbeid. Å dele denne reisen med dere har gjort opplevelsen enda mer meningsfull og berikende.

Til min familie, takk for deres tålmodighet og forståelse. Uten deres støtte og oppmuntring hadde denne oppgaven aldri sett dagens lys.

Jeg håper at funnene i denne oppgaven vil bidra til en dypere forståelse av betydningen av sertifiseringer som IML i å fremme sikkerhet og kvalitet i naturbasert opplevelsesturisme. Måtte denne forskningen inspirere til videre diskusjon og utvikling i feltet.

Tord Evald Alfredsen

02.06.2024, Tromsø

1 Innledning

Reiselivsnæringen, som naturbasert opplevelsesturisme er den del av, er Norges 5. største eksportnæring, og sysselsetter over 180 000 mennesker, ifølge Næringsminister Jan Christian Vestre (Nærings og fiskeridepartementet, 2023). Næringen har opplevd en jevn vekst de senere år. Med Covid-19 pandemien som ga noen år med nedgang, er næringen igjen i vekst i forhold til perioden før pandemien. Vestre sier videre at dette er en fremtidsnæring som forventes å vokse, økt verdiskaping og flere helårs arbeidsplasser, og at regjeringen har store ambisjoner for reiselivsnæringen (Nærings og fiskeridepartementet, 2024). Regjeringen satte i 2023 fem tiltak for en bedre tilrettelegging for en voksende reiselivsnæring (Nærings og fiskeridepartementet, 2023).

De fem tiltakene er:

1. Handlingsplan for reiselivet,
2. Vurdering av besøksbidrag (turistskatt),
3. Godkjenningsordning for guider, turledere og fjellførere,
4. Prosjekt reiseliv 2030 (Reis21 i Hurdalsplattformen),
5. Oppfølging av reisemålutvalget (Ibid).

Reisemålutvalget (NOU 2023:10), som leverte sin rapport i mars 2023, kommer med en rekke tilrådninger, og en av deres tilrådninger er, «*Arbeidsgruppen for prosjektet «Reiseliv 2030», som skal vurdere prioritering av forsknings- og innovasjonsinnsatsen i reiselivsnæringen, bør se på hvilken kompetanse reiselivsnæringene trenger fremover».*

Alle kan kalle seg for guide om de ønsker, det stilles i dag ingen formelle krav om kompetanse for å jobbe som guide i reiselivsnæringen. «*Tsunamiar, jordskjelv, lama og fiskearten tørrfisk er vanleg på Vestkapp»* ble en gruppe cruisebåtturister fortalt på en busstur i Måløy sist sommer (Bakken, 2023). En godkjenningsordning, regjeringens tiltak nr. 3 kan være en fordel for å sikre et minimum av kompetanse og kvalitet på de som opererer som guider.

Sikkerhet er et kritisk element i det å levere kvalitet i naturbasert opplevelsesturisme. Det kan kreve spesialisert kompetanse, særlig i miljøer, som naturen, hvor risikoene kan være store og ofte uforutsigbare. Naturguider står i forgrunnen for å sikre at slike opplevelser ikke bare er minneverdige, men også trygge.

Arbeidet med nasjonal godkjenningsordning for guider turledere og fjellførere har så langt ført til at Nærings- og fiskeridepartementet har gitt Innovasjon Norge i oppgave å

utarbeide et forslag til nasjonal godkjenningsordning. Innovasjon Norge, med samarbeidende organisasjoner, leverte sitt forslag til godkjenningsordningen i november 2023, og forslaget er under vurdering i departementet (Nærings- og fiskeridepartementet, 2024). Innovasjon Norge og flere interessent-organisasjoner har i samarbeid med Standard Norge utarbeidet en hurtigspesifikasjon til en standard, NHS 11011:2024 Guider Basiskompetanse, publisert 12. januar 2024 (Standard Norge, 2023); (Standard Norge, 2024). Standarden beskriver et grunnleggende nivå innenfor noen spesifikke kompetanseområder, og et minimum kursomfang på til sammen 300 timer (ref figur1). I standarden påpekes det at guiden bør ha spesifikk eller teknisk tilleggskompetanse for det programmet de skal gjennomføre, i tillegg til basiskompetansen og opplæringen standarden beskriver (Standard Norge, 2024). Dette kravet om tilleggskompetanse har aktualitet for naturguiden, som i kategorien turledere i naturbasert opplevelsesturisme kan stå ovenfor et mer omfattende krav til godkjenning. Med en innføring av denne godkjenningsordningen, står kanskje Norge ovenfor en ny æra av profesjonalisering innen guidetjenester i norsk reiselivsnæring.

1.1 Bakgrunn

I vår æra, hvor sikkerhet og kompetanse er av økende viktighet, er naturguiden ikke bare en turleder, men også en vokter av sikkerhet, en arkitekt av opplevelser, og en viktig bærer av kulturell og historisk arv. Dette ansvarsområdet krever et overblikk som strekker seg langt utover den umiddelbare aktiviteten, og inn i de dypere lagene av risikovurdering, planlegging og situasjonsbestemt ledelse, som Martin et al. (2017) beskriver i "Outdoor Leadership". Som vokter av sikkerhet kreves en helhetlig tilnærming til sikkerhets- og risikostyring - HMS arbeid, støttet av et rammeverk for beslutningsstøtte under usikkerhet og en effektiv håndtering og kontrollering av usikkerhet (Aven og Vinnem, 2007). Effektiv risikovurdering og risikohåndtering er grunnleggende elementer i sikkerhetsstyring. Dette inkluderer identifisering av mulige farer, vurdering av sårbarheter, og iverksettelse av tiltak for å redusere risikoen (Kjellen og Albrechtsen, 2017).

Det er i dette landskapet av uforutsigbarhet og dynamikk at naturguidens kompetanse blir satt på prøve. De må navigere gjennom et mylder av variabler: fra gruppedynamikk og individuelle forventninger til vær og terrengets nådeløshet. En naturguide må beherske en rekke ledelsesstiler – fra autoritær til demokratisk til laissez-faire – og vite når hver er mest hensiktsmessig (Martin et al., 2017), (Gjøsund og Huseby, 2016). (Det bør her bemerkes at

laissez-faire ikke er å anbefale med hensyn til sikkerhetsledelse, laissez-faire passer kanskje bedre i kreative og innovative skapningsprosesser). Tillit og relasjon, som Faarlund (2015) og Horgen (2016) fremhever, er fundamentale i å bygge lederskapskompetanse og et vellykket samspill mellom guide og gruppe.

Evnen til å motstå, tilpasse seg, og raskt komme seg etter uønskede hendelser, - resiliens, avhenger i stor grad av læring fra tidligere hendelser og tilpasning av strategier og tiltak (Pursiainen, 2018). En ikke ubetydelig utfordring i opplevelsesturisme er den høye graden av midlertidige og sesongmessige ansettelse. Dette kan hemme kontinuerlig læring og kunnskapsoverføring i den operative enden av næringen opplevelsesturisme, noe som kan påvirke de resiliente egenskaper i næringen og blant guider.

Gjennom denne oppgaven vil vi dykke inn i naturguidens verktøykasse av kompetanser for å forstå hvordan disse ferdighetene anvendes for å gjøre naturbaserte opplevelser ikke bare minneverdige, men også trygge. Oppgaven vil også ta for seg om, og hvordan, sertifisering og utdanning kan bidra til å fremme en kultur av læring og kompetanseheving i næringen.

1.2 Profesjonalisering av naturguideyrket

Naturbasert opplevelsesturisme har blitt en magnet for eventyrlystne sjeler verden over, og tilbyr en unik mulighet til å oppleve villmarkens majestetiske skjønnhet og utfordringer. Naturbasert opplevelsesturisme er en dynamisk og voksende sektor som appellerer til menneskets iboende trang til eventyr og utforskning. Denne næringen, som blomstrer på det rike og varierte landskapet Norge har å tilby, inviterer kanskje reisende til å dykke inn i en verden hvor hverdagens urbane bekymringer blir små mot naturens storhet. Med den økende etterspørselen etter slike autentiske og eksotiske opplevelser, kommer en økt risiko og behovet for kompetanse og sikkerhet som ikke kan overses.

Naturbasert reiseliv i Norge er ikke en moderne innovasjon, men en kulturell og historisk forankret tradisjon som har bidratt til nasjonens selvforståelse og identitet. Denne tradisjonen springer ut fra en rikholdig historie hvor friluftslivet har vært et sentralt element i det norske samfunnet, som fremhevet av førsteamanuensis Bjørn Tordsson ved Høgskolen i Telemark (Tordsson, 2014).

Naturguidens rolle i den norske tradisjonen for naturbasert reiseliv er like historisk som den er essensiell. Allerede på 1800-tallet kunne fjellvante bygdefolk skaffe seg

attåtning som fjellførere og guider for tilreisende turister og laksefiskere, spesielt i vestlandsområdet.

Fra 1800-tallets nasjonale prosjekt, hvor det gjaldt å definere en norsk identitet etter århundrer med utenlandsk styre, til mellomkrigstidens sosiale integreringsprosjekt og frem til det økososiale prosjektet mot slutten av det 20. århundre og inn i det 21. århundre, har friluftslivet spilt en betydningsfull rolle. Det har ikke bare vært et middel for rekreasjon og fysisk utfoldelse, men også et pedagogisk og ideologisk instrument i møte med ulike tiders utfordringer. Tordsson beskriver hvordan den nye forståelsen av naturen som et organisk, foranderlig og grensesprengende begrep kom til å forme den nasjonale identiteten, hvor Norge ble sett på som et romantikkens idealland (Tordsson, 2003); (Tordsson, 2010). Fra friluftslivets og opplevelsesturismens røtter i nasjonsbyggingen til dets nåværende funksjon som et verktøy for samfunnssikkerhet og personlig utvikling, har veiledning i naturen utviklet seg til å bli en kjernekomponent i den norske opplevelsen. Tordsson (2014) peker på at friluftslivets posisjon i Norge er resultatet av landets historiske fellesprosjekter, ideologisk og pedagogisk rettet mot å møte samtidens utfordringer.

I dette komplekse landskapet står naturguiden som en vokter og formidler av naturens underverker. De kan være uerstattelige brobyggerne mellom naturens vilkår og besøkendes forventninger, utrustet med den dyrebare evnen til å veilede, lære bort og beskytte. Det er denne kritiske rollen som Norsk Naturguide forbund (NNGF) (nngf.no, u.å.) ønsker å løfte frem og anerkjenne som en profesjonell standard (Norsk Naturguide forbund, 2019) i reiselivsnæringen.

Med opprettelsen av NNGF i 2014 og tilslutningen til Union of International Mountain Leader Associations (UIMLA) (*UIMLA – Union of International Mountain Leader Associations*, u.å.) i 2023 har det blitt satt i gang et ambisiøst arbeid for å sertifisere naturguider som "internasjonale naturguider" eller International Mountain Leaders (IML) (Norsk Naturguide forbund, 2019). Denne sertifiseringen, og det pågående arbeidet med en nasjonal godkjenningsordning, har potensialet til å forandre landskapet for naturbasert opplevelsesturisme i Norge, gjennom å løfte statusen for naturguider og styrke deres kompetanse. Som nevnt i innledningen er det per i dag ingen formelle reguleringer som stiller krav til guider, turledere (eller naturguider, som er det foretrukne navnet på turledere i naturbasert reiseliv), eller fjellførere (tindevegledere).

I denne forbindelse kan det også nevnes at den norske fjellførerutdanningen, Tindevegleder /IFMGA Mountain Guide hos Nortind (*NORTIND - Nortind*, u.å.), nettopp har

blitt akkreditert som fagskole med offentlig finansiering (*Aktuelt - Nortind, u.å.*). Den IFMGA sertifiserte tindeveglederen er på mange måter nivået over naturguiden i forhold til kvalifikasjon til å ta med gjester i svært bratt og komplekst terreng, for eksempel fjellklatring og alpin skikjøring i bratt terreng. Heller ikke dette nivået er regulert med formelle krav, slik at du trenger egentlig ikke denne sertifiseringen for å ta med gjester ut i norsk høyfjell, hvis du tør.

1.3 Tidligere forskning

Naturbasert opplevelsesturisme og sertifisering av naturguider har i de senere år vært gjenstand for økende akademisk interesse i Norge, reflektert i forskjellige studier som utforsker disse temaene fra ulike perspektiver. Sikkerhetsaspektet i naturbasert reiseliv har fått spesiell oppmerksomhet, gitt dens viktighet i å sikre positive opplevelser for deltakere.

Blant noen av de akademiske undersøkelser omkring temaet er Horgens (2019) Doktorgradsavhandling om “*Sikkerhet og risiko i norsk friluftsliv og naturbasert reiseliv – en kulturhistorisk studie*”. En viss masse av mastergradsavhandlinger har i de senere år satt perspektiv på sikkerhet i naturbasert reiseliv og nærliggende aspekter, for eksempel Tetlie (2020), Kirkhus (2022), Brochmann (2022), Karlsen (2022), Klevengen (2023) og Lunde (2023). Forskning på området kan fremdeles betraktes som relativt begrenset, og at feltet har behov for ytterligere akademisk granskning.

Forskning i Australia har belyst hvordan sertifisering kan spille en rolle i å forbedre sikkerhetsstandardene og miljøpraksis i turismenæringen. Studier av Hughes og Carlsen (2004) og andre har vist at sertifisering og lisensiering kan bidra til bedre kommunikasjon mellom bedrifter og myndigheter, og styrke forståelsen av regulatoriske krav.

Videre forskning har utforsket hvordan sertifisering ikke bare kan forbedre sikkerhetsstandarder, men også møte deltakeres behov for utfordrende og engasjerende opplevelser. Forskning av Morgan og Fluker (2006) understreker viktigheten av strukturerte styringsprosesser, støttet av lovgivning og akkrediteringskrav, for å balansere risiko og opplevelse i naturbaserte aktiviteter. Dette peker mot en bredere forståelse av at kvalitetssikring gjennom sertifisering kan bidra til en mer bærekraftig og sikker turismepraksis.

I tillegg til sikkerhet, har forskningen også vurdert guidenes rolle og betydning i opplevelsesturismen. Studier fra både USA og Finland, som de av Røkenes et al (2015), Rantala og Valkonen (2011), og Indreiten et al (2018) har vist at guidenes kompetanse og

"tause" kunnskap er avgjørende for effektiv sikkerhetsstyring og for å skape verdifulle opplevelser for deltakere. Dette fremhever viktigheten av adekvat opplæring og sertifisering av guider for å sikre både sikkerhet og kvalitet på turene.

Cousquer og Beames (2013) diskuterer i forskningsartikkelen "Professionalism in Mountain Tourism and the Claims to Professional Status of the International Mountain Leader" hvordan profesjonaliseringen innen fjellturisme har utviklet seg, spesielt med søkelys på "The Mountain Leader", "The Accompagnateur", den IML-sertifiserte naturguiden. Den sammenligner de franske og britiske IML-sertifiseringsordningene for fjellførere/naturguider, som begge legger vekt på høye standarder for ferdigheter og kunnskap. Begge ordningene krever omfattende opplæring og vurdering, og fremhever betydningen av viljen til betaling for profesjonelle tjenester, kvalitet på arbeidet, spesialisering, og en sterk kunnskapsbase. Videre diskuteres betydningen av autonomi, selvregulering, og profesjonelle organers rolle. Det pekes på behovet for videre utvikling av etiske retningslinjer og prosedyrer for å opprettholde høye profesjonelle standarder. Overføringsverdi til andre land trekkes i artikkelen frem som utfordrende, spesielt når det er ulike oppfatninger om hva det innebærer å være en naturguide. Cousquer og Beames (2013) mener en kritisk evaluering er nødvendig, spesielt med tanke på UIMLAs påstand om å representere en internasjonal profesjon og behovet for å forstå forskjellige konsepter av naturguiderollen både i medlems- og ikke-medlemsland. En ukritisk aksept av fransk-inspirerte «internasjonale standarder» har konsekvenser for utviklingen av opplæringsprogrammer. Forståelsen er essensiell for å unngå import eller eksport av ferdigpakke ordninger uten å tilpasse dem nøye til lokale kulturer, lokale forhold, behov og verdier.

På et bredere plan adresserer forskning behovet for en koordinert tilnærming til sikkerhetsstyring og kvalitetssikring i naturbasert reiseliv. For eksempel, håndboken utviklet av Røkenes og Andersen (2019) foreslår at reiselivsbedrifter bør prioritere guidens kompetanse fremfor strengt regelstyrte systemer, for å tilrettelegge for bedre beslutningstaking i felt. Dette synspunktet understreker viktigheten av praktisk kunnskap og ferdigheter som essensielle komponenter i guidens arbeid, som kan forsterkes gjennom målrettet opplæring og sertifisering.

Samlet sett illustrerer tidligere forskning på naturbasert opplevelsesturisme og sertifisering av naturguider kompleksiteten og mangfoldet av faktorer som bidrar til sikker og bærekraftig turismepraksis. Den peker mot en voksende anerkjennelse av behovet for regulering, opplæring, og sertifisering for å adressere disse utfordringene effektivt, og fremmer en dypere forståelse av hvordan kvalitet og sikkerhet kan sikres i naturbasert reiseliv.

Kirkhus (2022) peker i sin analyse om behov for videre forskning blant annet på at:

Det er mulig hele problemstillingen om sertifisering av guider kan løses ved å studere og sammenfatte praksis som allerede er etablert i interesseorganisasjonene for guider. Interesseorganisasjoner som er gjentakende blant informantene er universitetene som tilbyr guideutdanning, Norsk naturguideforbund, Nortind og DNT (derav Norsk Fjellsportforum).

McKenzie (2000) understreker behovet for mer detaljert forskning for å bedre forstå hvordan opplærings og sertifiseringsprogrammer virker og hvordan de kan forbedres for å maksimere deres effektivitet. Dette inkluderer en dypere utforskning av hvordan ulike programkarakteristikker spesifikt bidrar til ønskede utfall, samt hvordan deltakerens egenskaper påvirker hvilke programtrekk som er mest effektive (McKenzie, 2000).

Shooter et al (2009) belyser behovet for videre empirisk forskning, og påpeker et gap i forskningen rundt «outdoor» lederskapsferdigheter. Og oppfordrer til videre studier for å bedre forstå hvordan ulike ferdigheter påvirker utfallene av «outdoor» utdanningsprogrammer.

Hild et al (2023) anbefaler videre forskning for å utforske hvordan opplæring og standarder for sikkerhetspraksis kan forbedres for å støtte guider i deres kritiske rolle innen sikkerhet i opplevelsesbasert reiseliv..

Denne studien av NNGFs IML-sertifisering vil søke å belyse litt av det Kirkhus (2022) foreslår, og samtidig ta hensyn til de anbefalinger for videre forskning som er trukket frem ovenfor (McKenzie, 2000); (Shooter et al., 2009); (Hild et al., 2023).

1.4 Formål og Spørsmål

I kjernen av denne masteroppgaven er en granskning av de virkemidlene for sikkerhet som er involvert i IML-sertifiseringsprogrammet. Med en økende forståelse av både resiliens-basert og risikobasert sikkerhetsledelse (Pursiainen, 2018); (Engen et al., 2021), søker denne granskningen å kaste lys over hvordan naturguider utrustes for å håndtere de risikoer som naturen kan presentere, og hvilken betydning dette har for samfunnssikkerheten og samfunnet som helhet.

Naturguidens kapasitet til å ivareta sikkerheten er kritisk i naturbasert opplevelsesturisme. Oppgavens formål er å utdype forståelsen av hvordan sikkerhetsledelse

integreres i naturguidenes praksis gjennom IML-sertifiseringsprogrammet. Sikkerhetsstyring innen denne sektoren er ikke bare viktig for den enkeltes velvære, men kan også ha bredere samfunnsmessige implikasjoner. En naturguides beslutninger påvirker ikke kun de direkte deltakerne på turen, de kan også implisere tredjeparter. Og de kan påvirke lokalsamfunnets oppfatning av turismenæringen og dens bidrag til den økonomiske og sosiale strukturen.

Ved å analysere IML-sertifiseringsprogrammet kan vi identifisere hvilke sikkerhetskompetanser som fremmes og hvilke som eventuelt er underrepresenterte. Dette inkluderer en evaluering av hvordan naturguider forberedes på å håndtere risiko og uforutsigbarhet, noe som kan være avgjørende for å sikre at opplevelser i naturen forblir både trygge og givende. Det er gjennom denne forståelsen at vi kan foreslå forbedringer til sertifiseringsprosessen og utdanningsprogrammer, for å sikre at naturguider er godt utrustet for å møte de utfordringer som naturbasert turisme innebærer.

Studien vil også undersøke hvordan sertifisering og utdanning kan fremme kontinuerlig læring og kompetanseheving i næringen. Dette er spesielt viktig i en bransje preget av sesongmessige ansettelser, som kan begrense mulighetene for kunnskapsdeling og faglig utvikling. Ved å fremheve sikkerhetens rolle i samfunnet, kan oppgaven bidra til en dypere forståelse av hvordan naturguidenes arbeid påvirker og styrker samfunnssikkerheten.

Med dette som bakteppe, er hensikten med denne masteroppgaven å utforske, forstå og evaluere de sentrale aspektene ved sikkerhetsledelse i naturbasert opplevelsesturisme, med en dyptgående analyse av IML-sertifiseringsprogrammet. Et gjennomgående tema i oppgaven er å forstå: Hvordan vurderer erfarne naturguider, tindevegledere og bedriftsledere betydningen av IML-sertifisering i sammenligning med erfaringsbasert guidekompetanse for kvalitets- og sikkerhetsstandarder i norsk naturbasert reiseliv?

Det overordnede spørsmålet er:

«Hvordan kan IML-sertifisering bidra til å forbedre sikkerhetsstandarder i naturbasert reiseliv gjennom integrering av tekniske, mellommenneskelige og operasjonelle ferdigheter, sammen med erfaring og lokalkunnskap, samt fremme kontinuerlig læring og profesjonell utvikling blant naturguider i Norge?»

Formålet med spørsmålet er å identifisere hvilken sikkerhetskompetanse en sertifisert naturguide har, og peke på hvilken sikkerhetskompetanse sertifiseringen ikke kan fortelle noe om. I IML-sertifiseringsprogrammet er det interessant å identifisere hvordan håndtering av risiko er integrert i programmets struktur og innhold. Et slikt fokus kan bidra til å analysere

og vurdere opplæringsprogrammets effektivitet i å forberede naturguider på de komplekse og mulig farlige situasjonene de kan møte i sitt arbeid.

Forskningsspørsmål:

1. Hvordan kan IML-sertifisering bidra til utviklingen av tekniske ferdigheter, mellommenneskelige ferdigheter og operasjonelle ferdigheter som er essensielle for naturguidenes sikkerhetsrolle i Norge?
2. I hvilken grad bør IML-sertifisering vektlegge lokalkunnskap og erfaring som en del av ferdighetssettet/kompetansekrav for naturguider?
3. Hvilken rolle spiller IML-sertifiseringen i naturguidenes kontinuerlige læring og forbedring?

For å besvare de tre forskningsspørsmålene, vil oppgaven bruke en kombinasjon av dokumentanalyse og kvalitative intervjuer.

Dokumentanalysen vil undersøke sertifiseringsstandardene fra NNGF (Norsk Naturguideforbund 2019) og UIMLA (Union of International Mountain Leader Associations, 2013), og sammenligne dem med standarden fra ATTA (Adventure Travel Trade Association, 2021) samt den foreslåtte NHS11011:2024 (Standard Norge, 2024) for å identifisere spesifikke krav og læringsmål knyttet til tekniske, mellommenneskelige og operasjonelle ferdigheter, samt erfaring, lokalkunnskap og kontinuerlig læring. Gjennom koding og analyse av disse dokumentene vil oppgaven belyse hvilke ferdigheter og kunnskaper som vektlegges i sertifiseringsprogrammene og hvordan de integreres i sertifiseringen.

På den andre siden vil kvalitative intervjuer med nøkkelpersoner innen naturbasert reiseliv gi dybdeinnsikt i guiders erfaringer og opplevelser. Informantene vil bli spurt om deres syn på hva IML-sertifiseringen kan bidra med, og hvordan de tror sertifiseringen vil påvirke utviklingen av ferdigheter, bruken av lokalkunnskap og erfaring, og fremme kontinuerlig læring. Intervjuene vil samle konkrete eksempler på hvordan informantene forventer at tekniske og mellommenneskelige ferdigheter kan anvendes i felt, betydningen av lokalkunnskap og erfaring for sikkerhet, og hvordan de tror sertifiseringen kan fremme kontinuerlig faglig utvikling.

Denne todelte tilnærmingen, hvor dokumentanalysen belyser de formelle aspektene ved sertifiseringskravene og intervjuene gir praktisk innsikt fra guiders synspunkter, vil gi et helhetlig perspektiv på hvordan IML-sertifiseringen kan forbedre sikkerhetsstandarder i naturbasert reiseliv. Dette med formål om å synliggjøre både de positive effektene og eventuelle mangler ved IML-sertifiseringsprogrammet. Dette vil inkludere hvordan de tilegnede ferdighetene bidrar til sikkerhetspraksis, betydningen av lokalkunnskap for å sikre deltakeres sikkerhet, og effekten av mekanismer for kontinuerlig læring på guidens profesjonelle utvikling.

Disse Forskningsspørsmålene kan bidra til å gi et bredere perspektiv for å undersøke hvordan formell utdanning og praktisk erfaring utfyller hverandre i naturguidenes arbeid, og hvilken innvirkning dette har på sikkerhetsledelse og den overordnede kvaliteten på naturbasert opplevelsesturisme. Innsikter herfra kan brukes til å videreutvikle sertifiseringsprogrammer som IML-sertifiseringen og opplæringsmetoder, med mål om å skape en mer profesjonell og sikker reiselivsnæring.

1.5 Oppbygging av oppgaven

Resten av denne oppgaven er organisert som følger: Kapittel 2 presenterer en detaljert gjennomgang av relevant teori og litteratur. Kapittel 3 beskriver metodologien for forskningen, inkludert utvalg av intervjuobjekter og analyse av data. I Kapittel 4 presenteres resultater fra datainnsamlingen. Kapittel 5 diskuterer resultatene i lys av eksisterende teori og litteratur. Kapittel 6 avslutter oppgaven med en konklusjon som oppsummerer hovedfunnene, teoretiske og praktiske implikasjoner, samt anbefalinger for videre forskning og praksis.

2 Teori

2.1 Regulering

Innen naturbasert opplevelsesturisme kan begrepet regulering knyttes til håndteringen av risiko og sikkerhetsstyring. Det understrekes at regulering ofte innebærer en form for myndighetsaktivitet, og er rettet mot å begrense aktørers frihet på et bestemt område for å

kontrollere risiko gjennom rettslige virkemidler, inkludert offentlig tilsyn (Gilad, 2010; Baram et al. 2013). Dette reflekterer en forståelse av at mens noen risikoer må aksepteres, bør de være så kjente som mulig, og de tiltak som iverksettes for å redusere risiko til et forsvarlig nivå, må også være godt kjent (Aven og Vinnem, 2007; Baldwin et al., 2011; Baram et al. 2013). Risikoregulering kan defineres som “*myndigheters intervensjon rettet mot beskyttelsen og styringen av verdier utsatt for risiko*” (Aven og Thekidi, 2021).

Det finnes flere tilnærminger til regulering, fra presise regler, som lover og forskrifter, til samfunnskontroll, som kan inkludere statlige pålegg, lokalsamfunnets påtrykk, eller frivillige avtaler og sosiale normer (Engen et al., 2021). Innenfor naturbasert reiseliv er det særlig relevant å se på hvordan virkemidler i regulering kan påvirke aktørers tilnærminger til risikostyring, hvor målet er å balansere ønsket om økonomisk gevinst mot et høyt sikkerhetsnivå (Engen et al., 2021).

Reguleringsstrategier spenner fra konvensjonell "kommando og kontroll" til selvregulering og metaregulering, der myndighetenes grad av innblanding varierer (Coglianese & Mendelson, 2010; Baldwin et al., 2012). Selvregulering fungerer godt når det er i virksomhetenes interesse å regulere seg selv og dermed effektivisere reguleringsprosessen. Metaregulering, eller håndhevet selvregulering, fokuserer på at virksomhetene ikke bare identifiserer og kontrollerer risiko, men også evaluerer og forbedrer sine interne systemer basert på dette (Gilad, 2010).

Ser vi for eksempel til offshore industrien, setter myndighetenes regulering krav til at aktørene selv gjennomfører ALARP evalueringer (at risiko må reduseres så mye som praktisk mulig) som en del av reguleringskravet for industrien (Aven og Vinnem, 2007), en form for metaregulering. Hos Røkenes og Andersen (2019), finner vi en slik ALARP-basert form for selvregulering i deres forslag til risikoanalyse for naturbasert reiseliv.

Denne innsikten i reguleringsens natur og dens rolle i risikostyring innen naturbasert opplevelsesturisme, hvor reguleringen i stor grad er basert på selvregulering per i dag, påpeker behovet for en dynamisk tilnærming til regulering. Det er behov for en balanse som tillater virksomhetene en viss grad av frihet til å tilby unike og spennende opplevelser, samtidig som det sikres at risiko håndteres på en måte som er akseptabel for samfunnet og i tråd med offentlige krav og forventninger (Hild et al, 2023).

2.2 Sertifisering og kvalifisering

Avhengig av kontekst kan en sertifisering ha flere funksjoner. Generelt sett refererer en sertifisering gjerne til en attestasjon eller godkjenning gitt av en organisasjon, en forening eller et sertifiseringsorgan. En sertifisering kan bekrefte at en person, tjeneste, produkt eller prosess oppfyller satte standarder, kvalifikasjoner eller krav. Ofte fungerer en sertifisering som en bekreftelse på at en person har de nødvendige ferdigheter, kunnskap og erfaring, som kreves for å utøve en bestemt jobb eller oppgave. Det er en vanlig misforståelse å forveksle sertifisering med autorisasjon og lisensiering (Attarian 2016). «*Sertifisering er en prosess hvor en ikke-statlig organisasjon eller forening vurderer om en profesjonell har møtt eller overgått minimumsstandarder for kompetanse*» (Senosk, 1976).

Noen eksempel på autorisasjoner kan være sjøfartsdirektoratets godkjenning av dekksoffiserer, og en autorisasjon for å arbeide som lege i helsevesenet. En autorisasjon er en offisiell tillatelse av en statlig myndighet til å utøve et regulert yrke, mens en sertifisering vanligvis er en frivillig prosess, som nødvendigvis ikke er en forutsetning for å utøve et yrke.

En sertifisering kan fungere som en form for opplæring og utdanning, hvor kandidaten går gjennom både opplæring og testing i forløpet (Collins, 1979). En sertifisering kan bidra til standardisering og «best practice» beskrivelse, som hjelper med å opprettholde et høyt kvalitets- og tillitsnivå, og det kan være et middel for kvalitetskontroll og sikre overholdelse av lover og reguleringer. Sertifiseringer kan bidra til å heve statusen for et yrke, og det kan bidra til å forbedre karrieremuligheter, høyere lønn og mulighet for avansement (Ibid). Ofte er det bransjen selv som utformer innholdet i en sertifisering, og på den måten bidrar sertifiseringen som en selvregulering i bransjen. Om vi ser på IML-sertifiseringen, så er den et eksempel hvor en aktør fra sektoren naturbasert reiseliv selv har utformet sertifiseringen.

Basert på undersøkelser av «outdoor leaders» i USA og Australia oppsummerer Aram Attarian (2016) noen fordeler og baksider av sertifiseringsprogrammer. Noen av fordelene med sertifiseringer er at de kan bringe anerkjente ferdigheter som er i samsvar med en organisasjons operasjoner og det kan ha en positiv påvirkning på kompetanse og profesjonell utvikling. Det kan tilføre en organisasjon ansatte med sterkere kompetanse, motivasjon og selvinnsikt. Sertifisering kan også ha positiv innvirkning på kundeopplevelsen organisasjonen leverer. Noen av baksidene med en sertifisering er at erfaring med situasjoner, situasjonsforståelse (Endsley, 1995; (Endsley et al., 2003), og ferdigheter av mer «soft skills» karakter er vanskelig å bedømme ut fra en sertifisering. En sertifisering kan ekskludere svært erfarne folk med høy kompetanse, til fordel for mindre erfarne folk som «samler på» sertifiseringer i stedet for erfaringer (Attarian, 2016). Attarian (ibid) fremholder, med støtte

fra blant annet Priest og Gass (2018) og Horgen (2019), at det ikke finnes forskning som kan underbygge at sertifisering har effekt på å bedre sikkerhet for deltakere eller beskyttelse av natur og miljø.

I lys av diskusjonen om sertifiseringens fordeler og ulemper og effekt, er det viktig å forstå hvordan kvalifisering og kompetanse bygges opp og vedlikeholdes innen ulike yrker og profesjoner. Sertifiseringer kan bidra til å standardisere ferdigheter og sikre et visst kompetansenivå, men de gir ikke alltid et fullstendig bilde av en persons evner og erfaringer. For å få en helhetlig forståelse av kompetanse i et yrke, må vi også ta hensyn til den kunnskap og de ferdigheter som utvikles gjennom både formell utdanning og praktisk yrkeserfaring.

Kvalifisering til et yrke eller profesjon handler om å utvikle ferdigheter og kunnskaper som kommer til bruk i yrkes og profesjonsutøvelsen. Ferdighets og kunnskapsutviklingen må samsvare med de krav og forventinger som stilles til utøvelsen av yrket. De vanligste veier til å tilegne seg kvalifiserende ferdigheter og kunnskaper er gjennom utdanning og yrkespraksis, eller sertifisering (Mørreaunet, 2020), (Mausethagen & Smeby, 2017).

Bygging av en profesjonell identitet er en viktig del av en kvalifiserende profesjonsutdanning (Heggen, 2008). Denne identiteten utvikles gjennom et komplekst samspill mellom utdanning, yrkespraksis, yrkesfelleskap og personlig bakgrunn (Ibid). «Livslang læring og kontinuerlig utvikling er sentrale elementer i å være profesjonell», ifølge Caspersen et al. (2017), og legger vekt på både formell og uformell læring. Real-kompetanse, som inkluderer både formell og uformell kompetanse (Kunnskapsdepartementet, 2011), er essensielt for å sikre en helhetlig forståelse av kompetanse i yrket.

2.3 Naturguiden: Kompetanse og ferdigheter

Naturguidebegrepet samler ulike roller fra kommersielt reiseliv, naturforvaltning og friluftsliv. En naturguide leder kommersielle turer og opplevelser i naturen for betalende gjester. Dette yrket er fremdeles relativt ungt og under utvikling (Andersen og Rolland, 2016).

Innen kommersielt reiseliv planlegger og gjennomfører naturguiden turer, organiserer aktiviteter og sørger for at gjestene har en trygg og minneverdig opplevelse. Kundeservice og tilpasning til gjestenes behov er essensielt i denne rollen (ibid).

I rollen som naturveileder med inspirasjon fra naturforvaltningen, fokuserer naturguiden på bevaring og formidling av kunnskap om flora, fauna og økosystemer. Dette bidrar til økt miljøbevissthet og fremmer bærekraftig utvikling (Ibid).

Som friluftslivveileder formidler naturguiden kunnskap og ferdigheter for trygg og bærekraftig ferdsel i naturen. Dette inkluderer vandring, padling, klatring og andre utendørsaktiviteter, samt etisk naturbruk som respekterer miljøet og lokale tradisjoner (ibid).

Forskning om friluftslivets pedagogiske og holdningsskapende verdi har vært gjenstand for en rekke studier. Litteratur som «Perspektiv friluftslivets pedagogik» (Tordsson, 2014) og Horgen (2019) ser nærmere på hvordan friluftsliv kan brukes som en pedagogisk ressurs og læringsarena. «Ferd etter evne» står sterkt som den viktigste sikkerhetsnormen i friluftslivstradisjonen. Ferd etter evne innebærer ifølge Faarlund (2003) «at våre forutsetninger til enhver tid og på ethvert sted er bedre enn de aktuelle krav». Naturguiden balanserer mellom å være en turistguide og en «fjellfører», og tilbyr opplevelser som spenner fra rolige turer til krevende aktiviteter i utfordrende terreng.

Andersen og Rolland (2016) sier «kompetanse omfatter i første rekke kunnskaper, ferdigheter og holdninger som kan bidra til å løse et problem eller utføre en oppgave». Dette som en tolkning av forklaringen av kompetansebegrepet gitt i stortingsmeldingen *Kultur for læring: «Kompetanse er forstått som hva man gjør og får til i møte med utfordringene»* (Utdannings- og forskningsdepartementet, 2004).

Opplevelsesturisme kan stille forskjellige krav til naturguiden, avhengig av type produkt eller tur naturguiden er satt til å lede. Det være seg tekniske ferdigheter, som tidligere nevnte kajakkpadling, eller hundekjøring som noen eksempler. Det vil være en betydelig forskjell i kompetansekrav mellom en guide som opererer i kjent terreng og en som leder en mer eksplorerende «adventure» tur i nytt og ukjent terreng. Naturguiden må kjenne til og følge regler og rutiner satt av lovverk som produktkontroll-loven og internkontrollforskriften, og interne regler og rutiner for risikostyring i selskapet og for aktiviteten. For å skape trygge opplevelser som samtidig tilfredsstillter kundens forventning om utfordring og opplevelser, er guidens handlingskompetanse avgjørende i møtet med naturen og utfordringene. Her er erfaringer med aktivitet og natur viktigere enn regelbasert sikkerhetsstyring, i balanseringen mellom risiko og sikkerhet (Røkenes & Andersen, 2019).

Naturguidens kompetanse er som regel bygget med ferdigheter på flere områder. Martin et al. (2017) forklarer 12 kompetanseområder, som er delt inn i kategoriene Hard skills, Soft skills og Meta skills.

Hard skills i naturguiding omfatter tekniske ferdigheter som kartlesing og førstehjelp, sikkerhetsferdigheter knyttet til for eksempel klatring eller padling, og miljøkunnskap

relevant for bærekraftig interaksjon med naturen. Soft skills handler om evnen til å formidle kunnskap (instruksjonsferdigheter), effektiv organisering av aktiviteter (organisasjonsmessige ferdigheter), og å legge til rette for en engasjerende opplevelse (fasiliteringsferdigheter). Meta skills innebærer overordnede kognitive og refleksive ferdigheter som problemløsning, beslutningstaking, erfaringsbasert dømmekraft, effektiv kommunikasjon, tilpasningsdyktig lederskapsstil, og profesjonell etikk. Disse ferdighetene binder sammen individets kompetanse og kapasitet for lederskap og kvalitet i turguiding (Ibid).

Shooter et al. (2009) kategoriserer de kritiske ferdigheter for en naturguide inn i kategoriene tekniske, mellommenneskelige og operasjonelle ferdigheter. Tekniske ferdigheter refererer til den spesifikke kunnskapen og ferdighetene som er nødvendige for å utføre aktiviteter som klatring eller førstehjelp. Mellommenneskelige ferdigheter handler om evnen til å kommunisere effektivt med gjester og andre guider, samt å være i stand til å skape en trygg og inkluderende atmosfære. Operasjonelle ferdigheter omfatter planlegging og ledelse av turer, risikovurdering, og evnen til å ta avgjørelser raskt og effektivt i nødsituasjoner.

Disse ferdighetene understreker viktigheten av omfattende trening og erfaring for å sikre turistenes sikkerhet. Situasjonsforståelse, tillit og relasjonsbygging, som er kritiske elementer i lederskap, bygges på disse ferdighetene (Ibid).

Modellen til Shooter et al. (2009) er nyttig for å klassifisere ferdigheter innen utendørs lederskap, men den har fått kritikk (Hild et al., 2023) for ikke å adressere betydningen av kunnskap tilstrekkelig. Hild et al. (Ibid) mener modellen til Shooter et al. (2009) ikke fullt ut anerkjenner den lokal kontekstuelle kunnskapens betydning. Det argumenteres for at kunnskap er nødvendig for effektiv bruk av ferdigheter, spesielt i krevende miljøer som for eksempel i de arktiske deler av Norge. Dette perspektivet støttes av Kjellen & Albrechtsen (2017), som fremhever viktigheten av skapning av kunnskap og deling av kunnskap i organisasjoner. Og av Indreiten et al. (2018), som viser at enkeltpersoners tause kunnskap er grunnleggende for utviklingen av organisasjonssikkerhet, og understreker at denne kunnskapen er oppnådd gjennom omfattende feltarbeid. Nonaka & Takeuchi (1995) differensierer mellom eksplisitt kunnskap, systematisert i organisasjoner, og taus kunnskap. Hvor den sistnevnte er individuell og avgjørende for sikkerhet. Slik kunnskap blir en brobygger mellom teoretisk forståelse og praktisk bruk i sikkerhetsarbeidet for guider. Kunnskap i alle dens former - eksplisitt, taus og implisitt - er essensiell for guider, spesielt i komplekse miljøer som Arktis og Norsk høyfjellsnatur, hvor sikkerhetsstyring er av største viktighet (Hild et al.,2023).

McKenzie (2000), i sin litteratur gjennomgang om hvordan utfall av naturopplevelsesbaserte opplæringsprogrammer oppnås, trekker frem noen nøkkelområder som bidrar til læring og erfaring i programmene som er undersøkt. Uvanlige og utfordrende fysiske miljøer, som villmark, antas å bidra til personlig vekst ved å skape et konstruktivt angstnivå som deltakerne må overvinne. Dette miljøet fremmer også selvoppdagelse og ansvar. En rekke aktiviteter som klatring, taukurs, og padling blir brukt til å fremme vekst. Disse aktivitetene er designet for å være utfordrende og øker gradvis i vanskelighetsgrad for å hjelpe deltakerne med å bygge ferdigheter og selvtillit gjennom mestring. Bearbeiding, eller refleksjon, er en kritisk komponent hvor deltakerne reflekterer over deres opplevelser for å internalisere læringen (Ibid).

2.3.1 Sikkerhetsrollen til en naturguide.

Sikkerhetsansvaret som hviler på naturguidenes skuldre kan være omfattende og kreve en dyptgående forståelse av miljø, risikovurdering, og effektiv kommunikasjon. Når det gjelder ferdsel i natur er det vanskelig å lage dekkende regler og rutiner for sikkerhet, det finnes sjelden et fasitsvar (Røkenes og Andersen, 2019). Ut fra dette stiller Røkenes og Andersen (2019) spørsmål om ikke kompetanse som setter guider og gjester i stand til å håndtere faresituasjoner er å foretrekke framfor regelstyring. Denne kompetansen kan bygges på både praktiske erfaringer og akademisk kunnskap, der guidene må være både lærere og beskyttere for sine deltakere.

Effektive sikkerhetsforberedelser og grundige risikovurderinger er ofte avgjørende for å sikre trygge naturbaserte opplevelser. Guidenes evne til å forutse og planlegge for mulige risikoer understrekes av Priest og Gass (2018), der de påpeker viktigheten av forberedelse og forståelse av de miljømessige utfordringene som kan oppstå. Noe som kan kreve en kontinuerlig oppdatering av kunnskap og ferdigheter for å kunne tilpasse seg nye utfordringer. Argumentene til Røkenes og Andersen (2019) og Priest og Gass (2018) finner støtte i teori om resiliens, evnen til å motstå, tilpasse seg, og raskt komme seg etter uønskede hendelser, og hvordan avhenger av læring fra tidligere hendelser og tilpasning av strategier og tiltak (Pursiainen, 2018). Og sikkerhetsstyring, som i følge Kjellen og Albrechtsen (2017) inkluderer identifisering av mulige farer, vurdering av sårbarheter, og iverksettelse av tiltak for å redusere risikoen.

Naturguiders kompetanse innen førstehjelp og krisestyring er tungtveiende for å håndtere uforutsette hendelser og nødsituasjoner. Dickson et al. (2008), viser hvordan praktisk trening i førstehjelp og krisestyring utstyres guider med nødvendige ferdigheter for å håndtere et bredt spekter av mulige situasjoner. Noe som i stor grad bekrefter at en solid opplæringsbakgrunn i disse områdene er essensiell for naturguidens sikkerhetsrolle.

Utvikling og fremming av en sterk sikkerhetskultur blant turdeltakere er en annen sentral del av naturguidens ansvar. Martin et al. (2017) diskuterer hvordan effektiv kommunikasjon og pedagogiske ferdigheter er nødvendige for å utdanne deltakere om sikkerhetsprosedyrer og oppfordre til ansvarlig oppførsel. Lunde (2023) trekker vekt på viktigheten av at guider fungerer som rollemodeller, noe som er avgjørende for å fostre en kultur der sikkerhet verdsettes og prioriteres.

2.4 Kontinuerlig læring og organisasjonslæring

Naturguidenes sikkerhetskompetanse er ikke statisk; den krever kontinuerlig vedlikehold og utvikling gjennom livslang læring. Rausand og Haugen (2020) illustrerer hvordan selvevaluering og selv-forbedring er avgjørende for utviklingen av profesjonell kompetanse. Dette peker på behovet for naturguider til å kontinuerlig søke ny kunnskap, engasjere seg i profesjonell utvikling, og dele erfaringer med kolleger for å forbedre sikkerhetsstandardene i feltet. Gjennom å bygge på disse prinsippene (ibid), kan naturguider effektivt navigere i de dynamiske utfordringene de møter og bidra til en kultur av kontinuerlig forbedring innenfor sitt yrke. Sikkerhetsrollen til naturguiden er derfor multifasettert og innebærer en balanse mellom direkte tiltak for å forhindre ulykker og en bredere pedagogisk rolle for å utvikle en dypere forståelse og respekt for naturmiljøet blant deltakere. Gjennom kontinuerlig utdanning, praktisk trening, og fremme av en kultur for sikkerhet, sikrer naturguidene at opplevelsesturisme ikke bare er minneverdig, men også trygg for alle involverte.

Organisasjonslæring setter søkelys på å samle og utnytte informasjon for å forbedre organisasjonens funksjoner og øke sikkerheten. Den defineres av erfaringer som oppstår i organisasjonen, og som igjen fører til endringer i prestasjoner og kunnskap i organisasjonen. *«Organisatorisk læring innebærer kunnskapsinnhenting, formidling, foredling, skapelse og implemetering og evnen til å tilegne seg seg mangfoldig informasjon og å dele felles forståelse slik at denne kunnskapen kan bli utnyttet.»* (Wang & Ahmed, 2003).

Argyris (1977) og Fiol & Lyles (1985) hevder at denne prosessen er grunnleggende for sikkerhetsstyring, da den gir organisasjoner en mulighet til å identifisere og forbedre på sikkerhetsutfordringer. Kjellén & Albrechtsen (2017) fremhever at Demings syklus - å studere og handle basert på innsamlet informasjon - er sentral i dette arbeidet, da den tilrettelegger for en kontinuerlig forbedringsprosess.

En forutsetning for at organisasjonslæring finner sted, er individuell læring. Og det krever i tillegg systemer for å dele, behandle og lagre informasjon som skal brukes i fremtidige beslutninger (Sommer et al., 2016; (Sydnes et al., 2021). Nonaka og Takeuchi (1995) beskriver hvordan organisasjoner kan skape læring gjennom fire prosesser: sosialisering, eksternalisering, kombinasjon og internalisering, som alle bidrar til overføring og transformasjon av både taus (implisitt) og eksplisitt kunnskap.

I følge Indreiten et al. (2018) kan det i praksis se ut som at guider i naturbasert reiseliv uformelt deler erfaringer og personlig visdom gjennom daglige samtaler, noe som er et eksempel på sosialisering, og som kan skje utilsiktet i uformelle omgivelser. Eksternalisering, der taus kunnskap blir til eksplisitt kunnskap, er avgjørende for sikkerhetsstyringssystemer, og kan omfatte rapporteringssystemer og undersøkelser av ulykker. Kombinasjonen av eksplisitte kunnskaper brukes for å forbedre rutiner og risikoanalyser, mens internalisering sikrer at kunnskapen blir anvendbar for guidene (Albrechtsen & Indreiten, 2021; (Johannessen, 2022).

Videre skiller Argyris og Schön (1997) mellom single-loop, enkeltkretslæring, som setter søkelys på å korrigere feil uten å endre underliggende verdier, og double loop, dobbeltkretslæring, som analyserer og tar hensyn til de bakenforliggende årsakene til feil. Dette hjelper organisasjoner til å utvikle mer omfattende løsninger på problemer og forhindre fremtidige avvik (Boin et al., 2017). Til tross for at enkeltkretslæring er mer vanlig, krever dobbeltkretslæring mer ressurser og oppmerksomhet for å oppnå mer grunnleggende og langvarige forandringer (Argyris, 1977; Pursiainen, 2017).

Triple-loop læring utvider denne modellen ved å ta hensyn til hvordan mennesker tenker og føler omkring antakelser og den innflytelse disse har, som leder til ytterligere strukturelle og kulturelle vurderinger innenfor organisasjonen. Wang & Ahmed (2003) bemerker at dette kan bety å avlære visse mønstre eller endre måten organisasjonen skaper og prosesserer kunnskap på, noe som kan være avgjørende for å tilpasse seg et dynamisk sikkerhetsbilde i en natur og et klima i endring, og opprettholde kreativitet og innovasjon.

I sammenheng med organisasjonslæring, kan kontinuerlig forbedring (Continuous Improvement, CI) være fundamentet i organisasjonslæringen, og forme en basis for en organisasjons kapasitet til å lære og utvikle seg, som fremholdt av Kjellén & Albrechtsen (2017). En vellykket implementering av organisasjonslæring krever en passende miks av tiltak og strategier tilpasset organisasjonens spesifikke situasjon for å fremme en sikkerhetskultur som understøtter langsiktig læring og forbedring i naturbasert reiseliv.

CI er en omfattende prosess sentral for organisasjoner som engasjerer seg i en helhetlig tilnærming til kvalitetsstyring (Total Quality Management, TQM). Denne prosessen er ikke bare sporadisk eller episodisk, men en vedvarende strøm av læring og forbedringer som finner sted parallelt med den daglige driften (Murray & Chapman, 2003). Det unike med CI er den inkrementelle naturen; forbedringer implementeres gradvis etter hvert som de blir identifisert, noe som skaper et smidig og responderende miljø som kan tilpasse seg nye innsikter og situasjoner.

For å kultivere en kultur av CI, foreslår Murray & Chapman (2003) seks atferdsnormer:

- (1) utvikle en vane for CI,
- (2) ha et fokusert CI-arbeid,
- (3) forkynne CI-filosofien,
- (4) kontinuerlig forbedre CI-systemet,
- (5) "walk-the-talk" ved å handle i tråd med CI-prinsippene,
- (6) å forme en organisasjon som lærer kontinuerlig.

Disse atferdene legger grunnlaget for en læringsstrategi som er skreddersydd for både situasjonen og den individuelle læringsstilen, og tar hensyn til kulturelle og arbeidsmiljømessige faktorer.

Denne adaptive læringen som CI legger til rette for, kan være en viktig del av organisasjonens evne til å utvikle kapasitet for læring og vekst. Det er en prosess som krever mer enn en plan; den må iverksettes, opprettholdes og utvikles over tid for å sikre at organisasjonen kontinuerlig kan tilpasse seg og utvikle sin kompetanse.

2.5 Sammenfatning av teori og analytiske implikasjoner

Avslutningsvis viser teorikapitlet at kvalifisering og kompetanseutvikling innen naturguiding er en kompleks prosess som krever integrering av tekniske,

mellommenneskelige og operasjonelle ferdigheter, samt en solid forståelse av lokal kunnskap og erfaring. Teorien fremhever betydningen av en helhetlig tilnærming til utdanning og opplæring, hvor både formell utdanning og praktisk erfaring spiller sentrale roller. Livslang læring og kontinuerlig profesjonell utvikling er også nødvendige for å opprettholde og videreutvikle kompetansen til naturguider.

Analytisk gir dette teoretiske rammeverket flere implikasjoner for videre forskning og praksis. For det første understreker det behovet for å evaluere hvor godt eksisterende sertifiseringsprogrammer, som IML-sertifiseringen, dekker de nødvendige kompetanseområdene. Dette kan gi innsikt i hvilke aspekter av sertifiseringen som fungerer godt og hvilke som trenger forbedring. For det andre peker teorien på viktigheten av lokal kunnskap og erfaring i risikohåndtering og sikkerhetspraksis, noe som bør undersøkes nærmere for å forstå hvordan dette best kan integreres i opplæringsprogrammene.

Videre kan teorikapitlet bidra til å belyse hvordan en vane for kontinuerlig læring og profesjonell utvikling kan fremmes blant naturguider. Dette er spesielt relevant i lys av de dynamiske utfordringene som feltet står overfor, inkludert miljøendringer og økende krav til sikkerhet og kvalitet. Analytisk sett bør fremtidige studier også sette søkelys på hvordan ulike utdannings- og opplæringsmodeller kan implementeres for å støtte en slik læringskultur.

Sammenfattet, gir teorikapitlet et grunnlag for å forstå de kritiske elementene i naturguidenes kvalifisering og kompetanseutvikling, samt analytiske implikasjoner som kan veilede både forskere og praktikere i å forbedre sertifiseringsprogrammer og praksis i naturbasert opplevelsesturisme.

3 Metode

Dette kapitlet beskriver metodiske valg og implementering av forskningsstrategier for å undersøke IML sertifiseringens funksjon og effekt i naturbasert reiseliv.

3.1 Valg av metode

I denne studien benyttes en kvalitativ metode som tilnærming for å utforske hvordan IML-sertifisering påvirker utviklingen av kompetanse blant naturguider i Norge. En kvalitativ tilnærming er valgt fordi den tillater en dyptgående undersøkelse av komplekse fenomener gjennom deltakernes erfaringer og perspektiver. Og en fleksibilitet som muliggjør at vi kan

innarbeide erfaringer og oppdagelser underveis (Thagaard, 2017). Noe som er sentralt for å arbeid med nyansene i sikkerhetspraksis og kompetanseutvikling.

- Det ble foretatt dokumentanalyse av standardene til organisasjonene NNGF (Norsk Naturguide forbund 2019), UIMLA (Union of International Mountain Leader Associations, 2013) og ATTA (Adventure Travel Trade Association, 2021), samt forslaget til hurtigsstandarden, NHS 11011:2024 Guider Basiskompetanse (Standard Norge, 2024). Hvor forskningens formål er å anvende dokumentene som empiriske kilder for saksforholdet IML sertifisering. Innefor dette, analysere hvordan disse dokumentene kan reflektere og forme praksis innenfor feltet naturguiding.
- Det ble foretatt intervju av ni respondenter fra ulike nivåer i sektoren: strategisk, taktisk og operativt. Forskningens formål er å dykke dypere inn i respondentenes perspektiver for å forstå deres roller og erfaringer innen denne bransjen.

3.2 Forskningsdesign

Forskningsdesignet er utformet som en eksplorativ studie med en kombinasjon av dokumentanalyse og semistrukturerte intervjuer. Dokumentanalysen fokuserer på relevante sertifiseringsstandarder og opplæringsmanualer, mens intervjuene gir innsikt fra ulike individuelle aktører i naturbasert reiseliv.

Studien anvender kvalitativ metode for å utforske hvordan eksisterende og aktuelle reguleringer, i form av kompetansekrav som er definert i sertifiseringsstandarder, er designet og dermed påvirker sektoren.

Og hvordan individer på strategisk, taktisk og operativt nivå innenfor opplevelsesbasert reiseliv navigerer i sine roller og påvirker sektoren. Gjennom dybdeintervjuer med ni informanter har undersøkelsen som mål å innhente dyptgående forståelser og meninger, som ikke lett lar seg kvantifisere (Bryman, 2016).

Valget av kvalitativ metode støttes av studiens eksplorative natur, hvor studien ønsker å utforske et lite undersøkt område innen turisme. En kvalitativ tilnærming har sin styrke i å utforske komplekse fenomener gjennom detaljerte innsikter og subjektive erfaringer fra deltakerne (Brinkmann & Tanggaard, 2012; (Johannessen et al., 2021).

Dette designet muliggjør en detaljert analyse av, attributter ved bransjestandardene gjennom dokumentanalyse, og individuelle perspektiver og erfaringer gjennom kvalitative

intervjuer. Analysedesignet muliggjør generering av data som er sentral for å forstå komplekse fenomener innen opplevelsesbasert reiseliv og IML-sertifiseringen.

3.3 Datainnsamling

3.3.1 Dokumentanalyse

Dokumentanalysen inkluderer en systematisk gjennomgang av sertifiseringsstandarder fra:

- NNGF (Norsk Naturguide forbund, 2019)
- UIMLA (Union of International Mountain Leader Associations, 2013)
- ATTA (Adventure Travel Trade Association, 2021)
- NHS 11011:2024 Guider Basiskompetanse (Standard Norge, 2024)

Analysen søker å identifisere nøkkelaspekter ved kompetansekrav og sikkerhetsprotokoller som er relevante for naturguidenes arbeid. Hvor forskningens formål er å anvende dokumentene som empiriske kilder for saksforholdet IML sertifisering. Og for å identifisere hvordan disse kan påvirke og reflektere praksiser innen bransjen opplevelsesbasert reiseliv..

Utvalg

Utvalget av dokumenter ble definert under forarbeidene til denne oppgave. De er valgt på grunn av sin sterke relevans til kvalifikasjon og sertifisering av naturguider. Formålet med dokumentanalysen er å generere data fra beskrivelsene av standardene, som kan benyttes som empirisk materiale, og som senere kan kombineres med empiri fra intervjudelen av undersøkelsene (Tjora, 2012). I tillegg til generering av data fra standardene er det interessant å gjøre sammenligninger mellom standardene. Det er derfor tillagt et komparativt element til dokumentanalysen, hvor det er mulig å se likheter og ulikheter i standardenes innhold (Thagaard, 2018); (Creswell & Poth, 2018).

Hoveddokumentet er NNGFs profesjonsstandard (2019), som danner grunnlaget og setter bransjestandarden, for kvalifisering av norske naturguider og norsk IML-sertifisering. NNGFs profesjonsstandard (Norsk Naturguide forbund, 2019) er harmonisert med to internasjonale standarder, UIMLAs standard (Union of International Mountain Leader Associations, 2013) og Adventure Travel Trade Association (ATTA) sin «Adventure Travel Guide Standard» (ATGS) (Adventure Travel Trade Association, 2021). En komparativ analyse ble valgt, hovedsakelig for å kunne avdekke likheter og forskjeller mellom NNGFs

profesjonsstandard tilpasset for norske forhold og de to internasjonale standarder. Hurtigstandarden NHS11011:24 (Standard Norge, 2024) ble også tatt med i den sammenligningen, og representerer her perspektivet på et minimum av basiskompetanse i guidetjenester i Norge.

Prosess:

1. Samling av dokumenter fra NNGF, UIMLA, og ATTA. Innovasjon Norge/Standard Norges forslag til Basiskompetanse for guider, turleder og fjellførere.
2. Koding av dokumentene ved hjelp av NVivo-programvare for å identifisere sentrale temaer og mønstre.
3. Sammenligning av de ulike standardene for å avdekke likheter og forskjeller i kompetansekrav og sikkerhetspraksis.

3.3.2 Intervjuer

Intervjudelen består av semistrukturerte intervjuer med ni naturguider, bedriftsledere og nøkkelpersoner innen naturbasert reiseliv. Disse respondentene ble valgt basert på deres erfaring og kunnskap om IML-sertifisering og sikkerhetspraksis i feltet. Semistrukturerte intervjuer ble gjennomført for å fremme en fleksibel dialog rundt relevante temaer (Thagaard, 2017), mens alle samtaler ble tatt opp, med samtykke, for nøyaktig transkripsjon og analyse. Til opptak og transkripsjon av intervjuene ble den godkjente tjenesten fra Nettskjema (*Nettskjema*, u.å.) benyttet. Lydopptak ble gjort ved hjelp av tjenesten Nettskjema-diktafonen (*Nettskjema-diktafon mobilapp - Universitetet i Oslo*, u.å.), som tilbyr godkjent, sikker og kryptert lagring av lydopptak i Nettskjema. I Nettskjema ble også opptakene automatisk transkribert ved at tjenesten benytter Whisper fra OpenAI.

Utvalg

Intervjudelen baserer seg på et bevisst utvalg av informanter som representerer en bredde av erfaringer og roller innen opplevelsesbasert reiseliv, inkludert strategisk ledelse, taktisk planlegging og operativ gjennomføring (Johannessen et al., 2010). Utvalget inkluderer informanter med erfaringer fra små til store bedrifter, for å sikre en representativ forståelse av industrien. Rekrutteringen ble gjennomført via direkte kontakt og snøballmetoden, som tillot å identifisere nøkkelpersoner med innsikt i studiens tematikk. For å sikre varians i perspektivene, ble det lagt vekt på å inkludere informanter med ulik bakgrunn, erfaring og

posisjon innenfor sitt arbeidsfelt. Utvelgelsen av informanter fulgte derfor en strategisk tilnærming for å sikre en bred forståelse av bransjen fra ulike perspektiver. Det ble lagt vekt på å inkludere informanter med variert erfaring og roller for å fange opp et bredt spekter av innsikter (Thagaard, 2018; (Johannessen et al., 2021).

En oversikt over informantenes roller, kompetanse og erfaring presenteres i tabell 4. Tabellen er et sammendrag av informantenes kompetanse, og gir en oversikt over informantenes formelle utdanning, deres erfaring og annen uformell kompetanse som har relevans til opplevelsesbasert turisme. Blant informantene er menn og kvinner representert, og aldersspennet er fra 20årene til 50årene. Av hensyn til anonymisering vil ikke alder eller kjønn på informantene beskrives her. Informantene vil bli henvist til som Respondent 1, 2, osv., R1 – R9, eller han - som i den grammatiske bøyingsformen for en respondent/informant. Informantene representerer et utvalg som har erfaring fra operativt, taktisk, så vel som strategisk nivå innenfor naturbasert opplevelsesturisme.

Table 1 Informantenes roller, kompetanse og erfaring

Informant	Rolle	Utdanning og formell kompetanse	Erfaring	Annet
R1	Operativt/Taktisk nivå	Guidekurs på Svalbard. Annen utdanning innen sikkerhet/beredskap	5 + års erfaring	Lokal og regional kunnskap Virksomhetsdrift
R2	Operativt/Taktisk nivå	Sertifisert fjellfører gjennom Nortind/IFGMA	10 + års erfaring	Instruktørkompetanse Undervisningserfaring Virksomhetsdrift
R3	Operativt nivå	Bachelor i arktisk friluftsliv og naturguiding, mastergrad i idrettsvitenskap. Godkjent Norsk Naturguide (NNGF)	5 + års erfaring	Instruktørkompetanse Undervisningserfaring

Informant	Rolle	Utdanning og formell kompetanse	Erfaring	Annet
R4	Operativt nivå	Bachelor arktisk friluftsliv og naturguiding, mastergrad i idrettsvitenskap. Godkjent Norsk Naturguide (NNGF)	1-5 års erfaring	Instruktørkompetanse
R5	Operativt nivå	Bachelor i arktisk friluftsliv og naturguiding. Godkjent Norsk Naturguide (NNGF)	1-5 års erfaring	Annen næringsvirksomhet i arktisk natur Ekspedisjonserfaring
R6	Operativt/taktisk nivå	Bachelor i arktisk friluftsliv og naturguiding. Godkjent Norsk Naturguide (NNGF)	5 + års erfaring	Ledelserfaring - guidevirksomhet Virksomhetsdrift
R7	Strategisk/taktisk nivå	Erfaringsbasert, turismeoperasjoner og ledelse.	5 + års erfaring	Virksomhetsdrift Merkevarebygging
R8	Strategisk nivå	Bakgrunn som økolog.	10 + års erfaring	Bærekraftig turisme Produktutvikling
R9	Operativt nivå	Bachelor i arktisk friluftsliv og naturguiding.. Godkjent Norsk Naturguide (NNGF)	1-5 års erfaring	Undervisningserfaring Ekspedisjonserfaring

Det ble i alt kontaktet et utvalg på 20 mulige informanter. 12 av disse svarte positivt på henvendelsen og var villige til å delta i en kvalitativ spørreundersøkelse. Fire besvarte min henvendelse, men takket nei til deltakelse, hovedsakelig med begrunnelse av å være inne i en travel arbeidsperiode, i skrivende stund er det høysesong for vinterturisme, og mange naturguides er ute på oppdrag. Med de 12 som takket ja til deltakelse, lot det seg gjøre å gjennomføre intervjuer med de ni informanter i tabell 4. To av de 12 ble mer opptatt med arbeid enn forventet, og den tredje ble mer opptatt enn forventet med å være nybakt forelder. Fire av de 20 kontaktede i utvalget besvarte aldri henvendelsen.

Prosess:

1. Utvikling av en intervjuguide med åpne spørsmål som dekker temaene tekniske ferdigheter, mellommenneskelige ferdigheter, operasjonelle ferdigheter, og lokal kunnskap.
2. Rekruttering av informanter gjennom et strategisk utvalg, ved bruk av snøballmetoden for å identifisere relevante deltakere.
3. Gjennomføring av intervjuer som ble tatt opp og transkribert i Nettskjema for nøyaktig analyse.
4. Koding og tematisk analyse av intervjuene ved bruk av NVivo-programvare for å identifisere nøkkelfunn og mønstre.

Intervjuene har i denne undersøkelsen hatt en avgjørende rolle i å belyse ulike perspektiver innen bransjen opplevelsesbasert reiseliv. Gjennom semistrukturerte kvalitative intervjuer med ni respondenter fra ulike nivåer i bransjen, kan studien fortelle om nyanserte oppfatninger og erfaringer som ikke er like tilgjengelige gjennom andre datainnsamlingsmetoder. Disse intervjuene tillot en dybde i forståelsen av respondentens roller, utfordringer og innsikter, og bidro til å avdekke hvordan sertifiseringsstandarder kan praktiseres, og hvordan naturguidens arbeid oppleves i feltet. Med en målsetting om å få et innblikk i informantenes erfaringer og deres opplevelse av verden (Kvale og Brinkmann, 2015) og fenomenet IML-sertifisering. Ved å inkludere respondenter med varierende bakgrunn og posisjoner, fra strategisk til operativt nivå, avdekket intervjuene en bredde av erfaringer som gir en rikere og mer detaljert forståelse av bransjen. Denne metoden avdekket også hvordan individuelle erfaringer og organisatoriske strukturer spiller sammen, noe som gir verdifull innsikt i dynamikken innen opplevelsesbasert reiseliv. Samtlige intervjuer ble gjennomført som videosamtaler via Microsoft Teams. Den semistrukturerte formen på

intervjuene la grunnlag for at intervjuene fikk en form av fri samtale omkring temaene. Med åpne spørsmål som gjerne har formen «hvordan, hvorfor», i motsetning til mer lukkede «er, kan» formuleringer, ble det eksplorerende og interessante samtaler med informanter som var engasjert i de diskuterte fenomener.

3.4 Analysemetode

Dataene fra dokumentene og intervjuene ble analysert gjennom tematisk analyse, en metode for å identifisere, analysere og rapportere mønstre innen dataene (Braun & Clarke, 2022). Denne prosessen fulgte Boyatzis (1998) steg for steg modell for tematisk analyse. Og startet med en nøye gjennomgang av datamaterialet for å identifisere gjentakende ideer og konsepter, og som igjen kategoriseres som temaer. Videre ble disse temaene organisert i overordnede temaer som reflekterer studiens nøkkelfunn, og som hjelpe med å assosiere den samme betydning til temaer gjennom hele datasettet. Disse prosessene ble gjennomført med både en deduktiv tilnærming til dataene i forhold til forskningsspørsmålene, og en induktiv tilnærming til informasjon som identifiseres i datasettet. Slik at den videre kodeutvikling ble gjort ut fra denne hybride tilnærming (Boyatzis, 1998). Dette gjennom å kondensere data, identifisere temaer og skape koder. Denne tilnærmingen tillot en systematisk utforskning av respondentenes opplevelser og perspektiver knyttet til opplevelsesbasert reiseliv, og dette kunne sammenlignes med data fra de analyserte profesjonsstandarder som dokumentene beskriver. Denne prosessen var også med på validere reliabiliteten i temaer og koder. NVivo-programvare ble brukt til å støtte analysen, og muliggjorde en systematisk sammenligning av data på tvers av ulike datakilder (Braun & Clarke, 2022). Dette muliggjorde å identifisere tematiske likheter på tvers av de kondenserte datasett, og det var mulig å skape skjematisk oversikt over koder. Skjematisk ble kodeelementene merket, definert og beskrevet, illustrerende eksempler og inkludering og ekskluderings kriterier ble notert (Boyatzis, 1998).

Steg i analysen:

1. Innledende gjennomgang av data: Gjennomlesning av transkripsjoner og dokumenter for å få en generell forståelse av innholdet.
2. Generering av initiale koder: Systematisk koding av interessante trekk ved dataene på en meningsfylt måte.

3. Søking etter temaer: Samling av koder i mulige temaer som fanger opp viktige aspekter ved forskningsspørsmålene.
4. Gjennomgang av temaer: Bearbeiding av temaene for å sikre at de er relevante og gir en sammenhengende fortelling om dataene.
5. Definerings og navngiving av temaer: Detaljert analyse og navngiving av hvert enkelt tema for å klargjøre deres innhold og relevans.
6. Rapportering: Presentasjon av analysen på en måte som fremhever de viktigste funnene og deres betydning.

3.5 Egen rolle

Min bakgrunn som naturguide, og med en bachelorgrad i arktisk friluftsliv og naturguiding, gjør at jeg har en personlig innsikt i bransjen. Denne erfaringen har både styrket min forståelse av de daglige utfordringene guider møter, og gitt meg en dypere forståelse av de nødvendige ferdighetene og kunnskapene som kreves i feltet.

En forsker vil alltid være preget av tidligere erfaringer og gjør sine tolkninger med disse som bakgrunn (Johannessen et al., 2021). Dette har jeg erfaring med stemmer, fra tidligere kvalitative undersøkelser foretatt i grupper med andre forskere, hvor forskjellige bakgrunner bidro til forskjellige tolkninger.

I denne studien kan min rolle karakteriseres som en insider-forsker, noe som har gitt tilgang til relevante nettverk og en forståelse av fagterminologi og kontekster. En forskers forståelse er alltid preget av sitt faglige ståsted, og vil som oftest avvike fra deltakernes forståelse (Thagaard, 2017). Noe som også har implikasjon for min rolle i denne forskningen. Verdt å merke i denne sammenheng er at informantene har et relativt tilsvarende faglig ståsted ovenfor fenomenet naturbasert reiseliv som jeg har. Fordelen her er at vi «snakker samme språk». Differanse i faglig ståsted mellom meg som forsker og informantene vil eventuelt være innenfor fagområdet samfunnssikkerhet, og differanse i livserfaringer av mer subjektiv karakter. Thagaard (2017) sier videre at basert på dataene utvikler forskeren etter hvert en forståelse for fenomenet med utgangspunkt i informantenes perspektiver.

Samtidig er jeg bevisst på mulige biaser og «fordommer» (Jacobsen, 2015) som kan oppstå fra min bakgrunn, og har derfor vært bevisst på å minimere disse gjennom en objektiv praksis hvor eget bias har vært reflektert over. Forskningsdesignet med å ha både dokumentanalyse og intervju av andre naturguider, som gir mulighet for sammenligning og triangulering av data, har styrket denne objektive praksis.

3.6 Ethiske overveielser

Studien fulgte forskningsmessige etiske retningslinjer (Kvale og Brinkmann, 2015); (Thagaard, 2017), som er grunnleggende for forskningsprosesser, for å sikre informantenes anonymitet og konfidensialitet. Undersøkelsen har fulgt etiske retningslinjer som ivaretar deltakernes rettigheter og integritet. Alle deltakerne ble informert om studiens formål og hvordan dataene deres ville bli brukt. De fikk skriftlig informasjon og ga informert samtykke før intervjuene startet. Informantene ble også informert om at de kunne trekke seg fra studien når som helst uten konsekvenser. Dataene ble behandlet med største forsiktighet for å unngå identifisering av enkeltpersoner eller organisasjoner. For å beskytte deltakernes anonymitet, er alle identifiserbare opplysninger anonymisert. Dette inkluderer faktorer som kan avsløre deltakernes identitet, som alder, kjønn og lokal tilknytning (Thagaard, 2017). Studien ble meldt inn til og godkjent av SIKT – Kunnskapssektorens tjenesteleverandør, noe som sikrer at forskningen følger nasjonale og internasjonale etiske standarder.

Ved å reflektere over min egen rolle som insider i naturguide-miljøet, har jeg vært ekstra oppmerksom på hvordan min tilstedeværelse og bakgrunn kan påvirke deltakernes svar. Jeg har unngått ledende spørsmål og forsøkt å skape et åpent og tillitsfullt intervjumiljø hvor deltakerne kunne dele sine erfaringer fritt.

3.7 Forskningskvalitet: Reliabilitet og validitet

For å sikre reliabilitet og validitet i forskningen, ble det lagt vekt på transparente og repeterbare prosesser i alle faser av studien. Egen forforståelse og mulige bias ble nøye reflektert over for å minimere påvirkning på analysen og tolkningen av data.

Reliabilitet i denne studien handler om konsistensen i datainnsamlingen og om resultatene kan reproduseres av andre forskere (Kvale & Brinkmann, 2015). For at studien kan gjentas av en annen forsker, og like eller sammenlignbare resultater kan oppnås, avhenger av om metodene for datainnsamling og analytiske prosesser er dokumentert og kan repeteres (Thagaard, 2017).

For å styrke reliabiliteten har jeg lagt vekt på transparens i forskningsprosessen og dokumentasjon av alle steg (Boyatzis, 1998); (Thagaard, 2017). Konteksten for undersøkelsen er beskrevet så detaljert som mulig, og forskningsprosessen er dokumentert. Dette for å gjøre det mulig å repetere forskningen, hvor målet er å stille opp et veikart for at andre forskere kan oppnå sammenlignbare resultater (Kvale & Brinkmann, 2015).

Ved å bruke semistrukturerte intervjuer, som gir fleksibilitet, har jeg forsøkt å minimere intervjueffekten som kan oppstå fra min egen påvirkning som intervjuer (Jacobsen, 2015). Samtidig utfordrer den semistrukturerte formen repeterbarheten for andre forskere (Johannessen et al., 2021). Jeg designet intervjuene slik at spørsmålene bestod av åpne spørsmål, og la opp til fri tale og samtale med oppfølgingsspørsmål relatert til hva informantene tok opp. Og bestrebet at disse ikke var ledende spørsmål, som var farget av mine meninger.

Egen bakgrunn og tilknytning til naturguidemiljøet og opplevelsesbasert reiseliv er redegjort for i avsnitt 3.5, og min rolle som «insider» kan ha bidratt til min tolkning av informantenes svar, og hatt en intervjueffekt (Jacobsen, 2015). Min rolle kan ha påvirket planlegging, fremgangsmåte og gjennomføring av undersøkelsen, samtidig som det kan ha påvirket informantene at det er en «kollega» som sitter på den andre siden av bordet. Min tilknytning til naturguidemiljøet har bidratt til at jeg kunne finne relevante informanter med et utvalg av ulike roller og bakgrunner, og kan ha påvirket at informantens besvarelser ble holdt på et troverdig nivå uten overdrivelser og usannheter.

Validitet handler om hvorvidt forskningen måler det den har til hensikt å måle, og om tolkningene som gjøres er gyldige i forhold til virkeligheten (Thagaard, 2017). For å øke studiens validitet har jeg sørget for en gjennomsiktig forskningsprosess hvor analysen og tolkningen av dataene er klart redegjort for. Dette innebærer en nøye dokumentasjon av hvordan dataene er samlet inn, analysert og brukt som grunnlag for konklusjonene.

Intern validitet sikres ved at funnene oppleves som troverdige og korrekte i forhold til deltakernes beskrivelser av sin virkelighet (Jacobsen, 2015). Når det er snakk om å beskrive en virkelighet som ikke er mulig å observere, mener Jacobsen (2015) at en bør stille tre spørsmål:

- Gjengir informantene en sannferdig beskrivelse av sin virkelighet?
- Gjengir forskeren en riktig tolkning av dataene
- Gjengir funnene og konklusjonen virkeligheten?

Ved å bruke sitater fra intervjuene og forklare konteksten rundt funnene, har jeg forsøkt å styrke denne validiteten.

Ekstern validitet, eller overførbarhet, er mer utfordrende i kvalitative studier, men jeg har forsøkt å beskrive forskningskonteksten så detaljert at andre kan vurdere overførbarheten til deres egen kontekst (Johannessen et al., 2021). Overførbarhet er utfordrende å stadfeste. For eksempel er erfaringer subjektive egenskaper hos informantene, det er et relativt begrenset utvalg av informanter, og per i dag er det ingen som har fullført den norske IML-sertifiseringen. Validitet kan vurderes ut fra redegjørelse og transparens for hvordan data har blitt tolket, og det teoretiske utgangspunkt for prosjektet (Thagaard, 2017).

Gjennom disse tiltakene håper jeg å ha oppnådd en høy grad av både reliabilitet og validitet i denne studien, slik at funnene gir et troverdig og nyttig bidrag til forståelsen av hvordan IML-sertifisering påvirker naturguidenes kompetanseutvikling og sikkerhetspraksis. Som nevnt ovenfor er det per i dag ingen som har gjennomført IML-sertifisering i Norge.

Her kan det argumenteres for at undersøkelsen gjenspeiler et øyeblikksbilde. Om, og når, reguleringsstrategi endres i Norge, og når NNGF får sertifisert et antall IML-naturguider, vil det ha effekt på hvordan virkeligheten kan beskrives. Vi kan da tenke oss at vi ved fremtidige studier kan stå ovenfor en «før og etter internett» situasjon, hvor denne studien representerer anskuelse fra en periode like før et paradigmeskifte.

I lys av dette legger denne undersøkelsen til rette for en grundig og dyptgående analyse av hvordan IML-sertifisering påvirker naturguidenes kompetanseutvikling og sikkerhetspraksis i Norge. Ved å kombinere dokumentanalyse og kvalitative intervjuer, gir studien mulighet for en helhetlig forståelse av temaet, og kan bidra med innsikter til både teoretisk og praktisk bruk i feltet.

4 Empiri

I dette kapittel presenteres empiri og analyse basert på datainnsamling gjennom dokumentanalyse og kvalitative intervjuer. Struktureringen av empirien og analysene er utformet for å gi en systematisk gjennomgang av de relevante dataene, samt en forståelse av hvordan disse dataene belyser forskningsspørsmålene i denne studien.

4.1 De relevante standarder

Dette avsnitt tar for seg dokumentanalysen, som utgjør en viktig del av studiens metodiske tilnærming. Dokumentanalysen har som mål å belyse hvilke ferdigheter og kunnskaper som vektlegges i sertifiseringsprogrammene. Analysen gir en detaljert gjennomgang av sertifiseringsstandardene fra NNGF, UIMLA og ATTA, samt NHS 11011:2024 - forslaget til godkjenningsordning, basiskompetanse for guider, turledere og fjellførere.:

- «Profesjonsstandard for Norsk Naturguide» (Norsk Naturguideforbund, 2019)
- «Standard For Access to and Practice of The Profession of The International Mountain Leader» (Union of International Mountain Leader Associations, 2013)
- «Adventure Travel Guide Standard» (Adventure Travel Trade Association, 2021)
- «NHS 11011:2024: Guider – Basiskompetanse» (Standard Norge, 2024)

I tillegg har dokumentet «UIMLA membership policy and procedures» (Union of International Mountain Leader Associations, 2020) bidratt til en fylldigere analyse av UIMLA standarden (2013).

Sertifiseringsstandardene fra NNGF (Norsk Naturguideforbund), UIMLA (Union of International Mountain Leader Associations, 2013), ATTA (Adventure Travel Trade Association, 2021) er relevante å analysere og undersøke av flere grunner. Disse standardene representerer de etablerte kriteriene for kvalifikasjon og sertifisering av naturguider både nasjonalt og internasjonalt. Standardene gir innsikt i hvilke ferdigheter og kunnskaper som anses som essensielle for naturguider. Analyse av disse standardene hjelper med å vurdere hvor godt de bidrar til å opprettholde høye sikkerhetsstandarder i feltet. Ved å analysere hvordan standardene legger til rette for etterutdanning og oppdatering av ferdigheter, kan vi vurdere deres effektivitet i å opprettholde og forbedre guidens kompetanse over tid. Gjennom å undersøke hvordan erfaring og lokalkunnskap er integrert i sertifiseringsstandardene, kan vi vurdere om guidene kan tilpasse seg spesifikke forhold i ulike miljøer, og er tilstrekkelig forberedt på å håndtere lokale utfordringer og risikoer.

NHS11011:2024 representerer et forslag til basiskompetanse for guider i reiselivsbransjen på et nasjonalt nivå. Det er relevant for å forstå hvordan denne nasjonale standard, hvis innført, kan legge til rette for IML-sertifisering, komplementere internasjonale sertifiseringskrav og bidra til en helhetlig tilnærming til sikkerhet i naturbasert reiseliv. Med standarder fra både nasjonale (NNGF og NHS11011:2024) og internasjonale (UIMLA og ATTA) organisasjoner, kan analysen belyse forskjeller og likheter i sertifiseringskravene på tvers av grenser.

Profesjonsstandarden (Norsk Naturguideforbund, 2019) for norske naturguider, utviklet av Norsk Naturguideforbund (NNGF), gir et detaljert rammeverk for kompetansekravene til naturguider, og avgrensning av arbeidsfelt. Det er denne standarden som representerer den norske IML-sertifisering, og følgelig er det primære dokumentet for denne undersøkelsen.

Profesjonsstandarden er todelt, hvor første del tar for seg kvalifikasjonskravene for medlemskap i forbundet, og dermed også møte kravene til «Sertifisert norsk/arktisk naturguide». Opplæringsomfanget for å tilfredsstillere kravene som settes er minimum 1 års utdanning (60 ECTS) fra relevante studier, for eksempel ANG utdanningen på Svalbard i regi av UIT, eller årskurs i naturguiding fra Høgskolen i Volda. Erfaringskravet i Profesjonsstandarden er satt til minimum 40 dager (8 uker) praksis fra lønnet relevant guidearbeid. I praksis betyr dette at første del av profesjonsstandarden tilfredsstiller og overgår emnekrets og opplæringsomfang som UIMLA krever for IML sertifisering, Noe som vises i tabell 1 i avsnitt 4.1.1: NNGF; 1 års utdanning (60 ECTS), UIMLA; 40 dagers opplæring.

Andre del av standarden (NNGF, 2019) er harmonisert med sertifiseringskravene den internasjonale IML (International Mountain Leader) standarden fra UIMLA, Union of International Mountain Leader Associations (2013) stiller. En tilpasning til de spesifikke krav til vurdering opplæring og kompetanse som inngår i UIMLAs internasjonale IML-sertifiseringsstandard.

4.1.1 Sammenligning av kompetansekrav og sikkerhetsprotokoller

Hensikten med dette avsnittet er å gjennomføre en grundig analyse som sammenligner de fire sentrale dokumentene (NNGF, UIMLA, ATGS, og NHS 11011:2024). Ved å sammenligne disse dokumentene, får vi en oversikt over de ulike kravene og omfanget av opplæring og praksis som kreves for naturguider. Denne sammenligningen er nyttig for å identifisere både styrker og svakheter i eksisterende standarder, samt for å vurdere hvor godt kravene harmoniserer med hverandre. Ved å presentere funnene i en tabell, kan vi tydelig visualisere likheter og forskjeller i kravene til de tematiske parameterne. Dette vil bidra til å gi en helhetlig forståelse av sertifiseringsstandardene og deres relevans for naturguidenes profesjonelle utvikling og sikkerhetspraksis.

Tabell 1 gir en oversikt over krav og omfang av opplæring og praksis:

Table 2 Standardenes krav og omfang

Kriterium / Standard	NNGF	UIMLA	ATGS	NHS 11011:2024
Fokusområde	Naturguiding i Norge og Arktiske områder	Fjellguiding	Adventure-reiseguides	Generell guiding innenfor Norge
Opplæringsomfang	1 års utdanning (60 ECTS)	Min. 40 dager (10 i snødekt terreng)	Ikke spesifisert	Ca. 300 timer (40 dager), detaljert fordeling på kompetanseområder
Praksis / Erfaringskrav	Min. 40 dager lønnet guidearbeid	Konsolideringsperiode inkl. 20 dager ledelse	Ikke spesifisert	Ikke spesifisert
Sikkerhet og Førstehjelp	Ja, inkludert som kompetanse	Ja, detaljerte krav	Ja, fokus på sikkerhet	Ja, inkludert i kompetanseområdene
Miljø og Kultur	Ja, viktig del av kompetanse	Ja, som del av kompetanse	Ja, sterk vekt på bærekraft og kultur	Ja, inkludert i bærekraft og vertskapsrolle
Internasjonal Mobilitet	Nei, fokus på Norge og Arktiske områder	Ja, vektlegges	Ja, for Adventure-reiser globalt	Nei, fokus på Norge
Spesielle Krav	Spesifikt for naturguiding, inkl. UIMLA-godkjenning for fjellguider	Spesifikke ferdigheter for fjellmiljø og snødekt terreng	Bærekraft og kulturhistorie	Bredde i kompetanseområder Aktivitetsspesifikke tilleggskrav

Gjennom en sammenligning av de fire standardene (NNGF, UIMLA, ATGS, NHS 11011:2024) i forhold til de angitte parametrene: Tekniske ferdigheter, Mellommenneskelige ferdigheter, Operasjonelle ferdigheter, og Lokalkunnskap, kan følgende tabell (Tabell 2) presenteres:

Table 3 Ferdighetskrav i standardene

Parametere / Standard	NNGF	UIMLA	ATGS	NHS 11011:2024
Tekniske ferdigheter	Sterk på naturguiding, inkl. spesifikk opplæring for fjellområder og sikkerhet.	Fokus på fjellguiding, navigasjon i snødekt terreng, og vurdering av snøskredfare.	Omfattende dekning av adventure-sport-teknikker og bærekraftig praksis.	Dekker et bredt spekter av guidingteknikker, med vekt på sikkerhet og førstehjelp.
Mellommenneskelige ferdigheter	Vekt på pedagogikk og evnen til å engasjere og informere om natur og kultur.	Inkluderer gruppestyring og kundeservice under varierte og utfordrende forhold.	Sterk på kundeservice, gruppeledelse og tolkning av natur-/kulturhistorie.	Inkluderer kommunikasjonsferdigheter, kundefølelse og vertskapsrolle.
Operasjonelle ferdigheter	Planlegging og gjennomføring av turer i norsk natur, med fokus på bærekraft.	Planlegging og risikovurdering i fjellmiljøer, inkludert snødekte områder.	Fokus på bærekraftig turplanlegging og risikostyring for adventure-reiser.	Omfatter planlegging, risikostyring og juridisk kunnskap relevant for guiding i Norge.

Parametere / Standard	NNGF	UIMLA	ATGS	NHS 11011:2024
Lokalkunnskap	Sterk på lokalkunnskap om norsk natur, flora, fauna, og kulturhistorie.	Vekt på generell og spesifikk fjellkunnskap, internasjonal orientering.	Global tilnærming, men med vekt på bærekraftig interaksjon med lokalmiljøer.	Generell og spesifikk kunnskap om Norge, inkludert bærekraft og kulturelle aspekter.

Tabell 2 ovenfor viser hvordan hver standard adresserer de ulike parametrene, med NNGF som fokuserer sterkt på naturguiding innenfor norsk og arktisk kontekst. UIMLA som spesialiserer seg på tekniske og operasjonelle aspekter av fjellguiding. ATGS som fokuserer på opplevelsesguiding med en global rekkevidde, og NHS 11011:2024 som tilbyr et bredt rammeverk for kompetanse tilpasset guiding i Norge. Mens alle standardene dekker grunnleggende aspekter som tekniske og operasjonelle ferdigheter, varierer vekten og spesifisiteten av ferdighetene i henhold til deres unike fokusområder og målgrupper, noe som analysen i avsnitt 4.2 vil komme tilbake til.

Tabell 3 nedenfor viser hvordan hver av standardene adresserer sikkerhets- og risikostyringsaspekter, med et felles mål om å forberede guider på å håndtere nødsituasjoner og minimere risiko for klienter. Mens alle standardene prioriterer sikkerhet og risikostyring, varierer tilnærmingene og vekten av disse parametrene basert på deres spesifikke fokusområder:

Table 4 Sikkerhethet og risikoaspekter i standardene

Parametere / Standard	NNGF	UIMLA	ATGS	NHS 11011:2024
Sikkerhet	Sterk vekt på førstehjelp og sikker navigering i natur.	Omfattende sikkerhetsprotokoller for fjellmiljøer, inkludert snøskred og førstehjelp.	Fokus på utstyrsbruk, førstehjelp, og sikkerhetsrutiner for adventure-sport.	Inkluderer førstehjelp, sikkerhetstiltak og -utstyr som en del av kompetanseområdene.
Risikostyring	Planlegging med vekt på bærekraft og minimering av risiko.	Risikovurdering og -styring i fjellterreng, spesielt med tanke på snøskredfare.	Risikostyringsstrategier integrert i reiseplanlegging og utførelse.	Dekker risikovurdering, sikkerhet og risikohåndtering i guidetjenester.
Juridiske aspekter	Vektlegger kunnskap om lokale lover og regler for naturguiding.	Inkluderer internasjonale og lokale juridiske rammeverk relevant for fjellguiding.	Dekker juridiske aspekter relatert til adventure-guiding og turisme.	Omfatter juridisk kompetanse, regelverk og forpliktelser knyttet til guiding.
Kontinuerlig læring/resertifisering	Krav til kontinuerlig utvikling og oppdatering av kunnskap og ferdigheter.	Obligatorisk resertifisering hver 5. år og kontinuerlig profesjonell utvikling (dokumenteres i loggbok) for å opprettholde sertifisering.	Vekt på kontinuerlig læring og regelmessig resertifisering for å sikre oppdatert kompetanse.	Inkluderer krav til videreutdanning og kontinuerlig oppdatering av kompetanse.

Parametere / Standard	NNGF	UIMLA	ATGS	NHS 11011:2024
Forsikring/ansvar	Krav til forsikring som dekker profesjonell praksis i naturguiding.	Obligatorisk ansvarsforsikring for alle operasjoner i fjellmiljøer.	Krav til ansvarsforsikring for å dekke eventuelle skader eller ulykker under turer.	Dekker ikke forsikringsspørsmål direkte, men implisitt som en del av profesjonell praksis for guider.

NNGF legger vekt på naturguiding med en sterk bevissthet om sikkerhet og miljømessig bærekraft.

UIMLA fokuserer spesielt på utfordringene og risikoene knyttet til fjellguiding, med en omfattende tilnærming til sikkerhets- og risikostyring i snødekt og kupert terreng.

NNGF og UIMLA fremhever viktigheten av å ha detaljert kunnskap om spesifikke miljøer, enten det gjelder norsk natur eller internasjonale fjellmiljøer, med en sterk vektlegging av sikkerhet og juridisk ansvar i disse områdene. NNGF og UIMLA stiller krav til obligatorisk ansvarsforsikring, og kontinuerlig profesjonell utvikling (CPD – UIMLA Continuing Professional Development Policy). Dokumentet «UIMLA membership policy and procedures» (UIMLA, 2020) spesifiserer at for å få fornyelse av det årlige “IML-sertifisert guide” klistremerket og bestå resertifisering hvert 5. år, må naturguiden oppfylle kravene til CPD (inkludert førstehjelp), og det må bekreftes at de har tilstrekkelig ansvarsforsikring.

ATTAs standard ATGS tar for seg sikkerhet og risikostyring fra et adventure-reise-perspektiv, hvor bærekraft og ansvarlig turisme også spiller en viktig rolle.

NHS 11011:2024 presenterer et bredt kompetanserammeverk for sikkerhets- og risikostyringspraksiser tilpasset en rekke guidingaktiviteter innenfor Norge, inkludert viktigheten av juridiske aspekter.

Samlet sett understreker tabellen betydningen av sikkerhet og risikostyring som grunnleggende elementer i alle fire standardene, men med tilpasninger til deres unike miljøer og guiding-kontekster.

Analysen visualiserer standardenes felles tilnærming for å utdanne guider som ikke bare er teknisk dyktige og i stand til å håndtere risiko, men også bevisste på deres juridiske ansvar og forpliktelser.

4.2 Standardenes forhold til ferdigheter

Dette avsnitt inneholder en analyse av standardene i forhold til ferdigheter, som er sentrale i oppgavens spørsmålsstilling. Analysen bygger på tabell 2 i avsnitt 4.1.1, og gir en fyldigere dekning av parametrene i tabellen. Undersøkelsen belyser hvordan standardenes definerte basiskompetanse for guider kan bidra til å styrke sikkerhetspraksis og integrere ferdigheter med lokal kunnskap i naturbasert reiseliv i Norge.

4.2.1 Tekniske ferdigheter:

NNGF: Profesjonsstandarden krever at naturguider har teknisk kompetanse i sikkerhet i fjellterreng, orientering, og førstehjelp og redning, noe som er essensielt for sikkerhetsrollen i naturguiding i Norge (Ledelseskompentanse). Naturguidenes ferdigheter i snødekt terreng og deres evne til å lede turer under varierte og mulig farlige forhold understreker viktigheten av teknisk kompetanse for sikkerhet (Fordypningskompetanse).

UIMLA: IML-er trenes i et bredt spekter av tekniske ferdigheter som er relevante for fjellførerrollen, inkludert sikkerhet i fjellterreng, navigasjon og førstehjelp (seksjoner 1, 2, 3). Spesifikke kompetanser inkluderer bruk av sikkerhetsutstyr, teknikker for elvekryssing, navigasjonsverktøy og førstehjelp for fjellmiljøer. Praktiske vurderinger sikrer at IML-er kan demonstrere disse ferdighetene effektivt, som er essensielle for å opprettholde sikkerhetsstandarder i Norges naturbaserte turistaktiviteter.

ATTA: ATGS vektlegger betydningen av at guider har både spesifikke tekniske ferdigheter for aktivitetene de leder og universelle tekniske ferdigheter relevante for alle opplevelsesreiseaktiviteter. Dette inkluderer også førstehjelp og villmarksmedisin, noe som vi har pekt på tidligere er essensielt for sikkerheten til naturguider i Norge (seksjon 2).

NHS 11011:2024: Standarden inneholder ikke direkte tekniske ferdigheter for å ferdes i naturen, noe som kan tolkes som at disse ferdighetene forventes å være en del av tilleggskompetansen til en guide. Dette er relevant for forskningsspørsmålet om hvordan IML-sertifisering bidrar til utviklingen av tekniske ferdigheter ettersom det antyder at IML-sertifisering eller tilsvarende programmer kan være nødvendig for å oppfylle denne delen av kompetansen.

Analysen viser at tekniske ferdigheter som sikkerhet i fjellterreng, orientering, og førstehjelp blir sett på som essensielle for naturguider. Sertifiseringsstandardene, NNGF, UIMLA og ATGS, vektlegger disse ferdighetene for å sikre høy sikkerhetsstandard i naturbasert reiseliv. UIMLA og ATGS legger også vekt på spesifikke teknikker som bruk av sikkerhetsutstyr og elvekryssing, mens NHS 11011:2024 forutsetter at slike ferdigheter inngår som en del av guidens aktivitetsspesifikke tilleggskompetanse. Dette understreker behovet for sertifiseringsprogrammer som IML for å dekke nødvendige aktivitetsspesifikke tekniske ferdigheter.

4.2.2 Mellommenneskelige ferdigheter:

NNGF: Gruppeledelselementet av profesjonsstandarder understreker guidens evne til å lede, motivere og opprettholde sikkerhet for gruppen, noe som direkte påvirker deres mellommenneskelige ferdigheter (Gruppeledelse).

Standarden anerkjenner også guidens rolle som vert, som inkluderer evnen til å skape samspill og overskudd i turistgruppen (Relasjonskompetansen).

UIMLA: Gruppeledelse og undervisning er kjernekompetanser for IML-er (seksjoner 4, 5). IML-er må håndtere grupper, tilpasse programmer til ulike ferdighetsnivåer og formidle teknisk/miljømessig kunnskap, som er avgjørende for å håndtere sikkerhet og gjestenes forventninger. Praktiske og kontinuerlige vurderingsmetoder verifiserer disse mellommenneskelige ferdighetene.

ATTA: God kundeservice og gruppestyring er kritisk, og guider oppfordres til å være dyktige kommunikatorer som kan tilpasse sine turer basert på deltakernes interesser og evner. Dette krever empati og evnen til å balansere individuelle og gruppebehov, som er nødvendig for å håndtere sikkerhet og gjestenes forventninger (seksjon 4).

NHS 11011:2024 legger vekt på formidlingskompetanse og gruppeledelse. Dette inkluderer evnen til å kommunisere effektivt, håndtere uventede situasjoner, og bygge relasjoner med deltakerne. Disse kompetanseområdene fremmer de mellommenneskelige ferdighetene som er nødvendige for å håndtere sikkerhet og gjestenes forventninger.

Analysen viser at mellommenneskelige ferdigheter som gruppeledelse, kommunikasjon, og relasjonsbygging er kritiske for naturguider. Samtlige sertifiseringsstandarder fremhever viktigheten av disse ferdighetene for å sikre sikkerhet og oppfylle gjestenes forventninger.

Guidenes evne til å lede, motivere, tilpasse programmer til gjestenes ulike ferdighetsnivåer, og skape positive interaksjoner i gruppen er ferdigheter som standardene vurderer gjennom praktiske og kontinuerlige metoder. Dette belyser hvor viktig det er at guider utvikler sterke mellommenneskelige ferdigheter for å håndtere både sikkerhet og kundeopplevelse effektivt.

4.2.3 Forbedring av operasjonelle ferdigheter for risikostyring:

NNGF: Profesjonsstandarden for naturguider krever omfattende trening i sikkerhet og risikostyring i naturbaserte omgivelser, spesifisert i kravene til operasjonelle ferdigheter for risikostyring blant naturguider (Ledelseskompetanse). Guidens ansvar for å sikre overlevelse i fjellet gjennom bivuakk og nødsituasjoner viser standardens vekt på operasjonelle ferdigheter (Overleve i fjellet / Bivuakk).

UIMLA: Opplæringen dekker risikovurdering i snødekt terreng, værtolkning og ferdigheter for fjelløverlevelse/bivuakking (seksjoner 9, 13, 8). IML-er lærer å planlegge ruter, vurdere snøskredfare og håndtere grupper under vanskelige forhold, noe som direkte forbedrer operasjonelle ferdigheter for risikostyring. Vurderinger under vinterforhold, inkludert praktiske ekspedisjoner, tester disse operasjonelle kompetansene.

ATTA: ATGS krever at guider er trent i å administrere sikkerhet og risiko, ved å være forberedt på både forutsigbare og uforutsigbare risikoer og objektive og subjektive risikoer. Guider skal bruke en 3-trinns risikovurderingsmetodikk kjent som RIAT (Risk Inventory, Analysis, and Treatment), som er direkte relevant for risikostyring i naturbasert reiseliv (seksjon 3).

NHS 11011:2024: Guiden skal ha kompetanse i sikkerhet og risikohåndtering, inkludert gjennomføring av risikovurderinger og tiltak for å redusere risiko. Dette understreker den operasjonelle komponenten av en guides arbeid og samsvarer med forskningsspørsmålet om hvordan IML-sertifisering kan forbedre disse ferdighetene.

Analysen viser at operasjonelle ferdigheter for risikostyring er avgjørende for naturguider. Alle sertifiseringsstandardene fremhever betydningen av omfattende trening i sikkerhet og risikostyring. Guidenes ansvar for overlevelse i fjellet, risikovurdering i snødekt terreng, værtolkning og håndtering av grupper under vanskelige forhold er sentrale komponenter. Standardene krever praktisk opplæring og vurdering, inkludert spesifikke metodikker som for eksempel RIAT (Risk Inventory, Analysis, and Treatment). Dette bidrar til å sikre at guider

har de nødvendige operasjonelle ferdighetene for effektiv risikostyring i naturbaserte reiselivsaktiviteter.

4.2.4 Læring, lokalkunnskap og erfaring:

NNGF: Profesjonsstandarden krever at naturguider har dyptgående kunnskap om lokal natur, kulturminner og historiefortelling, som er en integrert del av ferdighetssettet for naturguider (Pedagogisk kompetanse). Naturguidene skal også ha kompetanse i å tilrettelegge for flerdagers aktiviteter og en forståelse for regionalt vær, som fremmer lokalkunnskap og forståelse (Fordypningskompetanse). Videre understrekes viktigheten av kontinuerlig læring og oppdatering av kunnskap og ferdigheter, inkludert obligatorisk resertifisering hvert 5. år og kontinuerlig profesjonell utvikling dokumentert i loggbok.

UIMLA: Lokalkunnskap blir adressert i kompetansene relatert til fjellmiljøet og aktiviteter over flere dager (seksjoner 6, 12). IML-er må ha god kunnskap om de naturlige og kulturelle aspektene ved fjellmiljøet og være i stand til å organisere og lede flerdagsaktiviteter. Både teoretiske og praktiske vurderinger sikrer at IML-er kan integrere lokal kunnskap i sin praksis, en nøkkelfaktor for guiding i Norges varierte landskap. Kontinuerlig læring vektlegges gjennom regelmessig resertifisering for å sikre at guider opprettholder oppdatert kompetanse.

ATTA: Tolkning av natur- og kulturhistorie er en viktig del av guidenes kompetanse. ATGS oppmuntrer guider til å dele sin kunnskap på en måte som engasjerer og utdanner deltakere, og å formidle informasjon som er relevant og tilpasset til publikummet, noe som kan styrke guiders bruk av lokalkunnskap og erfaring i sine tjenester (seksjon 5). Kravene inkluderer også videreutdanning og kontinuerlig oppdatering av kompetanse for å sikre høy standard på guiding.

NHS 11011:2024: Vertskapsrollen som beskrevet i standarden inkluderer innsikt i lokale forhold som historie og natur. Dette svarer til forskningsspørsmålet om hvordan sertifisering vektlegger lokalkunnskap som en del av ferdighetssettet for naturguider. Standarden legger også vekt på kontinuerlig læring og regelmessig oppdatering av kompetanse gjennom videreutdanning.

Sertifiseringsstandardene dekker et bredt spekter av nødvendige ferdigheter og kunnskaper for lokalkunnskap, erfaring og læring.

Alle sertifiseringsstandardene fremhever betydningen av kunnskap om lokal natur, kulturminner og historiefortelling. Standardene legger også vekt på guidens evne til å organisere og lede flerdagers aktiviteter, samt forståelse for regionalt vær, noe som fremmer lokalkunnskap og forståelse.

I tillegg til teoretisk kunnskap, understrekes viktigheten av kontinuerlig læring og regelmessig resertifisering for å sikre at guider opprettholder oppdatert kompetanse. Dette inkluderer krav til videreutdanning og dokumentert profesjonell utvikling. Selv om lokalkunnskap og teoretisk forståelse er godt dekket, kunne standardene hatt større fokus på praktisk erfaring som en essensiell del av ferdighetssettet for naturguider. Kravene til kontinuerlig læring ivaretar imidlertid erfaring som en implisitt del av prosessen.

Gjennom regelmessig resertifisering og dokumentert profesjonell utvikling oppfordres guider til å kontinuerlig oppdatere og videreutvikle sine ferdigheter og kunnskaper. Denne prosessen innebærer ofte praktisk bruk av læring, noe som bidrar til å samle verdifull erfaring over tid. Resertifiseringsprosessen sikrer dermed at guider ikke bare holder seg oppdatert på nye teknikker og kunnskaper, men også fortsetter å bygge på sin praktiske erfaring, som er avgjørende for å kunne håndtere reelle situasjoner i feltet.

4.2.5 Standardene - Oppsummert

Undersøkelsen av sertifiseringsstandardene fra NNGF, UIMLA, ATTA og NHS 11011:2024 viser at disse dokumentene dekker et bredt spekter av nødvendige ferdigheter og kunnskaper for naturguider.

Sertifiseringsstandardene fremhever viktigheten av tekniske ferdigheter som sikkerhet i fjellterreng, orientering, og førstehjelp. Disse ferdighetene er avgjørende for å opprettholde høye sikkerhetsstandarder i naturbasert reiseliv.

Mellommenneskelige ferdigheter, inkludert gruppeledelse, kommunikasjon, og relasjonsbygging, er også kritiske og vektlegges i alle standardene. Evnen til å engasjere og informere deltakerne, samt håndtere gruppe- og individbehov under varierte forhold, er sentrale komponenter for å sikre både sikkerhet og positive kundeopplevelser.

Operasjonelle ferdigheter for risikostyring er en annen viktig del av sertifiseringskravene. Standardene krever omfattende trening i sikkerhet og risikostyring, for å forberede guider på å håndtere nødsituasjoner og minimere risiko for klienter.

Lokalkunnskap og erfaring er også essensielle komponenter som fremheves i standardene. Guidene må ha dyptgående kunnskap om lokal natur, kulturminner og historiefortelling, samt evnen til å tilrettelegge for flerdagers aktiviteter og forståelse for regionalt vær. Videre legger analysen til grunn at kravene til kontinuerlig læring og resertifisering implisitt ivaretar erfaring som en del av prosessen. Gjennom kontinuerlig profesjonell utvikling og regelmessig resertifisering oppfordres guider til å oppdatere og videreutvikle sine ferdigheter og kunnskaper. Denne prosessen bidrar til å samle verdifull praktisk erfaring, noe som er avgjørende for å kunne håndtere reelle situasjoner i feltet.

Oppsummert viser undersøkelsen behovet for at sertifiseringsprogrammene integrerer både lokal kunnskap og praktisk erfaring som en viktig del av ferdighetssettet for naturguider. Dette kan bidra til å sikre at naturguider er rustet til å møte de utfordringene de står overfor, og at de kan tilby trygge og berikende opplevelser for deltakerne. Standardene viser en helhetlig tilnærming til å utdanne guider som er teknisk dyktige, mellommenneskelig kompetente og godt informert om lokale forhold, samtidig som de opprettholder høy standard gjennom kontinuerlig læring og erfaring.

4.3 Erfaringer og oppfatninger fra det naturbaserte reiseliv

Dette kapittelet presenterer innsikt fra kvalitative intervjuer med nøkkelpersoner innen naturbasert reiseliv. Intervjuene gir verdifull innsikt i informantenes erfaringer, oppfatninger og forventninger knyttet til IML-sertifisering og daglig praksis for naturguider. Gjennom intervjuer med erfarne naturguider, og nøkkelpersoner i naturbasert reiseliv belyser forskningen hvordan de opplever betydningen av tekniske ferdigheter, mellommenneskelige ferdigheter, operasjonelle ferdigheter, lokal kunnskap og kontinuerlig læring.

4.3.1 Aktivitetsspesifikke krav til ferdigheter

Informantene anerkjenner viktigheten av tekniske ferdigheter som en viktig del av naturguidens kompetanse. Svarene om tekniske ferdigheter fra informantene omfatter blant annet navigasjon, førstehjelp, og spesifikke aktivitetsrelaterte ferdigheter som klatring, tauteknikk eller ski. Det bør også nevnes at alle informantene understreker betydningen av et bredt sett med ferdigheter i sine diskusjoner om tekniske ferdigheter.

Respondent 2 trekker frem førstehjelp, og navigasjons og orienteringsevner som de mest kritiske tekniske ferdigheter for å ivareta gjestenes sikkerhet. «*Førstehjelp er en viktig*

teknisk kompetanse for å kunne respondere på skader og ulykkeshendelser som har inntruffet. Navigasjon og orientering i terrenget er en viktig kompetanse som kan forebygge eksponering for farer». Respondent 8 peker på at «*de tekniske ferdighetene må matche aktivitetsspesifikke krav*», og nevner differensierte behov for aktiviteter som, kajakk og kanopadling, og sykkelbaserte aktiviteter.

Respondent 1 diskuterer betydningen av å opprettholde troverdighet som guide, og nevner spesielt handlingskompetanse, at et bredt sett med tekniske og mekaniske ferdigheter kan gi handlingsrom. Respondent 4 sier at tekniske ferdigheter som langt overgår gjestenes ferdigheter er avgjørende for å kunne handle i nødsituasjoner og sikre gjestenes trygghet. Respondent 4 bruker her padleteknikk i grov sjø som et eksempel, hvor guiden må kunne beherske et teknisk repertoar som muliggjør assistering av gjester som møter utfordringer. Respondent 3 anser også evnen til bruk av kart og kompass og førstehjelp som kritiske tekniske ferdigheter i guiding, og peker på at bredt sett med tekniske ferdigheter også legger til rette for å kunne gjøre beslutninger om endringer i planer underveis, tilpasset de variabler og forhold som kommer til påvirkning.

Respondent 6 mener at et bredt sett med tekniske ferdigheter og kompetanser gjør deg til en tryggere naturguide. R6 sier at denne tryggheten rundt tekniske ferdigheter har betydning for å kunne håndtere tekniske sikkerhetsaspekter, og den har betydning for naturguidens mulighet til å gi rom for å utvikle sterke mellommenneskelige relasjoner med gjester. R9 sier mye av det samme som R6, og R9 tar også med kombinasjonen av tekniske ferdigheter og psykologisk innsikt for å lese og forstå gjestenes kapasitet, begrensninger og behov, og tilpasse turene deretter.

R5 vektlegger viktigheten av tekniske ferdigheter for å ivareta gjestenes sikkerhet, spesielt på Svalbard, hvor naturen, og den arktiske kontekst i sin helhet, stiller unike krav til kunnskap og forberedelse. Sikkerhetsutstyr som teknologisk og mekanisk nødutstyr, PLB (Personal Locator Beacon), GPS, og satellitttelefoner er standard for alle turer, i tillegg til aktivitetsspesifikt utstyr. Ovenfor faren for å møte isbjørn er tekniske ferdigheter i bruk av skremmemidler (flareguns, etc), varslingsmidler (snublebluss/varslingsbluss) og våpen (rifler, etc) et krav, i tillegg til å følge de retningslinjer som er satt for å unngå nærkontakt med isbjørn.

Ut over sikkerhet, legger R6 til teknologisk kunnskap om for eksempel fotografi og bruk av fotoapparater, noe som kan bidra til å gi gjestene en bedret helhetlig opplevelse, økt kvalitet på produktet som leveres kundene.

Når informantene snakker om IML-sertifiseringens rolle ovenfor tekniske ferdigheter peker informantene på at utdanning og erfaring ligger i bunn for den tekniske kompetansen.

Mens Respondent 2 og Respondent 4 peker på direkte nytte av IML-sertifisering for å oppnå og validere disse ferdighetene, understreker Respondent 7 og Respondent 8 at erfaring ofte spiller en mer kritisk rolle enn formalisert sertifisering. Det kommer frem et felles tema om at selv om IML-sertifisering er verdifull, kan den ikke erstatte verdien av praktisk erfaring i felt.

Informantene R3, R4, R5 og R9 som har medlemskap i NNGF og de påkrevde 60 ECTS, og dermed er kvalifisert for å kunne ta sertifisering som norsk IML, ønsker å gjennomføre en IML sertifisering. Mens R6 er noe mer usikker, da han vurderer om han vil ha nytte av sertifisering i den type guiding han ser for seg at han kommer til å jobbe med. I forhold til tekniske ferdigheter sier disse informantene at sertifisering kan være verdifull. Spesielt i forhold at sertifisering inneholder praktiske prøver og at det er et krav om resertifisering og opprettholdelse av de tekniske ferdighetene. Her kan *NNGF som organisasjon* bli en del av arenaen hvor de kan opprettholde tekniske ferdigheter de ikke bruker i den daglige operasjon, men som kan være viktig i kritiske situasjoner. R3 nevner at guider i hans organisasjon er pålagt oppfriskningskurs i førstehjelp hvert år. Guider som jobber sesongbasert og freelance kan komme i situasjon at de ikke blir omfattet av oppfriskninger som bedrifter organiserer for sine ansatte. Organisert riktig kan systemet rundt IML/NNGF bidra med tilbud om slike oppfriskningskurs til selvstendige naturguider. Og en arena for øving og praktisering av for eksempel de tauteknikker som IML-sertifisering krever mestret. Et slikt øvings og læringsfelleskap ønskes velkommen av informantene, og R8 bemerker at han følger utviklingen med stor interesse og bemerker at det i stor grad er opp til NNGF som den nasjonale stakeholder/Interessentorganisasjon å evne å skape slike ringvirkninger av sertifiseringsordningen. For førstehjelp og andre nødsituasjonsteknikker som man forhåpentlig ikke bruker for ofte, vil ofte et erfarings gap være til stede, og her er det viktig å ha en arena hvor beredskapsøvelser og scenarioer kan trenes på.

Bruken av teknologi blir indirekte adressert gjennom diskusjoner om navigasjonsferdigheter og sikkerhetsutstyr, for eksempel gjennom bruk av GPS-enheter eller mobilapplikasjoner for nødkommunikasjon. R5 nevner at sikkerhetsutstyr som nødutstyr, PLB (Personal Locator Beacon), GPS, og satellitttelefoner er standard for alle turer på Svalbard, i tillegg til aktivitetsspesifikt utstyr.

4.3.2 Sosiale ferdigheter og relasjonsbygging

Mellommenneskelige ferdigheter, som kommunikasjon, tilpasningsevne, og evnen til å bygge relasjoner, vektlegges sterkt av informantene. Respondent 2 og Respondent 6 reflekterer over hvordan IML-sertifiseringen kan bidra til å forbedre disse ferdighetene gjennom ha kompetansemål for kundeservice og gruppeledelse. Samtidig fremhever Respondent 1 og Respondent 5 at slik kompetanse ofte utvikles best gjennom praktisk erfaring og direkte interaksjon med gjester, mens IML-sertifiseringen kan legge et grunnlag, kreves det mer enn sertifisering for å utvikle dyptgående mellommenneskelige ferdigheter.

«Kompiser på tur» er stemningen R6 ønsker å oppnå, og peker på viktigheten av å kunne etablere rask tillit og kommunikasjon med gjestene for å sikre en trygg og positiv opplevelse. Balansen mellom å være kompis, turleder og ansvarlig for sikkerhet kommer gjerne gjennom evnen til å tilpasse turopplegget gjestenes behov og forventninger, og at gjestenes kapasitet er styrende for hvilket trygghetsnivå som er riktig. R6 sier han er bevisst på å velge turopplegg med tanke på å unngå eksponering for farer, og unngå å måtte bruke sine førstehjelps kunnskaper eller andre redningsteknikker han har lært. Å opprette god relasjon med gjestene, og tillitsfull kommunikasjon er viktig for å kunne gjøre gode vurderinger om hvilket nivå turen bør tilpasses. R6 setter en klar sammenheng mellom hvordan teknisk og mellommenneskelig kunnskap kan legge premissene for operasjonelle vurderinger.

R7 vektlegger av betydningen av mellommenneskelige ferdigheter, fleksibilitet, entusiasme, og evnen til å omgås med mennesker som kritisk for å lykkes i reiselivet. Intervjuet med R1 komplementerer dette i forhold til sikkerhet når informanten sier at *«sikkerhet i guidetjenester håndteres gjennom å samle gruppen og gi informasjon om hvordan man jobber, og ved å vurdere gjestenes kapasitet og behov fra første kontakt og gjennom turen»*. R5 sier at balansen mellom å være en opplevelsleder og sikkerhetsleder er sentral, med en prioritering av sikkerhet samtidig som man tilstreber å møte gjestenes forventninger til opplevelsen.

R2, R3, R4, R5 og R9 nevner begrepet transparent guiding, og viktigheten av å dele sine observasjoner og informasjon med gruppen. Sitatet fra R1 ovenfor viser at respondenten forklarer litt av innholdet i begrepet transparent guiding uten å benevne det. Dette hjelper guiden med å formidle forståelse av forhold som påvirker turen, og grunnlag for beslutninger, om for eksempel rutevalg. Gjестene blir i større grad mer samkjørt og gruppen som felleskap deler en felles forståelse av forhold og beslutninger. R3 legger vekt på å bygge relasjoner og

tillit hos gjestene når han snakker om mellommenneskelige ferdigheter, og å forstå deres forventninger og behov, som en del av både forberedelsene før turen og også gjøre vurderinger, gjestenes ferdigheter og opptreden, underveis i turen. For å skape en god turopplevelse mener R4 at å bygge tillit og forstå gjestenes behov og forventninger til turen er essensielt. At guiden gjennom å selv være åpen og lesbar, også får åpne og lesbare tilbakemeldinger fra gjestene.

Som nevnt i avsnittet om tekniske ferdigheter snakker R9 om psykologisk innsikt, som handler mye om mellommenneskelige ferdigheter, og klare å finne ut av hvilke typer mennesker du har med å gjøre, og forstå gruppedynamikk. R9 forklarer mellommenneskelige ferdigheter med å henvise til Maslows behovspyramide, og evnen til å skape opplevelser. Trygghet og sikkerhet er et grunnleggende behov, og guiden skal kunne føre gjestene trygt fra a til b, men det skal også skapes opplevelser og læring på turen. *“Så kan du jo fasilitere for læring, og så kan du jo fasilitere for... interesse og opplevelser. Og så til slutt så ender vi jo på det her at vi kan kanskje klare å forandre denne persons... holdninger, eller væremåten da.”* En god naturguide må kunne både god nok teknikk til å lære bort å tenne bål med tennstål, men også kunne bruke den friluftslivdidaktiske kontekst til å skape endring og holdninger ovenfor ferdsel i natur, bærekraftig bruk av naturen. Sikkerhet for både folk og natur. R9 setter slike ferdigheter inn i en motivasjonskontekst, mer enn en sertifiseringskontekst. Det handler om å bruke teknisk kunnskap og teoretisk kunnskap, for eksempel om teori om Maslows behovspyramide, opplevelsespyramiden, gruppedynamikk og friluftslivdidaktikk lært i bachelorgraden i friluftsliv og naturguiding, til å formidle og skape læring og holdningsendringer.

R2 sier at» *«Hvis du har ambisjoner om å skape noe dypere enn naturmøter, eller å koble gjesten på, på alle måter, så er du avhengig av denne menneskelige relasjonsforståelsen. Men hvis du skal klare å balansere det, så krever det overskudd.»* Da må de tekniske aspekter sitte, slik at du slipper å bruke energi på å tenke teknikk, du må ha et overskudd. Når R2 forbereder alpine turer som IFGMA fjellfører, er kunnskapen om kundene han kan oppnå gjennom kommunikasjon viktig. R2 har et operasjonelt system hvor han har kontakt med gjestene i forkant, gjerne videosamtaler, et første gjestemøte når de ankommer, og daglige «ferdråd».

4.3.3 Praktiske ferdigheter for risikostyring

Operasjonell ferdighet, spesielt innen risikostyring, er et sentralt tema blant informantene. R3 og R7 beskriver hvordan de anvender prosedyrer og retningslinjer i praksis, og vektlegger betydningen av proaktiv planlegging og forberedelse. Og i avslutningen av forrige avsnitt fikk vi et lite innblikk i hvordan fjellførere R2 jobber systematisk med dette. IML-sertifiseringen anerkjennes av respondentene for å tilby strukturerte metoder for risikovurdering, men som R4 og R8 påpeker, er tilpasning til spesifikke miljøer og situasjoner—som oftest læres gjennom erfaring—like viktig. R8 poengterer betydningen av å ha kompetente guider for å sikre både sikkerheten til turistene og for å forvalte naturressursene ansvarlig.

R2, R3, R4, R5, R6 og R9 vektlegger at operasjonelle ferdigheter skapes av et bredt sett med ferdigheter, tekniske og mellommenneskelige, og fra erfaring.

I R3 sin beslutningsprosess for sikkerhet og rutevalg bruker han informasjon om værforhold, gjestenes ferdigheter og tilstanden der ute for å ta informerte beslutninger. Han har en pragmatisk tilnærming til risikostyring, basert på erfaring og intuitiv vurdering, og innser at dette er en dynamisk prosess som må tilpasses underveis.

For effektiv operasjonell håndtering av kritiske situasjoner mener R7 at erfaring veier tyngre enn teknisk kompetanse og sertifisering.

R4, forberedelse til nødssituasjoner inkluderer kjennskap til bedriftens risikoanalyse og tilgjengelig nødutstyr, samt å ha en plan for hvordan man skal handle i ulike situasjoner. R4 vektlegger balansen mellom å være en opplevelsesleder og en sikkerhetsvakt, hvor sikkerheten alltid prioriteres, men hvor opplevelsen kommer sterkt frem så lenge sikkerheten er ivaretatt. Lokalkunnskap fremheves som en kritisk operasjonell ferdighet for å kunne gjøre informerte beslutninger om rutevalg og sikkerhet, og å kunne tilpasse turen etter forholdene.

R1 legger vekt på å skape autentiske opplevelser ved å integrere lokal historie og kunnskap i guidetjenestene, som sin nisje. Forberedelse for nødssituasjoner omhandles, og respondentene nevner viktigheten av god kommunikasjon og kompetanseoverføring, selv om dette ikke gjøres systematisk, men mer uformelt og gjennom samarbeid.

R2 sier at fagbegrepet transparent guiding eller gjennomsiktighet, som vi var inne på i avsnittet om mellommenneskelige ferdigheter, er et viktig operasjonelt virkemiddel. Det å treffe beslutninger om sikkerhet og rutevalg under turer følger ikke alltid en bestemt mal, og fremgangsmåten kan variere etter forholdene. Det å dra gjestene inn i tankeprosessene omkring usikkerhetsmomenter underveis i turen er viktig. For å kunne skape rike opplevelser for gjester utover den tekniske aktiviteten kreves et bredt spekter av ferdigheter, og

forberedelser for nødsituasjoner skjer gjennom gode guidemøter og erfaringsoverføring i både formelle og uformelle settinger.

4.3.4 Lokalkunnskap og internasjonal ekspertise

Informantene er i stor grad enige om verdien av lokalkunnskap for å berike turene og forbedre sikkerheten. Respondent 2 og Respondent 6 diskuterer hvordan IML-sertifiseringen kan bidra med virkemidler for å innlemme mer lokal kunnskap, for å ytterligere styrke guidenes kompetanse. På den annen side, illustrerer Respondent 1 og Respondent 9 hvordan deres personlige forståelse av det lokale miljøet har forbedret deres guiding, og fremhever et gap i IML-sertifiseringens dekning av denne typen kunnskap.

R8 understreker viktigheten av lokalkunnskap for guider, ikke bare for sikkerhet, men også for å kunne formidle kulturelle og historiske aspekter av en destinasjon. Respondenten påpeker en bekymring for at utenlandske aktører som opererer i Norge uten tilstrekkelig kunnskap eller respekt for lokale forhold, kan skade omdømmet til norsk turisme.

På samme måte understreker R9 betydningen av lokal kunnskap, ikke bare for sikkerhetsaspekter, men også for å kunne formidle historier og kultur knyttet til stedet, noe som forsterker opplevelsen for gjestene.

R4 mener lokalkunnskap er kritisk for å kunne gjøre informerte beslutninger om rutevalg og sikkerhet, og å kunne tilpasse turen etter forholdene.

R5 har gjennom deltakelse i familiens reindrift et sterkt forhold til at lokalkunnskap er viktig for sikker ferdsel i naturen. De unike forholdene på Svalbard, hvor forholdene kan endres dramatisk, mener R5 understreker betydningen av lokalkunnskap som kritisk for sikker og engasjerende guiding. Det samme sier R3, og inkluderer også guiding på Finnmarksvidda. Her er også lokalkunnskap viktig i hans guiding, spesielt når det gjelder å vite om nødbuer og avstander på Vidda, noe som påvirker både sikkerhet og gjestenes opplevelse.

R1 verdsetter lokalkunnskap høyt, og betrakter det som en fordel for sikkerheten, spesielt for å kunne trekke på lokale ressurser ved behov. R1 legger i sin forretningsmodell vekt på å skape autentiske opplevelser ved å integrere lokal historie og kunnskap i guidetjenestene, noe som gir respondenten en unik posisjon i bransjen. R6 trekker også lokalkunnskap fram som essensielt for å kunne tilby kvalitative turer og opplevelser, og for å skille seg ut i et marked med mange aktører.

R7 Betoner viktigheten av lokal kunnskap for å kunne tilby kvalitative turer. Og i hans erfaring som bedriftsleder, hvordan denne kunnskapen er utfordrende å erverve på grunn av mangel på lokale ressurser. Respondentens erfaring er at de som regel ender opp med «globetrotting giggers» og «wanderworkers» som kandidater til stillinger og sesongansettelser. Ofte folk med entusiasme og iver etter å jobbe i nordnorsk natur. Og med gode generelle kvalifikasjoner, gjerne assosiert mot visse typer aktiviteter, og sterke språkmessige attributter. Det er få kandidater med guidekvalifikasjoner, og det er svært få lokale som krysser over til reiselivsbransjen fra andre bransjer. I denne sammenheng diskuterer R3 også hvordan erfaringer og lokalkunnskap deles innad i organisasjoner, og viktigheten av mentorordninger og formell opplæring for å heve kompetansenivået blant guider.

R2 mener at lokalkunnskap er et pluss, men det er ikke avgjørende, fra hans perspektiv som lokalkjent fjellfører i Troms, med Lyngenområdet som hovedområde. Hvis han må velge mellom en lokalkjent eller en sertifisert guide for ansettelse, vil han velge en sertifisert guide. En del av kvalifiseringen (IFMGA/Nordtind) skal gjøre et internasjonalt fjellførerkorps rustet til å forstå hva som skal til når de skal guide i et nytt område, noe R2 mener også vil være gyldig for UIMLAs IML-sertifisering. Lokalkunnskapen kommer i hovedsak fra å jobbe i samme område over tid, og mens det er en fordel, er det ikke nødvendigvis kritisk for kvaliteten på guidingen. Den tekniske kompetansen på terrengforståelse, og med kart og navigering skal kunne være tilstrekkelig for gode og sikre rutevalg. Her la også R2 til at han ikke ville velge hvem som helst som er sertifisert, det bør være en match i verdier og normer. Og gjerne felles formidlingspreferanser, som igjen kanskje krever en viss lokal tilknytning eller kjennskap. Tilgjengelig kunnskap og erfaring bidrar til å gjøre raske tilpasninger og avgjørelser for å forbedre turgåingens sikkerhet og kvalitet. For hvor sertifiserte fagfolk kan utveksle erfaringer, og hvor lokalkjente og nyankomne fagfolk kan møtes er en fordel for erfaringsutveksling, og R2 har i slike fora opplevd at læring skjer begge veier. Nyankomne fagfolk kan med å anskue forholdene på en faglig kompetent måte, og med «nye øyne» faktisk også gi de lokalkjente verdifulle input.

Diskusjoner rundt lokal kunnskap og integrering i guidingen antyder et nivå av samarbeid med lokalsamfunn. Respondent 1 nevner hvordan lokal forankring gir troverdighet og beriker turene. For eksempel har R1 god nytte av kontakt med andre lokale selskaper i samme bransje, for erfaringsutveksling og samarbeid. Også godt samarbeid med aktører som bruker Finnmarksvidda til annen næringsaktivitet eller virksomhet kan være nyttig. De kan bidra til

elementer i opplevelser på turene, og de kan bidra med informasjon og støtte i forhold til gjeldende forhold og andre sikkerhetsaspekter.

4.3.5 Kontinuerlig læring og utvikling

Respondentene viser til en vane for kontinuerlig forbedring og vektlegger viktigheten av både formell og uformell læring. For eksempel, Respondent 2 snakker om viktigheten av å holde ferdighetene oppdatert og dele kunnskap med kolleger for å forbedre sikkerheten. Dette indikerer en forståelse for at guidenes kompetanse utvikles kontinuerlig, ikke bare gjennom formelle kurs.

R1, R5, R8 og R9 diskuterer alle utfordringer i forhold til sesongmessige ansettelse, i forbindelse med at dette kan påvirke den kontinuerlige læring og utvikling i reiselivsorganisasjoner. R8 ser utfordringene med sesongbasert arbeid i turismen, og mener reiselivsbransjen har behov for å utvikle helårsopplevelser og helårsstillinger for å beholde kvalifisert personell. R1, R5 og R9 tar opp at verdifull erfaring kan gå tapt for bedriftene med guidenes sesongmessige avgang. Her mener R5 at bedriftene må være oppmerksomme på problematikken og vurdere systemer som muliggjør for eksempel formalisering og skriftliggjøring av erfaringer og uformell kompetanse som guidene har oppnådd før de forlater bedriften. R4 diskuterer i samme forbindelse hvordan erfaringer og lokalkunnskap deles innad i organisasjoner, og viktigheten av mentorordninger og formell opplæring for å heve kompetansenivået blant guider. R3 henviser til prinsippet om transparent guiding, og sier at det er viktig å være transparent også internt i bedriften, og i opplæringssituasjoner. For eksempel når nye guider blir introdusert til turopplegg i en bedrift av en erfaren guide.

R1 tar som nevnt ovenfor opp hvordan sesongmessige utfordringer og stor omsetning av ansatte kan påvirke organisasjonens kunnskap og kontinuerlig læring. Og ser muligheter for hvordan sertifiseringer potensielt kan bidra til å skape et fagmiljø og en felles identitet blant guider, som heller ivaretar dette. R1 nevner viktigheten av god kommunikasjon og kompetanseoverføring, også i tilfeller hvor dette ikke gjøres systematisk, men skjer uformelt, gjennom samarbeid og kommunikasjon.

Respondent 2 ser på IML-sertifisering som en måte å skape et større fagmiljø og nettverk, noe som kan styrke ferdighetsutviklingen og profesjonaliseringen av naturguider. Og trekker frem eksempel fra IFMGA miljøet og høysesong for alpin skiturisme i Lyngenområdet. Hvor det arrangeres daglige lukkede online møter hvor lokalkjente fjellførere

og tilreisende fjellførere kan møtes for å utveksle erfaringer og kunnskap. R2 sier videre at overføring av situasjonskompetanse skjer gjennom erfaringsdeling og ved å involvere mindre erfarne guider i beslutningsprosessene, en praksis som hjelper med å bygge kompetanse organisk.

R5 og R9 nevner også at det eksisterer guideforum på Svalbard, hvor guider og interessenter kan delta og utveksle erfaring og kunnskap. Det er gjerne guider som er nye på Svalbard som oppsøker dette forumet i størst grad, sammen med de mest erfarne guidene som kanskje har trappet ned aktiviteten og har overskudd til å delta. Mellomsjiktet av guider som er middels erfarne og viderekommende guider er kanskje litt mer opptatt med oppdrag til å ha mulighet til å delta i like stor grad.

4.3.6 Bransjeutfordringer: Sertifisering og kompetansekrav

Når det gjelder sertifiseringer som IML, ser R3 på disse som en måte å validere ferdigheter. Men uttrykker også en viss skepsis til aspekter av sertifiseringen som kanskje ikke er direkte relevant for daglig guiding. Etter hans mening er kanskje ikke den generelle reiselivsbransje, for eksempel i byer som Alta og Tromsø moden for å sysselsette sterkt kvalifiserte og sertifiserte naturguider i et veldig stort omfang. Men for de selskaper som har mer preg av adventure turer og ekspedisjon «light», som for eksempel Norrøna Hvitserk, Bergans Adventures og Ousland Explorers vil det være et godt tilskudd. Et håp R3 deler for fremtiden kan være at bransjen i økende grad utvikler produkter hvor de sertifiserte guider har sin plass, i takt med at tilgangen på sertifiserte guider øker. Respondent 7 tar opp utfordringer for bedrifter i naturbasert reiseliv, med å tiltrekke kvalifisert arbeidskraft spesielt for sesongbaserte stillinger, og vanskelighetene med å skille mellom ulike typer ressurser basert på kompetansenivå.

R3 mener erfaring er viktigere enn sertifisering og utdanning, selv om utdanning bidrar til et fundament for å forstå risiko og sikkerhet. Han betrakter sertifisering som en bekreftelse på ferdigheter, og ser fordelene med resertifiseringene, som kan bidra med kompetanseoppretholdende effekter. R3 vurderer selv å gjennomføre IML-sertifiseringen, mye på bakgrunn av dette. «*Om du ikke bruker eller øver på kunnskap som tauteknikk og førstehjelp jevnlig, så forsvinner kunnskapen. Resertifiseringer vil hjelpe med å holde fokus på å opprettholde slik kunnskap*»

R3 sitt perspektiv på bransjen, han omtaler i hovedsak bransjen i region Vest-Finnmark, er at det er en variert grad av kompetanse blant guider, men generelt sett er de kompetente innenfor deres spesifikke områder og tar sikkerhet seriøst, selv om det kan være mangler i den systematiske dokumentasjonen av sikkerhetsprosedyrer.

R8 nevner spesifikt utfordringer relatert til guider og selskaper som opererer uten nødvendig kompetanse eller forsikring, og risikoen dette medfører for både turister og natur. En nasjonal godkjenningsordning for guider (NHS 11011:2024) diskuteres av R8 som en løsning for å forbedre kvaliteten og sikkerheten i turistnæringen, samt å fremme lokal verdiskaping og sysselsetting. R8 mener IML-sertifiseringen er en godt dekkende kompetansedokumentasjon på at naturguider tilfredsstillt kravene til tilleggskompetanse innenfor sitt virkeområde, som NHS 11011:2024 anbefaler for aktivitetsspesifikke virkeområder. R7 ser frem til en diskusjon rundt sertifisering, spesielt i forhold til ferdighetsutvikling og refleksjon over behov i reiselivssektoren, og hvordan en frivillig sertifisering kunne bidra til å heve kompetansenivået i bransjen.

R6 fremhever potensialet med IML-sertifisering for naturguider i Norge, spesielt med tanke på ferdighetsutvikling, kvalitetssikring, og internasjonal anerkjennelse.

R6 uttrykker, i likhet med R8, bekymring for kvaliteten og kompetansen til enkelte guider som opererer i Tromsø og betydningen av å innføre et kvalitetskrav for guidetjenester for å opprettholde et godt rykte og høy kvalitet på opplevelser tilbudt i regionen. R6 har sett at det er mange tilreisende «popup» bedrifter som kommer til Tromsøområdet i vintersesongen, både utenlandske og innenlandske, og det er meget varierende kompetanse på de som kommer for å benytte forretningsmulighetene turismen skaper. Med eksempel i buss- og minibuss-basert nordlysturisme, bemerker R6, har mylderet av tilbydere som konkurrerer om å komme først til de beste plassene i ute i distriktene ført til de rene rally-konkurranser på glatte vinterveier. Og så lenge veiene er åpne, så kjører de rett inn i skredterreng, som regel fordi de ikke vet bedre. Ofte med sjåførere som ikke har lang erfaring på nordnorske vinterforhold. Noe som R6 mener er sterkt utfordrende for sikkerhet, både for gjester og omgivelser, og som kan være skadelig for omdømmet og merkevaren for Tromsø som turistdestinasjon. R6 husker tilbake noen år, som deltaker i et møte hos Tromsø Kommune, hvor det ble foreslått en type guideutdanning, litt etter samme modell som finnes på Svalbard (SGU-Svalbard Guide Utdanning). Det var snakk om en ukes kurs, og noen tilvalgs moduler. *«Det ble et ramaskrik, det var ingen av de store aktørene i Tromsø som var interessert i å ha noe sånt på plass. Det hadde de ikke penger til, det hadde de ikke tid til.»* R6 antyder at manglende vilje til selvregulering blant de store aktørene legger til rette for at også små aktører kan klare seg

med et minimum av virksomhetsregulering. R6 ser frem til en eventuelt kommende diskusjon, om det blir noe av «denne guidesertifiseringen som regjeringens Hurdalsplattform legger opp til» (som NHS 11011:2024 er et resultat av, red anm.), R6 har savnet et system som skiller guider med kompetanse, fra de guider som i dag kalles guider, uten kompetanse. R6 tror **ikke** at en eventuell innføring av krav til guidesertifisering vil bli møtt av stormende jubel blant de lokale aktørene. R6 tror aktørene er interessert i å ha det slik det er nå. «Det er billig, det er kjapt, de kan få folk rett fra gata hvis det er behov for det». Også fordi det er vanskelig å få tak i folk som er kvalifiserte. Om det for eksempel kommer et krav om at et selskap må ha et visst antall sertifiserte guider, og ser for seg at om selskap NN må få tak i 10 sertifiserte guider, kan rekruttering en bli et mareritt for selskapet. Vanskelig å løse i praksis slik situasjonen er nå, slik at det må jobbes godt med godkjenning og klargjøring av guider i forhold til en eventuell innføring av godkjenningsordning. R6 ser gevinsten av en slik godkjenningsordning for de, som han selv, som har brukt 1,2,3,4, eller 5 år på utdanning for å bli god på det her med guiding. Om godkjenningsordningen blir innført, og inneholder en gradering av kompetansekrav i forhold til spesifikke aktiviteter, vil NNGFs krav til å bli «sertifisert norsk naturguide» (del 1 av profesjonsstandard, red. Anm) og IML-sertifiseringen kunne få en naturlig plass i reiselivsnæringen. R6 mener at godkjente guider og sertifiserte naturguider vil bidra til å både sikkerheten i reiselivsprodukter som tilbys, så vel som kvaliteten på produktene og omdømme. R6 er selv i tvil om han vil forfølge et sertifiseringsspor, det vil eventuelt komme av behovene fra den type produkter han ønsker å jobbe med som vil avdekke et eventuelt behov.

I avsnittet kontinuerlig læring og utvikling, så vi at blant annet R1 og R2 fremhevet at sertifisering kan bidra til et sterkere fagmiljø, som igjen påvirker ferdighetsutvikling og profesjonalisering av yrket. R2 tror at en IML-sertifisering vil kunne være gunstig med tanke på utvikling av kjerneferdighetene til naturguider. R2 mener det er en erkjennelse av at naturguidenes miljø har stått litt på siden av andre fagfelt, dog kanskje med universitetsmiljøet litt i ryggen. Og at det er behov for å bygge en sterkere, mer integrert og profesjonalisert identitet innenfor norsk reiseliv, hvor kompetanse og lokalkunnskap er nøkkelkomponenter. På oppfølgingsspørsmål, om R2 forstås riktig i at fagmiljøet en sertifisering kan bringe med seg en av de viktigste gevinstene, er svaret positivt. «Du får et fagmiljø med et sett normer å forholde deg til», og R2 trekker paralleller til IFMGAs fagmiljø av fjellførere og tindevegledere nasjonalt og internasjonalt. Normer er dynamiske, de er i endring, det samme er «best practice». Det kan gi tilgang til noen å sparre med, og du kan få tilgang til fagmiljø både lokalt, nasjonalt og internasjonalt.

R4 forteller om en nåværende pause i sin guidingaktivitet. Mye på grunn av at R4 har flyttet til en ny region i Norge. I denne regionen har ikke R4 et utstrakt nettverk av andre guider eller relasjoner til naturbasert reiseliv. Preokkupasjon med annen virksomhet har også bidratt til denne pausen, men R4 mener at et mer organisert nettverk av sertifiserte guider ville kunne gjort en entre i det lokale miljøet enklere.

R4, R5 og R9 er NNGF naturguider (i tillegg til tidligere omtalte R3 og R6) som er interesserte i å gjennomføre en IML-sertifisering, noe de mener vil bidra til å heve standarden på guiding og anerkjennelse for yrket naturguide. En IML-sertifisering betraktes som både en mulighet for faglig utvikling og som et verktøy for å validere ferdigheter. Samtidig sier respondentene at det må være balanse mellom formell sertifisering og praktisk erfaring. Ofte bør erfaring veie tyngre enn formelle sertifiseringer, og en overfokusering på sertifisering kan føre til en nedvurdering av viktig praktisk kunnskap. R9 sier en IML-sertifisering vil kanskje også åpne dører som gjør mulighet for arbeid utenfor landets grenser lettere, noe som er attraktivt for de mer eventyrlystne.

Respondent 7 diskuterer forsikring i forbindelse med evne til selvregulering i bransjen opplevelsesbasert reiseliv. Når hans selskap innleder eller søker samarbeid med andre aktører, er det ofte store ord som blir brukt for å fremheve søkelys på sikkerhet og bærekraft, som kan gi inntrykk av systematisk arbeid med kvalitet og sikkerhet. Et grep R7 benytter for å kunne vurdere gyldigheten av det aktører fremhever, er å etterspørre informasjon om deres forsikringsdekning. Forsikringsselskaper påtar seg gjerne forsikringsansvar basert på godt dokumenterte reguleringer, systemer og rutiner, noe som gjør at graden av forsikringsdekning ofte kan være en god tredjeparts-indikator som kan komplementere egne vurderinger av aktører det vurderes å samarbeide med.

R8 har gjennom flere runder prøvd å få snakke med forsikringsselskaper som kan si noe konkret om forsikringer til selskaper og individuelle aktører som skal levere tjenester innen opplevelsesbasert reiseliv. R8 opplever forsikringsselskapene som tilbakeholdne med informasjon, og det er R8s inntrykk at dette er en grå materie de ikke helt vet hva de skal svare på, at det er i stor grad basert på en «case by case» tilnærming. R8 refererer til at fjellførere i Nordtind (IFMGA) har et forsikringsansvar med dekning opptil 1,5 millioner kroner gjennom IFMGA systemet. R8 antyder at også en IML-sertifisering vil kunne gjøre det lettere for forsikringsselskaper med å utvikle og standardisere forsikringsordninger for sertifiserte naturguiderguider, kontra de som vil ha forsikringer på grunnlag av en løsere dokumentert kvalifikasjon.

4.3.7 Oppsummering

Intervjudataene gir innsikt i, og forståelse av kompetansekravene og erfaringene blant naturguider i Norge. Intervjuene med de ni informantene, fra ulike nivåer i naturbasert reiseliv, gir et detaljert bilde av hvordan informantene opplever og vurderer naturguidens kompetanse og de krav som stilles til dem.

Dataene viser at tekniske ferdigheter som førstehjelp, navigasjon og risikovurdering er grunnleggende for en naturguide. Disse ferdighetene blir sett på som essensielle for å kunne håndtere de utfordringene som oppstår i naturen.

Mellommenneskelige ferdigheter, inkludert evnen til å kommunisere effektivt med deltakerne og bygge tillit, er også kritiske. Dette aspektet understreker viktigheten av å kunne skape en trygg og inkluderende atmosfære som bidrar til en positiv opplevelse for deltakerne.

Operasjonelle ferdigheter, som omfatter planlegging og gjennomføring av turer, er avgjørende for å sikre en vellykket og sikker opplevelse. Intervjudataene indikerer at informantene legger stor vekt på kontinuerlig læring og forbedring, noe som er nødvendig for å holde seg oppdatert på beste praksis og nye sikkerhetsprotokoller. Dette behovet for kontinuerlig faglig utvikling reflekterer en sterk kultur av læring innen feltet.

Et gjennomgående tema i intervjudataene er betydningen av lokal kunnskap. Informantene fremhever at kjennskap til lokale forhold, værforhold og terreng er uvurderlig for å kunne navigere trygt og effektivt i naturen. Den lokale kunnskapen, kombinert med formell sertifisering som IML, bidrar til en høyere standard av sikkerhet og kvalitet i naturbasert reiseliv.

Samtidig avdekkes det visse områder hvor sertifiseringene ikke fullt ut kan erstatte praktisk erfaring og lokal kunnskap. Flere av respondentene påpeker at selv om IML-sertifisering gir et solid grunnlag, er det viktig å ha et bredt spekter av erfaringer fra ulike situasjoner og miljøer for å kunne håndtere uforutsette utfordringer.

Intervjudataene understreker derfor behovet for en balansert tilnærming som kombinerer formell sertifisering, kontinuerlig faglig utvikling og omfattende praktisk erfaring. Et styrket fagmiljø, som en effekt av IML-sertifiseringen, er i dette en attraktiv nøkkelgevinst. Dette vil sikre at naturguider er godt rustet til å møte de komplekse og dynamiske utfordringene i naturbasert opplevelsesturisme, og samtidig opprettholde høye standarder for sikkerhet og kvalitet.

5 Diskusjon

Dette kapitlet tar for seg noen av de viktigste funnene fra de empiriske undersøkelsene, og diskuterer disse i lys av tidligere forskning og teori.

5.1 IML sertifisering og tekniske ferdigheter

Empiriske funn viser blant annet at naturguidenes førstehjelpskompetanse er kritisk under nødssituasjoner, og deres trening kan være avgjørende for utfallet. Empirien viser at informantene er bevisst på viktigheten av robust trening i førstehjelp og i tekniske hjelpemidler, noe som støttes av teorien. Funnene tilsier at praktisk trening er essensielt for naturguidens sikkerhetsrolle. For eksempel sier R8 at forskjellige typer aktiviteter stiller differensierte behov, hvor de tekniske ferdighetene må matche aktivitetsspesifikke krav

Dokumentanalysen viser at IML-standardene setter krav til blant annet førstehjelpskompetanse og tauteknikk-kompetanse, og til vedlikehold av disse kompetansene. De sammenlignede standardene stiller krav til å mestere teknikker spesifikke for aktiviteter og for sikkerhet.

Data fra informantene viser at informantene ser på kravene IML-sertifiseringen stiller, til kompetansenivå og opprettholdelsen av dette nivå gjennom resertifisering, som en fordel ved IML-sertifiseringen. Gevinsten som informantene ser av denne fordel, er at for eksempel den praktiske førstehjelpskompetansen blir etablert og vedlikeholdt gjennom IML-sertifiseringen. Som R3 sier, er det ikke naturlig, eller ønskelig, at en naturguide får veldig mye praktisk erfaring i førstehjelp gjennom sitt virke. Og R3 sier at kunnskap som ikke brukes jevnlig sviner. Derfor er det viktig med jevnlig trening på førstehjelpscenarier, slik at kompetanse og beredskapsnivå opprettholdes.

I tidligere forskning diskuterer Hughes og Carlsen (2004) og Morgan og Fluker (2006) hvordan sertifisering kan forbedre sikkerhetsstandarder i naturbasert reiseliv. Empiriske funn fra intervjuene viser at naturguider vektlegger spesifikk opplæring og sertifisering for å håndtere sikkerhetsutfordringer mer effektivt. Dette viser en sammenheng mellom tidligere forskning og empiri i denne undersøkelsen, empirien støtter teoriene om at formell opplæring og sertifisering er avgjørende for effektiv sikkerhetsstyring. Dickson et al. (2008) gir innblikk i hvordan praktisk trening i førstehjelp og krisestyring er avgjørende for guidenes evne til å håndtere uforutsette hendelser. Teorien understreker viktigheten av naturguiders kompetanse

innen førstehjelp og krisestyring for å håndtere uforutsette hendelser og nødsituasjoner Dette inkluderer hvordan praktisk trening i førstehjelp og krisestyring gjør guider forberedt, med nødvendige ferdigheter for å håndtere et bredt spekter av situasjoner (Dickson et al. 2008). Noe som er essensielt for naturguidens sikkerhetsrolle.

Cousquer og Beames (2013) beskriver hvordan profesjonalisering innen fjellturisme har utviklet seg, med undersøkelser rettet mot IML-sertifisering i Storbritannia og Frankrike. De slår i sin undersøkelse fast at at IML-programmene de har undersøkt legger stor vekt på å sikre at guider har et solid grunnlag gjennom opplæring og sertifisering. Hvor de tekniske ferdigheter er fundamentet for operasjonell dyktighet.

Tekniske ferdigheter er ifølge McKenzie (2000) en fundamental del av opplæring og sertifisering og spiller en avgjørende rolle i å sikre at deltakerne kan gjennomføre aktivitetene trygt og effektivt. McKenzie (2000) fremhever hvordan det fysiske miljøet, aktivitetene, instruktørene, og prosesseringen alle bidrar til å utvikle disse ferdighetene. En ukjent og utfordrende fysisk setting kan bidra til at deltakerne utvikler tekniske ferdigheter ved å tvinge dem til å tilpasse seg nye situasjoner og mestre nødvendige teknikker for å overkomme hindringer. Dette er spesielt viktig i programmer som finner sted i villmarka, hvor naturlige konsekvenser lærer deltakerne viktige leksjoner om ansvar og problemløsning.

For å oppnå maksimal effekt, må programmene for opplæring og sertifisering være nøye utformet for å utfordre og støtte deltakernes tekniske ferdighetsutvikling kontinuerlig (McKenzie, 2000). Dette kan settes i sammenheng med hvordan Nonaka og Takeuchi (1995) beskriver at organisasjoner kan skape læring gjennom fire prosesser , sosialisering, eksternalisering, kombinasjon og internalisering.

Dette understreker viktigheten av en helhetlig tilnærming til opplæring og sertifisering, hvor tekniske ferdigheter integreres med andre ferdigheter og refleksjonsprosesser for å oppnå de beste utdanningsmessige resultatene.

5.2 Mellommenneskelige ferdigheter

Informantene diskuterer hvordan effektiv kommunikasjon og pedagogiske ferdigheter er nødvendige, for å lære opp deltakere om sikkerhetsprosedyrer og oppfordre til ansvarlig oppførsel. Dette peker på viktigheten av at guider fungerer som rollemodeller, noe som er avgjørende for å fostre en kultur der sikkerhet verdsettes og prioriteres. Martin et al. (2017) diskuterer betydningen av at guider fungerer som rollemodeller for å fremme en sterk

sikkerhetskultur blant turdeltakere. Observasjoner, som at informantene praktiserer transparent guiding og legger betydelig vekt på mellommenneskelige ferdigheter, støtter dette. Og viser at naturguiders evne til å kommunisere effektivt og undervise turdeltakere kan forbedre sikkerhetsfølelsen og ansvarligheten. Empirien fra informantenes vektlegging av mellommenneskelig kompetanse og utdanning, fremholder at utdanning og kommunikasjon er nøkkelen til å fostre en sikkerhetskultur. Empiriske funn i dokumentanalysen viser at det i standardene, spesielt NNGF og UIMLA, legges vekt på gruppeledelse under varierte og utfordrende forhold, pedagogiske evner, samt tolkning og formidling av natur og kultur – kommunikasjonsferdigheter.

Shooter et al. (2009) deler egenskaper innen naturguiding inn i tre hovedkategorier: tekniske ferdigheter, mellommenneskelige ferdigheter og operasjonelle ferdigheter. Mellommenneskelige ferdigheter inkluderer blant annet evnen til effektiv kommunikasjon, gruppedynamikk og konfliktløsning, som er essensielle for å skape et trygt og støttende miljø for deltakerne. Modellen til Shooter et al. (2009) viser at suksess i ledelse avhenger av en balansert kombinasjon av disse ferdighetene.

Videre, ifølge Shooter et al. (2009), er mellommenneskelige ferdigheter kritiske for å bygge tillit og opprettholde en positiv gruppedynamikk. Dette bekreftes av empirien fra informantene som fremhever viktigheten av tilpasningsevne i kommunikasjonen for å møte deltakernes behov og forventninger. Dette viser at mellommenneskelige ferdigheter ikke bare bidrar til sikkerhet, men også til en mer helhetlig og positiv opplevelse for deltakerne.

Shooter et al. (2009) fremhever også at mellommenneskelige ferdigheter er avgjørende for effektiv gruppeledelse, noe som er i tråd med funnene i denne undersøkelsen. Dette inkluderer evnen til å håndtere gruppedynamikk og løse konflikter på en konstruktiv måte, som er viktig for å opprettholde en sikker og samarbeidsorientert gruppemiljø.

Modellen til Shooter et al. (2009) overser ifølge Hild et al. (2023) hvordan kunnskap kan fungere som en medierende faktor som er avgjørende for effektiv bruk av ferdigheter i guiding. Videre er skapning og deling av kunnskap, hentet fra erfaringer, grunnleggende for organisasjonssikkerhet og beslutningstaking i tur-operasjoner. Denne innsikten Hild et al (2023) beskriver, impliserer et behov for en dypere utforskning av hvordan guider samler og anvender sin kunnskap for sikker guiding i naturbasert opplevelsesturisme, og effektiv bruk av ferdigheter og sikkerhetsprosedyrer. Slik kunnskap kan være en brobygger mellom teoretisk forståelse og praktisk bruk av kunnskap i sikkerhetsarbeidet for guider.

Hild et al. (2023) viser også at mellommenneskelige ferdigheter som evnen til å lese og forstå gruppedynamikk, tilpasse seg raskt skiftende situasjoner, og håndtere konflikter

effektivt er avgjørende for å sikre sikkerhet og trivsel i krevende arktiske miljøer. Dette er spesielt viktig i ekstreme og uforutsigbare forhold, der guider må kunne stole på både sine ferdigheter og erfaring for å ta raske og riktige beslutninger.

Dette perspektivet støtter også teoriene om sosial interaksjon og lederskap i friluftslivspedagogikk fra Faarlund (2015) og Horgen et al. (2016), om at relasjonsbygging er en sentral komponent i ledelse i friluftsliv.. Effektiv bruk av mellommenneskelige ferdigheter kan dermed forbedre både sikkerheten og deltakernes opplevelse, noe som er kritisk for naturguidenes suksess.

Empiri i denne undersøkelsen støtter teoriene om at effektiv kommunikasjon og relasjonsbygging er kritisk for naturguidenes suksess og sikkerhet. Samlet sett understreker dette viktigheten av mellommenneskelige ferdigheter i naturguiding, og hvordan IML-sertifiserings standarden bidrar til å utvikle disse ferdighetene. Dette sikrer ikke bare trygghet, men også en berikende opplevelse for deltakerne, noe som styrker deres forståelse og respekt for naturen.

5.3 Operasjonelle ferdigheter

Empiriske funn fra kapittel 4 fremhever at beslutningstaking og risikohåndtering er sentrale operasjonelle ferdigheter som guider må mestre for å sikre både sikkerhet og en positiv opplevelse for deltakerne. Disse ferdighetene inkluderer blant annet evnen til å velge ruter basert på teknisk kunnskap, lede grupper under varierende og ofte ekstreme forhold, og håndtere uforutsette situasjoner på en effektiv måte.

Informantene peker på at beslutningstaking er essensielt for en guides handlinger, enten det er relatert til valg av rute, risikostyring eller gruppeledelse. For eksempel beskriver Respondent 3 hvordan observasjon av værforhold og deltakernes tilstand er avgjørende for å kunne tilpasse turen underveis og ta nødvendige forholdsregler for å unngå farer.

Dokumentanalysen fremhevet også viktigheten av ferdigheter i vurdering av fare og risikohåndtering. For eksempel, guides evne til å tolke snø- og isforhold nøyaktig for å unngå farer som snøskred og tynn is ble nevnt som avgjørende for sikkerheten. Dette innebærer både eksplisitt kunnskap, som lesing av værmeldinger, og taus kunnskap, som erverves gjennom direkte erfaring i feltet. Dette er i samsvar med hvordan Cousquer og Beames (2013) definerer operasjonelle ferdigheter, som de praktiske evnene som er nødvendige for å gjennomføre fjellturer sikkert og effektivt. Disse ferdighetene omfatter teknisk kunnskap, beslutningstaking, risikohåndtering, og evnen til å håndtere gruppedynamikk.

Shooter et al. (2009) kategoriserer operasjonelle ferdigheter som en integrert del av ledelse i naturbasert aktivitet, hvor de fungerer som en bro mellom tekniske ferdigheter og mellommenneskelige ferdigheter. Dette stemmer overens med informantenes utsagn og tilpasning av turer. Operasjonelle ferdigheter inkluderer blant annet situasjonsbedømmelse (Endsley, 1995); (Endsley et al., 2003) og beslutningstaking, risikohåndtering og gruppehåndtering. Disse ferdighetene er essensielle for å oppnå de ønskede målene for en sikker og vellykket opplevelse.

Hild et al. (2023) fremhever at operasjonelle ferdigheter i Arktis krever en dyp forståelse av lokale forhold, inkludert værmønstre, terreng og kulturelle kontekster. Dette innebærer ikke bare teknisk kompetanse, men også evnen til å anvende situasjonskunnskap for å ta riktige beslutninger underveis. Guider må være i stand til å lese og tolke vær- og snøforhold nøyaktig, samt å tilpasse sine beslutninger basert på denne kunnskapen for å sikre deltakernes sikkerhet og trivsel.

De empiriske data antyder sterkt at IML-sertifisering kan bidra til å utvikle og kombinere tekniske, mellommenneskelige og operasjonelle ferdigheter, og på denne måte styrke sikkerhetspraksis. I denne sammenheng bekrefter empirien teoriens syn på sertifisering som et middel for å fremme profesjonalisering og sikkerhet.

Til dette finner vi støtte hos McKenzie (2000) og Shooter et al. (2009), som fremhever kontinuerlig læring og utvikling av sikkerhetsferdigheter i naturguiding. McKenzie (2000) og Shooter et al. (2009) understreker viktigheten av kontinuerlig læring for å håndtere sikkerhetsutfordringer effektivt. Priest og Gass (2018) argumenterer for kontinuerlig oppdatering av kunnskap og ferdigheter for å kunne tilpasse seg nye utfordringer, og evnen til å forutse og planlegge for potensielle risikoer. Dette gjennom evnen til å forstå og forberede seg for de miljømessige utfordringer som kan oppstå.

De empiriske resultater understreker at kontinuerlig oppdatering av ferdigheter er nødvendig for å møte de dynamiske utfordringene i feltet. Funnene tilsier at guider som engasjerer seg i kontinuerlig faglig utvikling er bedre rustet til å håndtere sikkerhetsutfordringer, noe som korresponderer godt med tidligere forskning. Både teori og empiri anerkjenner behovet for kontinuerlig oppdatering av ferdigheter for å opprettholde høy sikkerhetsstandard. Dette viser høy konsistens, og de empiriske funn bekrefter langt på vei tidligere teorier om nødvendigheten av kontinuerlig oppdatering av ferdigheter for sikkerhetsstyring.

Forskning av Martin et al. (2017) og av Røkenes og Andersen (2019) peker på nødvendigheten av dybdekompetanse i risikovurdering og ledelse i utendørsaktiviteter.

Funnene viser at erfaring og spesifikk trening i risikovurdering hjelper guider med å navigere sikkerhetsutfordringer trygt under turer. Informantene beskriver for eksempel at kombinasjonen erfaring og tekniske ferdigheter innen navigasjon setter dem i stand til å forebygge eksponering mot farer. Noe som peker mot operasjonell bruk av en preventiv barrierestrategi, lik Haddons strategi om å separere gjestene og potensielt farlige krefter i tid og rom (Kjellen og Albrechtsen, 2017). Og guidens kompetanse som myk barriere, beskrevet av Hild et al (2023). Dette bekrefter at dyptgående forståelse og opplæring i risikovurdering er essensielt for naturguiders effektivitet og sikkerhet. Effektive sikkerhetsforberedelser og grundige risikovurderinger er ofte avgjørende for å sikre trygge naturbaserte opplevelser. Guidenes evne til å forutse og planlegge for mulige risikoer understrekes, noe som kan kreve en kontinuerlig oppdatering av kunnskap og ferdigheter for å kunne tilpasse seg nye utfordringer. Informantene beskriver at kombinasjonen av tekniske ferdigheter og erfaring setter dem i stand til å ta høyde for at uønskede hendelser inntreffer, og ha et repertoar av mangfoldige mottiltak for å hindre eller minimere skadevirkninger. Dette er i tråd med en resiliens-tankegang (Aven og Thekidi, 2021); (Kjellen og Albrechtsen, 2017) ;(Rausand og Haugen, 2020) om å kunne motstå og overkomme utfordringer, og «Ashby´s law of requisite variety» (Indreiten et al, 2018; Kjellen og Albrechtsen, 2017) om nødvendigheten av å besitte et repertoar av mottiltak.

5.4 Lokalkunnskap og sikkerhet

Respondenter og dokumentanalysen legger stor vekt på lokal kunnskap og erfaringer som kritisk for sikkerhet, utover det formalisert opplæring tilbyr. De internasjonale standardene (UIMLA, ATGS) legger vekt på generell og spesifikk fjellkunnskap, og har en internasjonal orientering med en global tilnærming, dog med en vekt på bærekraftig interaksjon med lokalmiljøer. De norske standardene (NNGF, NHS 11011:24) legger større tyngde i generell kunnskap om Norge, og på lokalkunnskap om natur, flora, fauna og kulturelle aspekter. Informantene betrakter lokalkunnskap som viktig for å kunne levere et helhetlig produkt. Og flere av informantene mener det er viktig også i et sikkerhetsperspektiv, spesielt i ekstreme miljøer som for eksempel på Svalbard og Finnmarksvidda. Informant R2 mente også at det var et pluss med lokalkunnskap men ikke avgjørende for sikkerhet. Fra hans perspektiv som IFGMA fjellfører var den formaliserte IFGMA sertifiseringen sterk nok til å oppveie for en manglende erfaring med lokale fjellforhold.

Forskning (Hughes og Carlsen, 2004; Morgan og Fluker, 2006) understreker at formalisert kunnskap og internasjonale sertifiseringer som IML er sentrale for sikkerhetsledelse. I motsetning til nevnte forskning (Ibid), er den generelle holdning blant informantene at praktisk og lokal erfaring vurderes som minst like vitalt som formaliserte sertifiseringer, noe som utfordrer teorien om standardisering. Rantala og Valkonen (2011) diskuterer betydningen av guidenes kulturelle kompetanse, med liten grad av direkte kobling til sikkerhetsaspekter. Empiriske funn viser at naturguider bruker lokal, kulturell og historisk kunnskap for å forbedre sikkerhet og deltakeropplevelse. Empirien fra informantene viser en sterkere sammenheng mellom lokal og kulturell kunnskap, og sikkerhet enn det som ofte er fremhevet i teorien.

De empiriske funn her, støtter langt på vei Hild et al (2023) sin kritikk av Shooter et al (2009) om manglende oppmerksomhet på kunnskap i forhold til ferdigheter. Dette foreslår nødvendigheten av at fagmiljøet og sertifiseringsordningene finner metoder for å dele, formidle og utvikle lokal kunnskap, som en integrert del av sertifiseringsordninger og profesjonsutøvelse. I denne forbindelse er det vanskelig å se bort fra at det er bedriftene som har hovedansvaret for utvikling av lokalkunnskap i sine organisasjoner. Men som et svar på problematikken om midlertidighet og sesonansettelser, som gir bedriftene utfordringer med å holde på kompetanse, kan sertifiseringsordningene spille en viktig rolle i å minimere risikoen forbundet med denne type utfordringer.

5.5 Kontinuerlig læring

Data viser at naturguider engasjerer seg i kontinuerlig faglig utvikling for å holde tritt med nye sikkerhetsstandarder og praksiser. Empiriske resultater understreker at kontinuerlig oppdatering av ferdigheter er nødvendig for å møte de dynamiske utfordringene i feltet. I avsnitt 5.3 ble også kontinuerlig læring argumentert for som en viktig del av operasjonell ferdighet. Undersøkelsene viser at informantene aktivt deler erfaringer og beste praksis med kolleger for å forbedre kollektiv kunnskap og ferdigheter innenfor feltet. Informantene er også mottakelige for kurs, og workshops for å holde seg oppdatert på teknikker og prosedyrer.

Sikkerhetskompetanse er ikke statisk, den krever kontinuerlig vedlikehold og utvikling gjennom livslang læring. Ut fra dokumentanalysens delkonklusjon finner vi at kontinuerlig læring og resertifisering er viktige komponenter i å opprettholde og forbedre ferdigheter blant guider. Og at de IML relaterte standardene inneholder spesifikke krav til resertifisering og

profesjonell utvikling. Eksempelvis har UIMLA en egen «Continuing Professional Development Policy» (Union of International Mountain Leader Associations, 2020) som stiller krav om loggføring og dokumentasjon på faglig utvikling i forhold til resertifisering og utdeling av «årlige badges».

Rausand og Haugen (2020) påpeker at kontinuerlig selv-evaluering og forbedring er kritisk for utvikling av profesjonell kompetanse. McKenzie (2000) og Shooter et al. (2009) fremhever kontinuerlig læring og utvikling av sikkerhetsferdigheter som viktig i naturguiding.. Teoriene nevnt ovenfor om at selv-evaluering og selv-forbedring er avgjørende for utviklingen av profesjonell kompetanse, peker på behovet for naturguider til å kontinuerlig søke ny kunnskap. Og engasjere seg i profesjonell utvikling og dele erfaringer med kolleger for å forbedre sikkerhetsstandardene i feltet. Data fra intervjuene viser at naturguider engasjerer seg i kontinuerlig faglig utvikling for å holde tritt med nye sikkerhetsstandarder og praksiser. Både teori og empiri anerkjenner nødvendigheten av livslang læring for å opprettholde høye sikkerhetsstandarder.

Hild et al (2023) sier at generell sikkerhetskunnskap består av tre elementer;

- Organisert og skriftliggjort kunnskap, eksplisitt kunnskap (explicit knowledge)
- Personlige erfaringer, taus kunnskap (tacit knowledge)
- Beste praksis-bruk av ferdigheter og normer, implisitt kunnskap (implicit knowledge)

I forhold til dette uttrykker informantene i undersøkelsen bekymring ovenfor dannelsen i av eksplisitt kunnskap i reiselivsvirksomheter. Dette begrunnes i at det praktiseres mye sesongmessige ansettelser av naturguider, og de utfordringer det gir med å beholde og konservere erfaringer. Graden av sesongmessige og midlertidige ansettelser utfordrer reiselivsvirksomhetenes evne til å omsette taus og implisitt kunnskap om til eksplisitt og skriftliggjort kunnskap som beholdes i virksomheten. Vi finner støtte for denne bekymringen i teorien, hvor Kjellen og Albrechtsen (2017) sier at skapning av kunnskap og kunnskapsdeling er essensielt for organisasjoners arbeid med å forbedre sikkerhet. Evnen utfordres i forhold til at, *«erfaringer fra en aktivitet fungerer som feedback til beslutningstakere og informasjon til bruk i sikkerhetsstyringssystemer, og gir grunnlag for å videreføre eller forbedre fremtidige aktiviteter»* (Kjellen og Albrechtsens, 2017).

En læringsarena som kan veie opp for utfordringene som skapes av midlertidighet i reiselivsvirksomhetene, og utilstrekkelig lokalkunnskap kan være at IML-sertifiseringen

klarer å bidra til å styrke fagmiljøet til naturguider, og klarer å skape møteplasser og forum hvor guidenes erfaringer kan overføres til eksplisitt kunnskap i fagmiljøet. Teori referert til tidligere i avsnitt 5.5 peker mot dette, og blant annet tidligere nevnt forskning av Hughes og Carlsen (2004), peker på hvordan sertifisering kan forbedre sikkerhetsstandarder og profesjonalisere bransjen. Samtidig, i avsnitt 2.2 ble det referert til internasjonale undersøkelser som viser at sertifisering alene ikke bidrar til forbedret sikkerhet (Attarian, 2016); (Priest & Gass, 2018); (Horgen, 2019), noe som indikerer at en sertifisering bør inneholde noe mer enn bare en ferdighetsvalidering.

Johannessen (2022) tar opp problematikk omkring personellomsetning og kunnskapskontinuitet, og mener at en høy rate av personellomsetning bidrar til utfordringer med å opprettholde kontinuerlig og oppdatert kunnskap om risiko og sikkerhet. Som tilpasningstiltak foreslår en eksternalisering av kunnskap, samt at det er behov for å utvikle bedre systemer for risikostyring som kan håndtere usikkerhet og ambivalens (Johannessen, 2022). Som nevnt i avsnittet om lokalkunnskap er det også i denne sammenheng bedriftene som bør ha hovedansvaret for den kontinuerlige læringen, fagmiljøet av sertifiserte guider kan også her bidra med å minimere utfordringene som skapes av problematikken rundt personellomsetning og kunnskapskontinuitet.

Indreiten et al. (2018) beskriver hvordan erfaringsfeedback og taus kunnskap er sentrale verktøy for sikkerhetsstyring. Og understreker viktigheten av foredling av taus kunnskap gjennom systemer og praksis med erfaringsfeedback, for å sikre individuell og organisatorisk læring fra både suksesser og feil.

Hild et al (2023) identifiserer nødvendige kompetanser for å sikre sikkerhet under guidede turer i det arktiske miljøet. Og legger særlig vekt på forholdet mellom kompetanser og den situasjonsbaserte kunnskapen. Hild et al (2023) synliggjør at ulike ferdighetssett er nødvendige for å sikre sikkerhet. De legger vekt på en balanse mellom tekniske, mellommenneskelige og operasjonelle ferdigheter, samt erfaringsbasert kunnskap som for eksempel situasjonsforståelse (Endsley, 1995).

Momentene som teorien bringer frem, synliggjør hvor viktig et sterkt og kunnskapsrikt fagmiljø er for sikkerhetsstyring og kompetansebygging i utfordrende og variable forhold. Den kontinuerlige utviklingen av taus kunnskap gjennom erfaring og systematisk tilbakemelding spiller en avgjørende rolle for å forbedre både individuelle og organisatoriske prestasjoner i sikkerhetsarbeid. Fra empirien har vi sett at informantene, som R2, uttrykker at sertifisering kan bidra til å etablere et sterkere fagmiljø som igjen påvirker ferdighetsutvikling og profesjonalisering av naturguideyrket. R2 nevner også at dette kan gi tilgang til fagmiljø

både lokalt og internasjonalt, *"Du får et fagmiljø med et sett normer å forholde deg til... Det kan gi tilgang til noen å sparre med og du kan få tilgang til fagmiljø både lokalt nasjonalt og internasjonalt"*. Som nevnt i avsnittet om lokalkunnskap er det også i denne sammenheng bedriftene som bør ha hovedansvaret for den kontinuerlige læringen, fagmiljøet av sertifiserte guider kan også her bidra med å minimere tap av

Når R3 snakker om fordelene med kravet til resertifisering av blant annet tekniske ferdigheter som førstehjelp, belyser det IML sertifiseringens instrumentelle evne til å opprettholde vitale sikkerhetsferdigheter i fagmiljøet. Mens det i stor grad vil være fagmiljøet selv som gjennom sine møteplasser og forum står for erfaringsfeedback, deling av normer, observasjoner og informasjon i fagmiljøet, for å skape en felles forståelse for sikkerhet. Empirien viser hvordan informantene verdsetter sertifisering, ikke bare som en validering av ferdigheter (primæreffekt), men også som en kilde til et sterkere og mer sammenhengende fagmiljø (sekundæreffekt). Et fagmiljø som bidrar til både personlig og profesjonell vekst.

6 Konklusjon

Denne studien har undersøkt hvordan IML-sertifisering kan bidra til å integrere tekniske, mellommenneskelige, og operasjonelle ferdigheter med lokal kunnskap for å styrke sikkerhetspraksis i naturbasert reiseliv i Norge. Gjennom undersøkelsens empiriske data, teoretiske diskusjoner og tidligere forskning har det blitt avdekket hvordan sertifisering ikke bare forbedrer individuelle ferdigheter. Men også hvordan den fungerer som en katalysator for å bygge fagmiljøer som understøtter kontinuerlig læring og kunnskapsdeling. Et av de mest betydningsfulle funnene i undersøkelsen er den sentrale rollen som fagmiljøet spiller i denne prosessen. Hvor IML-sertifisering ikke bare fungerer som en ferdighetsverifisering, men også kan fungere som en katalysator for å bygge og vedlikeholde et profesjonelt nettverk, som fremmer kontinuerlig læring og kunnskapsdeling.

Kompetansekravene som NNGF stiller for medlemskap og dermed også kvalifiserer til å gjennomføre en IML-sertifisering er solide. 60 ECTS med en kombinasjon av akademisk og profesjonsrettet kompetanse ligger til grunn. IML-sertifisering kan vise seg å spille en kritisk rolle i videreutviklingen og opprettholdelsen av de tekniske, mellommenneskelige, og operasjonelle ferdighetene som er essensielle for naturguidenes sikkerhetsrolle i Norge. Sertifiseringen sikrer en standardisert opplæring som dekker et bredt spekter av nødvendige

ferdigheter fra førstehjelp til krisestyring. Empiriske funn understreker at erfaring og praktisk trening er essensielt for naturguidens sikkerhetsrolle, og at en kontinuerlig oppdatering av disse kunnskapene er nødvendig for å møte dynamiske utfordringer i feltet.

Selv om IML-sertifisering primært fokuserer på tekniske og generelle kompetanser, viser studien at erfaring og lokalkunnskap også er en viktig del av ferdighetssettet for naturguider. Informantene fremhever viktigheten av erfaring og lokalkunnskap for å forbedre både sikkerhet og deltakeropplevelse, og argumenterer for at slik kunnskap bør være en integrert del av kompetansekravene.

IML-sertifisering gir naturguider tilgang til et bredt internasjonalt og nasjonalt fagmiljø. Dette nettverket støtter ikke bare den enkelte guiden i å utvikle og vedlikeholde sine ferdigheter, men kan også fungere som en arena for erfaringsutveksling og faglig støtte. Informantene har poengtert at tilgang til et slikt fagmiljø kan forbedre deres evne til å holde seg kontinuerlig oppdatert om beste praksis og nye sikkerhetsstandarder, som igjen hever kvaliteten på den tjenesten de tilbyr.

Resertifiseringen som IML-sertifiseringen krever, støtter opp om viktigheten av kontinuerlig læring, noe som er avgjørende for å opprettholde høye sikkerhetsstandarder i naturbasert reiseliv. Ved å delta aktivt i denne delen av fagmiljøet, får guider jevnlig oppdatering og trening i kritiske sikkerhetsferdigheter, fra førstehjelp til krisestyring.

Ved deltakelse i det profesjonelle nettverkets forum og møteplasser, får naturguider fordelene av å lære av og dele kunnskap med kolleger, gjennom IML-sertifiseringens internasjonale rammer. Noe som har som gevinst at det beriker deres forståelse og bruk av både global og lokal kunnskap i sikkerhetsstyring.

6.1 Denne undersøkelsens bidrag

Denne undersøkelsen gir flere bidrag til både teoretisk og praktisk forståelse av sikkerhetsledelse i naturbasert opplevelsesturisme. Ved å undersøke IML-sertifiseringens rolle har denne studien belyst hvordan formelle kvalifikasjoner kan integreres med praktisk erfaring og lokal kunnskap for å styrke sikkerhetspraksis.

Fra et teoretisk perspektiv bidrar denne forskningen til å utvide forståelsen av hvordan sertifiseringer som IML påvirker sikkerhetsstandarder i naturbasert turisme. Studien viser at en kombinasjon av tekniske, mellommenneskelige og operasjonelle ferdigheter, når de er integrert med lokal kunnskap og erfaring, kan gi et solid fundament for sikkerhetsledelse.

Dette utfordrer antagelser om at formelle sertifiseringer alene er tilstrekkelige for å sikre høy kvalitet og sikkerhet i naturbasert turisme.

Forskningen understreker også viktigheten av kontinuerlig læring og profesjonell utvikling for naturguider. Og belyser hvordan dette kan fremmes gjennom strukturerte sertifiseringsprogrammer som IML, og bygging av nettverk og fagmiljø. Denne innsikten kan bidra til videre teoretiske diskusjoner om profesjonalisering i naturbasert reiseliv og nødvendigheten av livslang læring i bransjen.

På et praktisk nivå har denne studien flere implikasjoner for naturguider, utdanningsinstitusjoner og sertifiseringsorganer. For naturguider fremheves behovet for et fagmiljø, en helhetlig tilnærming til kompetanseutvikling som kombinerer formell utdanning, praktisk erfaring og lokal kunnskap. Naturguidene må være rustet til å håndtere de dynamiske og ofte uforutsigbare forholdene de møter i naturen.

For utdanningsinstitusjoner og sertifiseringsorganer peker funnene på viktigheten av å utvikle og oppdatere opplæringsprogrammer som balanserer tekniske ferdigheter med mellommenneskelige og operasjonelle ferdigheter. Det er også avgjørende å inkludere elementer som fremmer lokal kunnskap og erfaringsbasert læring. Dette kan innebære samarbeid med lokale aktører og vekt på praksisnære læringsmoduler.

Et bidrag fra denne forskningen er dens søkelys på hvordan IML-sertifisering kan forbedre sikkerhetsledelse i naturbasert opplevelsesturisme. Ved å belyse behovet for en balansert tilnærming til kompetanseutvikling, gir denne studien praktiske retningslinjer for hvordan sikkerhet kan integreres mer effektivt i guidens arbeid. Dette kan igjen bidra til å redusere risikoen for ulykker og forbedre deltakernes opplevelse, noe som er avgjørende for bærekraftig utvikling av naturbasert turisme.

Samfunnsmessig har denne forskningen potensial til å påvirke politikk og reguleringer knyttet til naturbasert reiseliv. Ved å fremheve betydningen av formell sertifisering kombinert med erfaring og lokal kunnskap, kan funnene bidra i utviklingen av nasjonale standarder og godkjenningsordninger. Noe som sikrer høyere kompetanse og bedre sikkerhetspraksis blant naturguider. Dette vil ikke bare forbedre sikkerheten for turister, men også styrke reiselivsnæringens omdømme og økonomiske bærekraft.

6.2 Forslag til videre forskning

En dypere undersøkelse av lokalkunnskapens rolle kan anbefales. Dette inkluderer å utforske mer omfattende hvordan lokal kunnskap kan formaliseres innenfor rammen av IML-sertifiseringen. Spesielt i forhold til hvordan lokalkunnskap kan integreres mer systematisk for å styrke sikkerhetspraksiser ytterligere.

Det kan anbefales fremtidige studier for å vurdere langtidsvirkningene av IML-sertifisering på normdannelse og sikkerhetskultur i naturbasert reiseliv, og hvordan dette påvirker både bransjen, individuelle guider og det bredere fagmiljøet over tid.

Komparative studier mellom ulike geografiske regioner i Norge kan gi verdifull innsikt i hvordan regionale utfordringer og forhold påvirker effektiviteten av IML-sertifisering og integrasjonen av lokal kunnskap.

Fremtidig forskning kan undersøke langtidseffekter av fagmiljøets rolle i profesjonaliseringen og sikkerhetsstyringen i naturbasert reiseliv. For eksempel hvordan kontinuerlig engasjement i et fagmiljø påvirker normdannelse, karriereutvikling, produktkvalitet og sikkerhet over tid. Her kan studier for å utforske interaksjonene innen fagmiljøet gi innsikt i hvordan informasjon og kunnskap flyter mellom medlemmer, og hvordan dette bidrar til sikkerhetspraksis og profesjonell vekst.

Et viktig område som denne undersøkelsen i liten grad har sett nærmere på, er sertifiseringens rolle i konteksten av klimaendringer og bærekraftig utvikling av turisme. Med klimaendringenes økende innvirkning på naturmiljøer, er det viktig at naturguider har oppdatert kunnskap og ferdigheter for å lede turer på en måte som ikke bare sikrer sikkerhet, men også fremmer miljø og bærekraft. Det er avgjørende å forstå hvilken rolle sertifisering spiller i å forme naturguiders bærekraftspraksis, spesielt gitt den økende betydningen av bærekraft i turistindustrien. Slik forskning kan bidra til å styrke eller revidere sertifiseringskriteriene for å bedre reflektere bærekraftsmål. Og det kan hjelpe til med å identifisere og forstå både positive og negative konsekvenser for lokale økosystemer og samfunn, og bidra til arbeidet med utformingen av en bærekraftig turisme.

6.3 Avslutning

De samfunnsmessige effekter en IML-sertifisering kan bidra med avhenger i stor grad av de politiske beslutninger som tas i forhold til om godkjenningsordningen for guider, turledere og fjellførere blir innført eller ikke. Dernest avhenger det av NNGF som nøkkelorganisasjon for

IML-sertifiseringen. Og hvorvidt de som organisasjon klarer å utforme en praksis som foredler de effektene denne undersøkelsen viser at IML-sertifiseringen kan inneholde.

Denne studien konkluderer med at IML-sertifisering kan spille en vital rolle i å fremme en sikkerhetskultur blant naturguider i Norge, ved å standardisere nødvendige ferdigheter og fremme kontinuerlig faglig utvikling. Ved å integrere disse ferdighetene med verdifull lokal kunnskap, kan naturguider tilby tryggere og mer berikende opplevelser for alle deltakere.

IML-sertifisering er mer enn bare en ferdighetsbekreftelse. Den kan ta rollen som en vital byggestein i utviklingen av et dynamisk og støttende fagmiljø, som fremmer sikkerhet og profesjonalitet i naturbasert reiseliv. Ved å styrke dette fagmiljøet, kan vi sikre en fremtid hvor naturguider ikke bare er dyktige teknisk, men også rike på den vitale kunnskapen og erfaringen som trengs for å lede trygt og effektivt i naturens ofte uforutsigbare omgivelser.

Forslagene til videre forskning vil ikke bare kunne styrke kunnskapsbasen, men kan også bidra til å forme fremtidige praksiser og beslutninger, som bidrar til en fortsatt forbedring av sikkerhetsstandarder i den naturbaserte turismen i Norge.

Referanseliste

- Adventure Travel Trade Association. (2021). Adventure travel guide standard. Adventure Travel Trade Association.
- Aktuelt—Nortind.* (u.å.). Hentet 29. mai 2024, fra <https://www.nortind.no/no/aktuelt-public>
- Albrechtsen, E., & Indreiten, M. (2021). Editorial: Arctic safety. *Safety Science*, 137, 105165. <https://doi.org/10.1016/j.ssci.2021.105165>
- Andersen, S og Rolland, C. G. (2016). «Naturguiding – profesjonalisering eller kommersialisering av friluftskompetanse?». I: Horgen, A., Fasting, M. L., & Magnussen, L. I. *Ute!: Friluftsliv: Pedagogiske, historiske og sosiologiske perspektiver*. Fagbokforlaget. https://urn.nb.no/URN:NBN:no-nb_digibok_2021113048012
- Argyris, C. (1977). Organizational learning and management information systems. *Accounting, Organizations and Society*, 2(2), 113–123. [https://doi.org/10.1016/0361-3682\(77\)90028-9](https://doi.org/10.1016/0361-3682(77)90028-9)
- Argyris, Ch., & Schön, D. A. (1997). Organizational Learning: A Theory of Action Perspective. *Reis*, 77/78, 345–348. <https://doi.org/10.2307/40183951>
- Attarian, A. (2016). Certification in Outdoor programmes. I: B. Humberstone, H. Prince, & K. A. Henderson (Red.), *Routledge International Handbook of Outdoor Studies* (1. utg.). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781315768465>
- Aven, T., & Thekdi, S. (2021). *Risk Science: An Introduction*. Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781003156864>
- Aven, T., & Vinnem, J. E. (Red.). (2007). Introduction. I *Risk Management: With Applications from the Offshore Petroleum Industry* (s. 1–17). Springer. https://doi.org/10.1007/978-1-84628-653-7_1
- Bakken, L. (2023, august 11). *Regjeringa vil ha nye reglar med tilråding om godkjenning av guidar*. NRK. <https://www.nrk.no/mr/regjeringa-vil-ha-nye-reglar-med-tilrading-om-godkjenning-av-guidar-1.16487069>
- Baldwin, R., Cave, M., & Lodge, M. (2011). *Understanding Regulation: Theory, Strategy, and Practice*. Oxford University Press. <https://doi.org/10.1093/acprof:osobl/9780199576081.001.0001>
- Baram, M., Lindøe, P., & Paterson, J. (2013). Robust Offshore Risk Regulation—An Assessment of US, UK and Norwegian Approaches. *Innovative Governance Models for Emerging Technologies*, 235. https://scholarship.law.bu.edu/faculty_scholarship/1801

- Boin, A., Hart, P. 't, Stern, E., & Sundelius, B. (2006). *The Politics of Crisis Management: Public Leadership Under Pressure*. Cambridge University Press.
- Boyatzis, R. E. (1998). *Transforming qualitative information: Thematic analysis and code development*. Sage Publications.
- Braun, V., & Clarke, V. (2022). *Thematic analysis: A practical guide*. SAGE.
- Brinkmann, S., Tanggaard, L. & Hansen, W. (2012). *Kvalitative metoder: empiri og teoriutvikling*. Oslo: Gyldendal akademisk.
- Brochmann, S. (2022). *Felles situasjonsforståelse og beslutningstaking i snøskredaksjoner* [Masteroppgave, UiT – Norges arktiske universitet]. Institutt for teknologi og sikkerhet.
- Martin, B. (2017). *Outdoor leadership: Theory and practice* (2nd ed.). Human Kinetics.
- Bryman, A. (2016). *Social research methods* (5th ed.). University Press.
- Caspersen, J., Havnes, A., & Smeby, J.-C. (2017). Profesjonskvalifisering i arbeid og etterutdanning. I: S. Mausethagen & J.-C. Smeby (Red.), *Kvalifisering til profesjonell yrkesutøvelse*. Universitetsforlaget.
- Coglianesi, C., & Mendelson, E. (2010). Meta-regulation and self-regulation. I: R. Baldwin, M. Cave, & M. Lodge (Red.), *The Oxford handbook of regulation* (pp. 146-168). Oxford University Press.
- Collins, R. (1979). *The credential society. An historical sociology of education and stratification*. New York: Academic Press.
- Cousquer, G., & Beames, S. (2013). Professionalism in mountain tourism and the claims to professional status of the International Mountain Leader. *Journal of Sport Tourism*, 18. <https://doi.org/10.1080/14775085.2014.904246>
- Creswell, J. W., & Poth, C. N. (2018). *Qualitative inquiry & research design: Choosing among five approaches* (4th edition.). Sage.
- Dickson, T. J., Gray, T., & Mann, K. (2008). *Australian Outdoor Adventure Activity Benefits Catalogue*. <https://researchdirect.westernsydney.edu.au/islandora/object/uws%3A24236/>
- Endsley, M. (1995). Endsley, M.R.: Toward a Theory of Situation Awareness in Dynamic Systems. *Human Factors Journal* 37(1), 32-64. *Human Factors: The Journal of the Human Factors and Ergonomics Society*, 37, 32–64. <https://doi.org/10.1518/001872095779049543>
- Endsley, M. R., Bolte, B., & Jones, D. G. (2003). *Designing for Situation Awareness: An Approach to User-Centered Design*. CRC Press. <https://doi.org/10.1201/9780203485088>
- Engen, O. A., Kruke, B. I., Lindøe, P., Olsen, K. H., Olsen, O. E., & Pettersen, K. A. (2021). *Perspektiver på samfunnssikkerhet* (2. utg). Cappelen Damm akademisk.

- Fiol, C. M., & Lyles, M. A. (1985). Organizational Learning. *The Academy of Management Review*, 10(4), 803–813. <https://doi.org/10.2307/258048>
- Faarlund, N. (2003). *Friluftsliv: Hva - hvorfor - hvordan* ([Digital nyutg.] ved Lars Verket.). naturliv.no. <http://www.naturliv.no/faarlund/hva%20-%20hvorfor%20-%20hvordan.pdf>
- Faarlund, Nils (2015): *Friluftsliv – En dannelsesreise*. Oslo: Ljå forlag.
- Gilad, S. (2010). It runs in the family: Meta-regulation and its siblings. *Regulation & Governance*, 4(4), 485–506. <https://doi.org/10.1111/j.1748-5991.2010.01090.x>
- Heggen, K. (2008). Profesjon og identitet. I A. Molander og L. I. Terum (Red.), *Profesjonsstudier* (s. 321–332). Oslo: Universitetsforlaget.
- Hild, B. O., Jóhannesson, G. T., & Sydnes, A. K. (2023). “Everyone can be a guide until something goes wrong”: Adventure guides’ competencies and tourist safety in the Arctic. *Scandinavian Journal of Hospitality and Tourism*, 0(0), 1–20. <https://doi.org/10.1080/15022250.2023.2289946>
- Horgen, A. (2010). *Friluftslivsveiledning vinterstid*. Kristiansand: Høyskoleforlaget.
- Horgen, A (2016). «Respons på fare i naturen, holdninger til sikkerhet i friluftslivet». I: Horgen, A., Fasting, M. L., & Magnussen, L. I. *Ute!: Friluftsliv: Pedagogiske, historiske og sosiologiske perspektiver*. Fagbokforlaget.
- Horgen, A. (2019). *Sikkerhet og risiko i norsk friluftsliv og naturbasert reiseliv—En kulturhistorisk studie* [Doctoral thesis, Universitetet i Sørøst-Norge]. <https://openarchive.usn.no/usn-xmlui/handle/11250/2597758>
- Huges, M. P., & Carlsen, J. C. (2004). *Case study: Nature based tour operator attitudes toward the government licensing system in Western Australia—Murdoch University*. <https://researchportal.murdoch.edu.au/esploro/outputs/conferencePaper/Case-study-nature-based-tour-operator/991005541660107891>
- Indreiten, M., Albrechtsen, E., & Cohen, S. M. (2018). Field operations in the high arctic—Experienced feedback and tacit knowledge as key tools for safety management. I *Safety and Reliability – Safe Societies in a Changing World*. CRC Press.
- Indreiten, M., Albrechtsen, E., & Cohen, S. M. (2018). Safety and reliability – safe societies in a changing world: Proceedings of ESREL 2018, June 17–21, 2018, Trondheim, Norway. Taylor & Francis eBooks, 1939–1945. <https://doi.org/10.1201/9781351174664>
- Jacobsen, D. I. (2015). *Hvordan gjennomføre undersøkelser: Innføring i samfunnsvitenskapelig metode* (3 utg.). Kristiansand: Høyskoleforl.

- Johannessen, A., Christoffersen, L., & Tufte, P. A. (2021). *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode* (6. utgave.). Abstrakt forlag. https://urn.nb.no/URN:NBN:no-nb_pliktmonografi_000016149
- Johannessen, S. (2022). *Potential Time Related Impacts of Turn-Over on Knowledge Continuity as Risk Perception in Longyearbyen, Svalbard*. https://doi.org/10.3850/978-981-18-5183-4_S17-03-154-cd
- Karlsen, M. (2022). *Ice, snow and polar bears: Decision making among professional guides in the Arctic* [Masteroppgave, UiT – Norges arktiske universitet]. Institutt for teknologi og sikkerhet.
- Kirkhus, J. (2022). *Sikkerhet og regulering i naturbasert reiseliv: En studie om hvordan sertifisering av naturguider påvirker sikkerheten* [Masteroppgave, UiT – Norges arktiske universitet]. Institutt for ingeniørvitenskap og sikkerhet.
- Kjellen, U., & Albrechtsen, E. (2017). *Prevention of Accidents and Unwanted Occurrences: Theory, Methods, and Tools in Safety Management, Second Edition* (2., 2nd edition. utg.). CRC Press. <https://doi.org/10.1201/9781315120973>
- Klevengen, S. M. (2023). *Naturguidens rolle og ansvar knyttet til sikkerhetsstyring i naturbasert reiseliv* [Masteroppgave, Norges miljø- og biovitenskapelige universitet]. Fakultetet for miljøvitenskap og naturforvaltning.
- Kunnskapsdepartementet (2011). *Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk for livslang læring*. Oslo: Kunnskapsdepartementet.
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2015). *Det kvalitative forskningsintervju* (3 utg.). Oslo: Gyldendal akademisk.
- Lunde, S. M. (2023). *How is reporting used to increase the safety in adventure tourism? A case study of operators of guided snowmobile tours in Svalbard* [Masteroppgave, UiT – Norges arktiske universitet]. Institutt for teknologi og sikkerhet.
- Magnussen, L. I., & Vold, T. (Red.). (2018). *Friluftsliv og guiding i natur*. Oslo: Universitetsforlaget AS.
- Mausethagen, S., & Smeby, J.-C. (Red.). (2017). *Kvalifisering til profesjonell yrkesutøvelse*. Universitetsforl.
- McKenzie, M. (2000). How are Adventure Education Program Outcomes Achieved?: A Review of the Literature. *Australian Journal of Outdoor Education*, 5. <https://doi.org/10.1007/BF03400637>
- Morgan, D. J., & Fluker, M. (2006). Risk management for Australian commercial adventure tourism operations. I *Tourism, Security and Safety: From Theory to Practice* (s. 153–168).

Butterworth-Heinemann. <https://research.monash.edu/en/publications/risk-management-for-australian-commercial-adventure-tourism-opera>

Murray, P., & Chapman, R. (2003). From continuous improvement to organisational learning: Developmental theory. *The Learning Organization*, 10(5), 272–282.

<https://doi.org/10.1108/09696470310486629>

Mørreaunet, S. (2020). Mellom sertifisering og kvalifisering – grensekryssing som aktivitet i profesjonell identitetsdanning. *Nordisk tidsskrift for utdanning og praksis*, 14(1), Artikkel 1.

<https://doi.org/10.23865/up.v14.2070>

Nettskjema. (u.å.). Hentet 1. juni 2024, fra <https://nettskjema.no/user>

Nettskjema-diktafon mobilapp—Universitetet i Oslo. (u.å.). Hentet 1. juni 2024, fra

<https://www.uio.no/tjenester/it/adm-app/nettskjema/hjelp/diktafon.html>

Nngf.no. (u.å.). Hentet 29. mai 2024, fra <http://nngf.no/>

Nonaka, I., & Takeuchi, H. (1996). The knowledge-creating company: How Japanese companies create the dynamics of innovation. *Long Range Planning*, 29(4), 592.

[https://doi.org/10.1016/0024-6301\(96\)81509-3](https://doi.org/10.1016/0024-6301(96)81509-3)

Norsk Naturguideforbund. (2019). *Profesjonsstandard | Norsk Naturguideforbund—NNGF*.

<https://naturguideforbund.no/profesjonsstandard/>

NORTIND - Nortind. (u.å.). Hentet 29. mai 2024, fra <https://www.nortind.no/no/>

NOU 2023: 10. (2023). *Leve og oppleve - Reisemål for en bærekraftig fremtid*. Nærings- og fiskeridepartementet. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2023-10/id2968657/>

Nærings og fiskeridepartementet. (2023, januar 24). *Regjeringen satser på reiselivet med disse fem tiltakene* [Pressemelding]. Regjeringen.no; regjeringen.no.

<https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/regjeringen-satser-pa-reiselivet-med-disse-fem-tiltakene/id2960249/>

Nærings- og fiskeridepartementet. (2024, februar 6). *Satser på reiselivet med over 40 tiltak* [Pressemelding]. Regjeringen.no; regjeringen.no.

<https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/satser-pa-reiselivet-med-over-40-tiltak/id3024495/>

Peik Gjørund og Roar Huseby (2016): *To eller flere*. Oslo: Cappelen Damm AS

Priest, S., & Gass, M. A. (2018). *Effective leadership in adventure programming* (Third edition.). Human Kinetics.

Pursiainen, C. (2017). *The Crisis Management Cycle*. Routledge.

<https://doi.org/10.4324/9781315629179>

- Pursiainen, C. (2018). Critical infrastructure resilience: A Nordic model in the making? *International Journal of Disaster Risk Reduction*, 27, 632–641.
<https://doi.org/10.1016/j.ijdrr.2017.08.006>
- Rantala, O., & Valkonen, J. (2011). The complexity of safety in wilderness guiding in Finnish Lapland. *Current Issues in Tourism*, 14(6), 581–593.
<https://doi.org/10.1080/13683500.2010.548548>
- Rausand, M., & Haugen, S. (2020). *Risk Assessment: Theory, Methods, and Applications* (2., 2nd edition. utg.). John Wiley & Sons, Incorporated. <https://doi.org/10.1002/9781119377351>
- Rokenes, A., Schumann, S., & Rose, J. (2015). The Art of Guiding in Nature-Based Adventure Tourism – How Guides Can Create Client Value and Positive Experiences on Mountain Bike and Backcountry Ski Tours. *Scandinavian Journal of Hospitality and Tourism*, 15, 1–21.
<https://doi.org/10.1080/15022250.2015.1061733>
- Røkenes, A., & Andersen, S. (2019). Risikostyring og HMS i naturbasert reiseliv – en håndbok. *Septentrio Reports*, 1, Artikkel 1. <https://doi.org/10.7557/7.4629>
- Senosk, E.M. (1976). *An Examination of Outdoor Pursuit Leadership Certification and Licensing within the United States in 1976*. Unpublished master's thesis, University of Oregon.
- Shooter, W., Sibthorp, J., & Paisley, K. (2009). Outdoor Leadership Skills: A Program Perspective. *Journal of Experiential Education*, 32, 1–13. <https://doi.org/10.5193/JEE.32.1.1>
- Smeby, J.-C., & Mausestagen, S. (2017). Profesjonskvalifisering. I: S. Mausestagen & J.-C. Smeby (Red.), *Kvalifisering til profesjonell yrkesutøvelse*. Universitetsforl.
- Sommer, M., Njå, O., & Lussand, K. (2017). Police officers' learning in relation to emergency management: A case study. *International Journal of Disaster Risk Reduction*, 21, 70–84.
<https://doi.org/10.1016/j.ijdrr.2016.11.003>
- Standard Norge (2024). *NHS 11011:2024*. Standard Online. <https://online.standard.no/nb/nhs-11011-2024>
- Standard Norge. (2023, juni 30). *Innovasjon Norge inngår samarbeid med Standard Norge for utvikling av Norsk hurtigspesifikasjon for guider*. <https://standard.no/nyheter/innovasjon-norge-inngar-samarbeid-med-standard-norge-for-utvikling-av-norsk-hurtigspesifikasjon-for-guider/>
- Sydnes, A. K., Sydnes, M., & Hamnevoll, H. (2021). Learning from crisis: The 2015 and 2017 avalanches in Longyearbyen. *Safety Science*, 134, 105045.
<https://doi.org/10.1016/j.ssci.2020.105045>

- Tetlie, J. (2020). *Sikkerhetsstyring i turistnæringen: En studie av hvordan interne regler og prosedyrer påvirker sikkerhetsstyring* [Masteroppgave, UiT – Norges arktiske universitet]. Institutt for ingeniørvitenskap og sikkerhet.
- Thagaard, T. (2018). *Systematikk og innlevelse: En innføring i kvalitative metoder* (5. utg.). Fagbokforl.
- Tjora, A. H. (2012). *Kvalitative forskningsmetoder i praksis* (2. utg.). Gyldendal akademisk.
- Tordsson, B. (2003). *Å svare på naturens åpne tiltale: En undersøkelse av meningsdimensjoner i norsk friluftsliv på 1900-tallet og en drøftelse av friluftsliv som sosiokulturelt fenomen* [Norges idrettshøgskole, Institutt for samfunnsfag]. https://urn.nb.no/URN:NBN:no-nb_digibok_2011070606145
- Tordsson, B. (2014). *Perspektiv på friluftslivets pædagogik* (2. udg.). Books on Demand.
- Tordsson, Bjørn (2010): «Friluftsliv, kultur og samfunn». I: *IDR-0110 Examen Facultatum – Idrett2019*. Kompendium 2019. Alta: UIT, Idrettshøgskolen.
- Tordsson, Bjørn (2014): *Friluftsliv som nasjonsbygger*. Høgskolen i Telemark: Forelesning ved konferansen «Friluftsliv for alle», Vestre Toten kulturhus 29. august 2014. <https://www.norskfriluftsliv.no/wp-content/uploads/2015/01/Friluftslivet-som-nasjonsbygger-av-Bj%C3%B8rn-Tordsson.pdf>
- UIMLA – *Union of International Mountain Leader Associations*. (u.å.). Hentet 29. mai 2024, fra <https://uimla.org/>
- Union of International Mountain Leader Associations. (2013). UIMLA standard for access to and practice of the profession of the International Mountain Leader. <https://www.uimla.org>
- Union of International Mountain Leader Associations. (2020). UIMLA membership policy and procedures. <https://www.uimla.org/>
- Utdannings- og forskningsdepartementet. (2004). *St.meld. nr. 30 (2003–2004) Kultur for læring*. Utdannings- og forskningsdepartementet. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/stmeld-nr-030-2003-2004-/id404433/>
- Wang, C. L., & Ahmed, P. K. (2003). Organisational learning: A critical review. *The Learning Organization*, 10(1), 8–17. <https://doi.org/10.1108/09696470310457469>

